

บทที่ 5

คุณค่าของงานประพันธ์

ในการประเมินคุณค่าของวรรณคดี เจตนา นาควิริยะ (เจตนา นาควิริยะ, ม.ป.ป. อ้างถึงใน สุพรรณศรี สุวรรณรัตน์, 2536 : 141) ได้บรรยายในหัวข้อ “แนวทางการประเมินค่าวรรณคดี” ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2536 ว่า ในการประเมินคุณค่าของวรรณคดีนั้น ควรต้องกระทำเมื่อได้ตีความตัวงานนั้นอย่างเข้าถึงแล้ว และงานที่ยิ่งใหญ่ คือ งานที่กระตุ้นความใฝ่ดีของมนุษย์ด้วยวรรณศิลป์ซึ่งให้ความประทับใจ

กล่าวได้ว่าการศึกษาวรรณคดีนอกจากจะเพื่อเพิ่มพูนความชัดเจนของชีวิตคือ ทำให้มองเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์และเข้าใจชีวิตมนุษย์มากขึ้นแล้ว วรรณคดียังเป็นศิลปกรรมที่มีความงามด้วยดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2531 : 136) กล่าวว่า “การศึกษาวรรณคดีที่แท้จริงจะต้องประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งสองด้าน...คือ ทั้งด้านเนื้อเรื่องและด้านความงามเป็นศิลปะ”

ในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์คุณค่าของวรรณกรรมใน 2 หัวข้อ คือ คุณค่าทางวรรณศิลป์ และคุณค่าทางจริยธรรม

คุณค่าทางวรรณศิลป์

วรรณคดี คือศิลปกรรมที่ใช้ภาษาเป็นวัสดุ ผู้แต่งต้องใช้กลวิธีที่เหมาะสม จึงจะสร้างวรรณกรรมให้มีความประสานระหว่างรูปแบบและเนื้อหา อันเป็นที่มาของพลังทางสุนทรียภาพ ดังที่ ดวงมน จิตรจ้านงค์ (2534 : 253) ได้กล่าวว่า “กลวิธีจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อใช้เป็นอุปกรณ์จัดวัสดุของการสื่อสาร ให้ประกอบขึ้นเป็นรูปแบบที่เหมาะสมแก่การสื่อสาร...กลวิธีที่เหมาะสม คือ ความรู้และวิธีการในการจัดวัสดุให้มีผลทางสุนทรียภาพ” กลวิธีการประพันธ์เป็นสิ่งสำคัญเพราะในบางครั้งผู้แต่ง “ไม่อาจสื่อความหมายออกมาตรงๆ ได้เสมอไปเพราะไม่มีคำหรือข้อความที่จะใช้แทนความหมายได้โดยตรง อาจจำเป็นต้องดัดแปลงภาษา เช่น ใช้ความเปรียบ ลำนวนโวหาร หรือสัญลักษณ์ ฯลฯ” (ดวงมน จิตรจ้านงค์, 2534 : 253)

กล่าวได้ว่า คุณค่าทางวรรณศิลป์ ก็คือ คุณค่าทางกลวิธีนั่นเอง แต่ผู้ศึกษาต้องคำนึงว่า คุณค่าทางกลวิธีมีส่วนสัมพันธ์กับการสื่อสาร ดังที่ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520 : 144-145) กล่าวว่า

คุณค่าทางวรรณศิลป์ คือ คุณค่าทางกลวิธีนั่นเอง ได้แก่
 สำนวนภาษาเกลี้ยงเกลาใช้ถ้อยคำที่กระทบใจคน เสริมสร้างความ
 ประณีตทางอารมณ์ มีตัวละครที่มีอุปนิสัยน่าพิจารณาศึกษา
 มีเหตุการณ์ในเรื่องที่เร้าใจ และผูกใจคนอ่านไว้ได้ โครงเรื่องและ
 เนื้อเรื่องไม่ขัดกับลักษณะนิสัยของตัวละครและอื่นๆ

เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ดังนั้นในการวิเคราะห์คุณค่าทางวรรณศิลป์
 ในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยจึงจะพิจารณา 2 ประเด็น คือ 1. กลวิธีการประพันธ์ และ 2. บุรณภาพ

1. กลวิธีการประพันธ์

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518 : 183) ให้ความหมายของกลวิธีในการแต่งไว้ว่า
 “เทคนิค คือ กลวิธีในการแต่งเรื่อง ซึ่งแสดงฝีมือหรือความสามารถของผู้แต่ง...หรือจะสรุป
 กล่าวได้ว่าเทคนิคเป็น โครงสร้างทั้งหมดของวรรณคดีเรื่องนั้น หรือคือการนำเสนอวรรณคดี
 เรื่องนั้น โดยตรงนั่นเอง”

ส่วนชลธิชา กัลด้อย (2517 : 211-212) ให้คำอธิบายไว้ว่า วิธีการที่ผู้แต่งจงใจ
 นำมาใช้ในการประพันธ์เพื่อเสนองานเขียนของตนให้ปรากฏออกมาเป็นรูปแบบหรือลักษณะ
 ต่างๆ เช่น การกำหนดโครงสร้างของเรื่องด้วยการวางเค้าโครงเรื่อง การลำดับเรื่องราว วิธีการ
 ดำเนินเรื่องจากเริ่มต้นไปสู่จุดจบ การกำหนดลักษณะตัวละครและการปล่อยตัวละคร
 การสร้างฉากหรือการกำหนดเวลา สถานที่ บรรยากาศ วิธีการเสนอ แนวคิดหรือจุดมุ่งหมาย
 ต่างๆ เหล่านี้ เป็นเรื่องของเทคนิคทั้งสิ้น

ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ในส่วนของแนวคิดของเรื่อง
 การเล่าเรื่อง (การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง) การกำหนดลักษณะนิสัยและ
 พฤติกรรมตัวละคร บทสนทนา และฉาก เพื่อให้เห็นพลังทางวรรณศิลป์ที่เร้าอารมณ์ และ
 ความคิดของผู้แต่งว่า ประกอบขึ้นจากองค์ประกอบและกลวิธีอย่างไร โดยศึกษาตามขอบเขต

ของการวิจัย ซึ่งแบ่งเป็นบทประพันธ์ที่ตีพิมพ์ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 กับบทประพันธ์ที่ตีพิมพ์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

1.1 บทประพันธ์ที่ตีพิมพ์ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 : หญิงคนชั่ว

1.1.1 การเล่าเรื่อง

ดังที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 3 แล้วว่า ผู้แต่งต้องการนำเสนอแนวคิดของเรื่อง **หญิงคนชั่ว** ว่าความดีเลว อาจมีอยู่ในตัวใครก็ได้โดยตัดสินไม่ได้จากรูปร่างภายนอก ดังปรากฏจากชีวิตของรีน หญิงโสเภณีที่ถูกประณามจากสังคมว่าเป็นหญิงคนชั่ว แต่ด้วยความคิดและพฤติกรรมของเธอกลับทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ได้ว่า แท้จริงแล้วในหมู่หญิงที่สังคมตราตัดสินว่าชั่วนั้น ยังคงมีความดีอันเป็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์อยู่ ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาของนายทหารสองคนซึ่งเป็นเพื่อนเก่าที่ไม่ได้พบกันมานาน การสนทนาของทั้งคู่เป็นการสอบถามทุกข์สุขตามธรรมดาของคนรู้จักทั่วไป แต่ในการสนทนาที่คู่เป็นเรื่องธรรมดา นั้นกลับมีประเด็นหนึ่งที่กล่าวถึงชีวิตคนๆ หนึ่งที่ไม่มีธรรมดา ดังที่ผู้แต่งกล่าวไว้ว่า

เมื่อเรื่องได้พาตัวของมันเองมาถึงตรงนี้ ก็อาจจะทำให้เข้าใจไปได้ว่า ไม่นายร้อยเอกแห่งกองทัพบก ก็สหายหนุ่มของเขาก็คงจะเป็นคนสำคัญของเรื่อง หากมิได้, ทั้งสองต่างมีหน้าที่ร่วมกันในอันที่จะเป็นสื่อโยงไปยังคนสำคัญของเรื่องที่ทำเป็นอีกคนหนึ่ง (10)

การดำเนินเรื่องส่วนใหญ่เป็นการดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ นอกจากบางตอนที่ผู้แต่งใช้วิธีเล่าย้อนเพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบภูมิหลังของตัวละคร เช่น ในตอนที่บอกภูมิหลังของรีน

ใครจะคิดบ้างว่าใบหน้าอย่างนี้ ร่ามน้อยๆ ที่ทอดระทวยอยู่นี้ เมื่อสักหกหรือเจ็ดเดือนก่อน ยังเป็นใบหน้าและร่างกายของแม่หญิงรุ่นสาวชาวบ้านนอก ผู้บริสุทธิ์ปราศจากมัวหมองค้างปร้อย ปราศจากราคี ปราศจากรอยเส้ร่าที่แผ่เงาอยู่แม้แต่น้อย ทุกๆ คนไม่ว่าอายุรุ่นราวคราวไหน ในตำบลเทพราช จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังจำหวานลูกสาวตาเกิดยายอิมได้โดยไม่ลืมเลือน เพราะหวานอ่อนหวาน

สมชื่อ เป็นที่รักของบรรดาพี่น้อง บ้านใกล้เรือนเคียง และเพราะ
หวานได้จากเขาในตำบลนั้น ไป ไปอย่างที่ไม่มีการเคียดเคียด
(38-39)

ข้อความดังกล่าวเป็นการบอกพื้นเพดั้งเดิมของรินก่อนที่จะต้องเผชิญกับ
ชะตากรรมอันแสนโหดร้ายเพราะการเชื่อคนง่ายและความไร้เดียงสาในเรื่องความรัก ดังที่
ผู้แต่งกล่าวไว้ว่า

ทุกคืนหวานแอบไปพบกับคุณวิชัยของหล่อน ฟังเขา
คร่ำครวญถึงความรัก ฟังเขาเล่าถึงความหรุหราบวยาม, ความ
สนุกสนานร่าเริงในบางกอก ที่นั่นมีเสื้อผ้าแพรพรรณทุกชนิดทุกสี
จะต้องการสิ่งใด เว้นจากดาวและเดือนก็ยอมหาได้ เมื่อเขาเห็นหวาน
เลื่อมใสมากขึ้น เขาจึงออกปากชักชวนให้หวานไปอยู่กับเขาที่
บางกอก ไม่ต้องสงสัยว่า หลังจากเขาอ่อนนอนนานเข้า หวานจะไม่
ตกลงใจ ความคิดของหล่อนมีอยู่ก่อนแล้วว่าหล่อนอยากไปบางกอก
เคยเห็นหญิงสาวบางกอกเขาออกมาที่นี่ เขาแต่งตัวสวย น่าเอ็นดู
จะเดินจะนั่งก็ผิดกับพวกชาวบ้านนี้ หวานชอบทำตัวให้เหมือน
เขาบ้าง ความรักความห่วงใยในพ่อแม่ มีเพียงจะให้การเตรียม
ข้าวของซ้ำไปเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อตกลงใจจะติดตามวิชัยไปบางกอก
(50)

ผู้แต่งเริ่มสร้างให้ผู้อ่านสงสัยในพฤติกรรมของวิชัย และเร้าให้เกิดการคาดเดา
ถึงสถานการณ์ข้างหน้าที่รินจะต้องเผชิญ โดยใช้การเล่าเรื่องสลับกับบทสนทนาของตัวละคร
โดยเล่าถึงสิ่งที่รินได้ประสบโดยลำดับ ในขณะที่รินไม่แน่ใจกับสิ่งที่ตัวเองได้ประสบนัก
ทั้งนี้เพื่อเป็นการโยงกับภูมิหลังของรินที่เป็นหญิงสาวชาวชนบทผู้ไม่ประสีประสาในกลวง
ของคนชั่ว จนมาถึงจุดคลี่คลายเมื่อริน ได้รู้ว่าตัวเองถูกหลอกให้มาขายบริการทางเพศ ดังความ
ตอนหนึ่งว่า

ไม่มีผู้ใดจะหยิ่งซึ่งลงไปถึงดวงใจของหญิงสาวชาวบ้านนอก
ที่ถูกเขาหลอกลวง ปอกลอกจนสิ้นเนื้อประดาตัว, ชำร่าเข้ามาอยู่ใน

สถานที่อันเป็นแหล่งแห่งความชั่วช้าเช่นนี้, ว่าจะมีความชั่วชอก
 สยงกลัวเพียงใด คำ “ทำมาหากิน” ของป้าตาคก็พอจะเข้าใจได้บ้าง
 แล้วว่าที่นี่เขา “ทำมาหากิน” กันอย่างไร เกือบจะเป็นบ้าเป็นหลังเสีย
 ด้วยความแค้นตัวเอง ที่มาแพ้รู้เสียตัวเสียความบริสุทธิ์ อันเป็นของ
 สงวนของหญิง เสียเครื่องแต่งตัวที่แต่ละชิ้น กว่าจะได้มาต้องเหนื่อย
 ยากตรากตรำ ทนทั้งแดดและฝน หวนคิดถึงพ่อแม่และพี่น้อง ป่านนี้
 คงจะคร่ำครวญหวน ให้ถึงหล่อน ผู้ที่จากมาอย่างผิดขนบธรรมเนียม
 ประเพณี หรือจะแข่งชกหักกระดูกในการที่หวนเป็นลูกนอกคอก
 นอกใจ จะชานกลับไปดูหน้าเขาเหล่านั้นอย่างไรได้ กลับไปให้ได้รับ
 ความอายความดูหมิ่นดูแคลน นึกถึงรูปร่างใบหน้าของชายที่คิดว่าเขา
 จะซื่อตรง รักใคร่ในตัวหล่อน เหมือนดังที่ให้ความรู้สึกอันดีแก่เขา
 แสนจะชั่วช้าสามัญที่กล้าหลอกลวงหญิงที่ซื่อสัตย์จงรักได้ลงคอ
 หวนคิดพลางชบหน้าลงสะอื้น หมดสติกำลังที่บังคับไว้ได้ (67)

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งสามารถถ่ายทอดความรู้สึกของรินได้อย่างกระจ่าง โดยมี
 เป้าหมายอยู่ที่การสร้างควมน่าสังเวชให้รินผู้ไร้เดียงสาที่ต้องกลายมาเป็นเหยื่อของความชั่ว
 จนถูกตราหน้าจากสังคมว่าเป็น “หญิงคนชั่ว” เป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสงสารเวทนา
 อย่างยิ่ง

สังเกตได้ว่าการนำเสนอชีวิตของรินตั้งแต่วิทย์จากไปนั้น ไม่มีตอนใดเลยที่
 สร้างความรู้สึกสุขใจให้ผู้อ่าน ผู้อ่านจะรู้สึกหดหู่กับชีวิตของรินอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะ
 ผู้แต่งต้องการนำเสนอภาพของความโหดร้ายอย่างที่สุดที่คนๆหนึ่งได้รับอยู่ ผู้อ่านอาจเกิด
 ความรู้สึกไปว่าหากเป็นตนเองจะสามารถอดทนกับสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร เป็นการสร้างอารมณ์
 ร่วมให้ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี แต่รินก็มีชีวิตอยู่และฝ่าฟันความทุกข์ยากต่างๆเพื่อลูกมาได้
 จนกระทั่งมาพบกับวิทย์อีกครั้ง ผู้อ่านอาจคาดเดาเอาว่าจากนี้ไปชีวิตของรินคงมีความสุข
 เสียที แต่ทุกอย่างกลับไม่เป็นเช่นนั้นเมื่อปรากฏว่าวิทย์แต่งงาน มีครอบครัวแล้ว แม้ต่อมาวิทย์
 จะตกลงรับเอาลูกไปอยู่ด้วยพร้อมทั้งจะอุปการะเลี้ยงดูรินอย่างดี แต่รินกลับต้องการเพียงให้
 วิทย์รับเลี้ยงดูลูกเท่านั้น ส่วนเธอก็จะขอมีชีวิตอยู่โดยไม่ขอพึ่งพาผู้อื่น เนื้อความหลายๆตอน
 สร้างความรู้สึกเศร้าสลดให้กับผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง ตัวอย่างเช่นตอนที่วิทย์กำลังจะมารับลูกไป

จัดห่อเสื้อผ้าไว้ให้ลูกเสร็จแล้ว พอแคว้นคะเนสักป้ายสอง โมงครึ่ง รื่นเอาตัวลูกมาอาบน้ำให้สะอาด พลังคร่ำครวญอยู่ในใจ ใกล้เวลาที่ลูกจะจากแม่ไปแล้ว ขอให้แม่ได้ซัดสีอบน้ำให้ลูกเป็น ครั้งสุดท้าย ลูกรักของแม่ ลูกไปอยู่กับพ่อ พรุ่งพร้อมด้วยคนใช้ บริวาร แต่ว่าแม่ยังสงสัยนักว่าเขาจะอาบน้ำแต่งตัวให้ลูกหรือเปล่า เขาจะทิ้งขว้างไม่ดูแลลูกในยามกินยามนอน ลูกแม่ ลูกไม่รู้จักที่จะ มองหน้าแม่ไว้ให้เต็มตาให้จำได้ว่าแม่ของลูกแท้ๆคือใคร จากลูกแล้ว แม่จะเหมือนลูกควักเอาดวงใจออกจากร่าง (244)

ความสำเร็จของผู้อ่านเกิดจากการได้รับรู้ความทุกข์ยากของริน แม่ผู้มีลูก น้อยผู้เป็นเสมือนแก้วตาดวงใจ ผู้แต่งสามารถถ่ายทอดความรู้สึกของรินได้อย่างเข้าถึงหัวใจ ของผู้เป็นแม่ ในตอนจบของเรื่องผู้แต่งนำเสนอภาพของรินที่จบชีวิตลงอย่างน่าเวทนา แต่ ความตายนั้นกลับมีนัยของความรักที่สะท้อนความเจียมตนอยู่ ดังเห็นได้จากตอนที่รินแอบดู วิทย์มารับลูกไปโดยไม่แสดงตัวให้เห็น

กล่าวโดยสรุป ใน **หญิงคนชั่ว** ผู้แต่งใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยการเปิดเรื่องด้วย บทสนทนาของนายทหารสองคนที่น่าไปสู่การดำเนินเรื่องราวชีวิตของริน โดยใช้การดำเนิน เรื่องตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ ยกเว้นบางตอนที่ต้องการเล่าย้อนให้เห็นภูมิหลังของ ตัวละคร ผู้แต่งสามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดีผ่านมุมมองของรินซึ่ง ประสบเหตุการณ์ต่างๆด้วยตัวเอง ผู้อ่านสามารถรับรู้ความน่าเวทนาในชีวิตริน ได้อย่างชัดเจน และใช้การปิดเรื่องด้วยภาพการเสียชีวิตของริน

1.1.2 การกำหนดลักษณะนิสัยและพฤติกรรมตัวละคร

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวถึง ตัวละครในนิยายไว้ที่น่าสนใจว่า “นิยายต้องมีตัวละคร ตัวละครถ้าไม่มีลักษณะนิสัยก็เป็นตัวละครไม่ได้ และถ้านิยายนั้นจะ เป็นที่สนใจ ลักษณะนิสัยของตัวละครต้องทำให้เกิดความขัดแย้ง...” (2517 : 36) ด้วยเหตุนี้ ตัวละครย่อมมีความสำคัญในการดำเนินเรื่อง โดยเฉพาะตัวละครสำคัญซึ่งมีบทบาทในการทำ ให้เกิดเรื่องราวขึ้น

ในเรื่อง **หญิงคนชั่ว** มีตัวละครสำคัญที่ทำให้เกิดเรื่องราวต่างๆอยู่ 4 ตัว ได้แก่ ริน สมร วิทย์ และวิชัย บทบาทของรินสามารถถ่ายทอดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ผ่านทาง

พฤติกรรม ความคิด และปฏิกริยาที่มีต่อตัวละครอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีสมรเพื่อน โสเภณีที่คอยช่วยเหลือรินและลูกโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนจนกระทั่งตัวตาย ความคิดของสมรเป็นการสนับสนุนทัศนคติของผู้แต่งที่คัดค้านผู้ประกอบการอาชีพ โสเภณี โดยยึดเอาความดีงามภายในจิตใจเป็นที่ตั้ง ในขณะที่วิทย์ชายหนุ่มผู้สูงศักดิ์ คนรักของริน ก็ผู้ที่ทำให้เกิดความยากแค้นแก่ชีวิตรินอย่างไม่ได้ตั้งใจ และสุดท้ายก็เป็นวิทย์นี่เองที่กลับมาทำให้สถานการณ์คลี่คลาย ส่วนวิชัยหนุ่มชาวกรุงคือผู้เป็นต้นตอแห่งความทุกข์ยากทั้งมวลของชีวิตริน

ผู้แต่งได้สร้างให้ริน หญิงสาวผู้ถูกล่อลวงให้มาขายบริการทางเพศ เป็นผู้ที่ต้องตกอยู่ท่ามกลางการถูกเอารัดเอาเปรียบและทัคนะในเชิงรังเกียจ โสเภณีอยู่ตลอดเวลา แต่ผู้แต่งก็ไม่ได้สร้างให้รินเป็นตัวละครที่คิดจะออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมใดๆ ในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง กลับสร้างรินให้เป็นตัวละครที่มีความ *เจียมตน* อยู่ตลอดเวลา รินพยายามต่อสู้กับความผันผวนเปลี่ยนแปลงของชะตากรรมอย่างหนักตั้งแต่ต้องยอมขายบริการทางเพศด้วยความจำยอมเพราะถูกล่อลวงจนกระทั่งลมหายใจสุดท้ายของชีวิต ทั้งนี้เพราะผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านได้เห็นคุณค่าอันเกิดจากการต่อสู้ด้วยหัวใจอันแข็งแกร่งของผู้หญิงคนหนึ่งที่ถูกสังคมตีตราตัดสินว่าเป็นหญิงคนชั่ว และเป็นการขอร้องผู้อ่านกลับไปว่าการตัดสินบุคคลจากองค์ประกอบภายนอกโดยขาดการพิจารณาถึงความดีที่อยู่ภายในนั้นเป็นการกระทำที่ยุติธรรมแล้วหรือ ดังที่ผู้แต่งได้กล่าวไว้ว่า “...ทำไมจึงจำเป็นที่ข้าพเจ้าจะต้องเลือกเขียนเรื่องของคนที่ได้รับคำยกย่องว่าดีเสมอไปด้วยเล่า ในเมื่อ *ความดี* ที่แม้จะเห็นได้ยากในหมู่คนชั่วยังไม่สูญสิ้นไปเสียทีเดียว” (คำนำ : 2531)

สมร เป็น โสเภณีในสถานบริการทางเพศของป่าตาดเช่นเดียวกับริน เธอต้องมาเป็น โสเภณีด้วยความจำยอมเพราะ

ฉันเป็นคนมีลูกมีผัวแล้ว ผัวของฉันอยู่ในคุก ฉันไม่มีทางทำมาหากินอะไรเลย ที่จะหาเงินมาซื้อข้าวของไปเยี่ยมเยียนเขา แรกๆก็พอจะมีบ้าง แต่นานไปก็หมดลงทุกที ลูกเต้าพลอยอดแค้นแค้น แม่หวานคิดคู่ผัวอยู่ ด้วยกันแท้ๆก็จากไป ลูกในไส้ตาดำๆก็ต้องเอาไปขายเพื่อเอาเงินซื้อของไปส่งเสียผัว ในที่สุดตัวก็ต้องมาเป็นคนอย่างนี้ ไม่เช่นนั้นก็ไม่มีทางอื่นที่จะเอาชีวิตรอดไว้ดูหน้าลูกหน้าผัวต่อไปอีก (68)

สมรเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือรีนมาโดยตลอดนับตั้งแต่รีนถูกหลอกให้มาขายบริการทางเพศ ต่อมาเมื่อรีนต้องการหนีออกจากสถานบริการสมรก็เป็นผู้จัดการหาที่อยู่ให้ กระทั่งเกิดความพลิกผันทำให้ทั้งคู่ต้องมาใช้ชีวิตร่วมกันจนสมรตายจากไป สมรและรีน ไม่ได้มีความผูกพันกันทางสายเลือด แต่ด้วยความเห็นอกเห็นใจที่ผ่านความยากลำบากมาด้วยกัน คนทั้งสองก็เกิดความผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง รีนคิดเสมอว่าสมรเป็นเสมือนแม่ของตัวเอง ความปรารถนาดีที่สมรมีต่อรีนนั่นเป็นน้ำใจอันยิ่งใหญ่ของคนในอาชีพที่สังคมมองว่า เลวทรามต่ำช้า เป็นความดีที่สังคมไม่คาดว่ามีอยู่ได้ในคนที่เป็น โสเภณี ดังที่ผู้แต่งนำเสนอความรู้สึกของหญิงคนชั่วทั้งคู่ที่มีต่อกันว่า “สายตาทั้งสองคู่ที่จ้องจับกันนั้น แม้ว่าเป็นสายตาของผู้ที่ไม่บริสุทธิ์กายมาแล้วก็ตาม แต่ภายในแววตาที่จ้องซึ่งจ้องกันแทบจะหยั่งหัวใจกันได้ บริสุทธิ์และเต็มไปด้วยความมั่นคงแท้จริง แสดงถึงการตกลงที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุขกันต่อไป ภายหน้า” (123)

ความดีงามของจิตใจของสมรถูกสร้างขึ้นเพื่อคัดค้านทัศนคติในด้านลบของสังคมที่มีต่อโสเภณี เป็นการเรียกร้องให้ผู้คนในสังคมหันกลับมาพิจารณาและตัดสินคุณค่าเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจากความดีไม่ใช่รูปลักษณ์ภายนอก และเป็นการสะท้อนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่แม้จะเป็น โสเภณีอาชีพที่สังคมประณาม แต่จิตใจของพวกเขากลับงดงามยิ่งกว่า ผู้หญิงบางคนที่สังคมยกย่องเชิดชู

ตัวละครสำคัญอีกคนหนึ่งที่ทำให้เกิดเรื่องราวขึ้นคือ วิทย์ อุดินันท์ บุตรชายพระยาอภิเทพบดี บทบาทของวิทย์คือการเป็นผู้ที่ต้องยอมจำนนต่อทัศนคติในเชิงลบของสังคมที่มีต่อผู้ประกอบอาชีพ โสเภณี แม้วิทย์จะรักรีนมากถึงขั้นที่จะยอมทิ้งอนาคตได้ ดังคำพูดของวิทย์ที่ว่า “เลิกกังวลในเรื่องคำพูดนิทานบ้างนั่นเสียทีเถอะรีน เรามาตกลงใจกันให้แน่นอนว่าเราจะไปอยู่บ้านนอกดีกว่า ไปให้ไกลพ้นหูพ้นตาพวกปากอยู่ไม่สุขทางเหนือ ทำนาทำสวน ขุดดินกินหญ้าไปตามประสาผิวเมีย” (32) แต่เขาก็ไม่สามารถต้านทานแรงกดดันจากครอบครัวได้ จนต้องจากรีนไปโดยไม่รู้ว่าขณะนั้นรีนได้ตั้งครรภ์กับเขา

การจากไปของวิทย์นั้นอาจทำให้ผู้อ่านผิดหวังจากการกระทำของเขา แต่หากไม่เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น ผู้อ่านคงไม่ได้สัมผัสกับความมั่นคงในความรักที่รีนมีต่อวิทย์และความแข็งแกร่งของจิตใจได้ และในเส้นทางของการดำเนินชีวิตนั้น คนบางคนอาจไม่มีทางเลือกมากนักในการตัดสินใจเมื่อพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อม แตกต่างกับนครินทร์จาก เลื่อมสลับลาย ที่พยายามต่อต้านความรังเกียจของครอบครัวที่มีต่อพาไลจนกระทั่งยอมรับได้ในที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทัศนคติของคนในสังคมไทยช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังคงให้

ความสำคัญกับอุดมคติในเรื่องการรักนวลสงวนตัวของผู้หญิงอยู่สูง แตกต่างกับสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่อุดมคติในประเด็นดังกล่าวเริ่มลดลง

สิ่งที่น่าจะชดเชยความผิดหวังของผู้่านที่มีต่อวิทย์ได้นั้นคือ การกลับมาพบกันอีกครั้งของรินกับวิทย์ ถึงแม้ในครั้งนี้อิทธิพลจะมีสถานภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะเขาแต่งงานแล้ว แต่วิทย์ก็ไม่ปฏิเสธในสิ่งที่รินร้องขอนั้นคือการอุปการะเลี้ยงดูลูกต่อจากริน นอกจากนี้เขายังต้องการที่จะช่วยเหลือรินในการดำเนินชีวิตแต่กลับเป็นรินเองที่ปฏิเสธความปรารถนาดีของวิทย์ถ่ายทอดออกมาได้อย่างชัดเจนจากบทสนทนากับริน เป็นความจริงใจที่ต้องการทำเพื่อชดใช้สิ่งที่ตนได้ทำไว้อย่างไม่ได้ตั้งใจ ดังว่า “ริน ฉันรู้สึกสงสารลูกมากที่ต้องตกไปอยู่ในที่อย่างนั้น ที่พูดนี้ไม่ใช่จะปรักปรำรินให้ลูกลำบาก แต่รู้ลึกว่าฉันยังไม่ได้ใช้หนืออย่างที่เธอว่า เปรียบกับเธอซึ่งเป็นหญิงก็ไม่ได้ และต่อไปนี้เป็นหน้าที่ของฉัน ที่จะต้องเลี้ยงดูลูกและเธอด้วยริน ฉันตั้งใจหาที่ให้เธออยู่กับลูก” (225)

การตัดสินใจเลือกอนาคตเป็นสิ่งที่ทำให้ตัวละครตัวนี้เป็นตัวละครที่มีความสมจริงตามธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไป การยินดีและยอมรับเลี้ยงดูสายเลือดของตัวเอง ถึงแม้จะมาจากหญิงที่คำคือยเป็นการยืนยันลักษณะนิสัยการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ

ตัวละครสำคัญอีกตัวหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนบทบาทของรินคือ วิชัย หนุ่มชาวกรุงผู้หลงกลวงให้รินต้องกลายมาเป็นโสเภณี แม้ตัวละครตัวนี้จะไม่มีบทบาทมากนักในเรื่อง แต่เป็นผู้ทำให้เกิดความตกต่ำแก่ชีวิตของรินในฐานะผู้นำพาไปสู่จุดเริ่มต้นของความโหดร้ายแห่งชะตากรรม

ผู้อ่านไม่ทราบแน่ชัดนักว่าวิชัยมีภูมิหลังอย่างไร โดยบทบาทของวิชัยเริ่มปรากฏขึ้นเมื่อได้พบกับรินในงานประจำที่ตำบลเทพราช บ้านเดิมของริน และวิชัยก็ใช้เล่ห์อุบายล่อลวงให้รินหนีมากรุงเทพฯด้วยกัน และสุดท้ายรินก็รู้ว่าเธอถูกหลอกให้มาขายบริการทางเพศ อันเป็นจุดเริ่มต้นของความตกต่ำของชีวิตริน ภาพสุดท้ายของวิชัยที่ปรากฏในเรื่องคือวิชัยถูกจับในฐานะผู้ร้ายฆ่าคนตาย

บทบาทของวิชัยสามารถสะท้อนความเป็นจริงของผู้คนในสังคมที่อาศัยความอ่อนด้อยของผู้อื่นเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้ตัวเองได้เป็นอย่างดี หากไม่มีตัวละครตัวนี้เรื่องราวต่างๆก็อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ผู้อ่านอาจไม่มีโอกาสได้สัมผัสความแข็งแกร่งของจิตใจที่สะท้อนออกมาจากความยากแค้นที่รินได้รับ โดยมีวิชัยเป็นผู้ทำให้เกิด

กล่าวโดยสรุป ตัวละครทั้ง 4 ตัวนี้ เป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยและบทบาทสมจริงเพราะมีความคิดและพฤติกรรมทั้งด้านดีและด้านไม่ดีค่อนข้างชัดเจน เป็นลักษณะตัวละครหลายมิติ พฤติกรรมของตัวละครเกิดจากเหตุการณ์ที่สมเหตุสมผล นอกจากนี้บทบาท

ของตัวละครสมร วิทย์ และวิชัย ยังส่งเสริมให้บทบาทของตัวละครเอกคือ รื่น โคดเด่นขึ้น โดยผ่านทางความแข็งแกร่งของจิตใจในการต่อสู้กับความผันผวนเปลี่ยนแปลงแห่งชะตากรรม

1.1.3 บทสนทนา

ใน *หญิงคนชั่ว* ผู้แต่งใช้บทสนทนาที่สอดคล้องกับลักษณะนิสัยของริน ตัวละครเอกที่เป็นโสเภณีได้เป็นอย่างดี

บทสนทনারะหว่างรินกับวิทย์ได้แสดงลักษณะนิสัยที่เด่นชัดที่สุดนั่นคือ *ความเยียมตน* ซึ่งปรากฏอยู่เสมอ ตั้งแต่เมื่อครั้งที่วิทย์ยังไม่จากไป

“คุณก็เหมือนชายหนุ่มทุกคนที่รักผู้หญิงแล้วฝันว่า จะมีความสุขอย่างเต็มเปี่ยม จะอยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ ขอแต่ให้ได้อยู่กับผู้หญิงที่เขารักลำบากลำบากก็สู้ทน นี่เป็นแต่อารมณ์ชั่วขณะของคนหนุ่ม ถึงแม้คุณก็เช่นเดียวกัน อย่าคิดว่าฉันปรักปรำ หรือคูหมิ่นในความรักของคุณที่มีต่อฉันเลยนะคะ คุณจะมีความรู้สึกอย่างนั้นต่อเมื่อยังใหม่ๆ อยู่ คุณเคยพบปะสนทนากับเพื่อนฝูง คุณเคยเที่ยวเตร่ คุณก็คงต้องการที่จะหาความสุขสำราญอย่างนั้นอีกบ้างในเวลาต่อไป จริงอยู่, คุณจะไม่ว่างไปเกี่ยวข้องกับญาติพี่น้องหรือสมาคม แต่อย่างน้อยคุณก็ต้องไปหย่อนใจตามโรงภาพยนตร์ คุณรักเมีย คุณก็อยากจะเอาเมียไปเปล็ดเปล็นด้วย และเมื่อเราไปไหนมาไหนด้วยกัน หรือเข้าไปนั่งในโรงภาพยนตร์ คุณอาจจะพบเพื่อนฝูงพวกพ้องที่รู้จักมักคุ้น เวลานั้นคุณจะมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง ถ้าคุณแฉ่วได้ยินเขากระซิบบอกกันว่า “นั่นนายวิทย์ อตินันท์ ลูกพระยาอติเทพบดี ผู้หญิงคนที่นั่งข้างๆ เขานั้นแหละ เมียละ แต่ก่อนเคยอยู่ที่ช่องยายตาด เป็นหญิงคนชั่ว” รื่นกล่าวด้วยน้ำเสียงสั้นเครือ ริมฝีปากสั้นริๆ ด้วยความปวดร้าวหัวใจ (29)

รินมองเห็นความสำคัญของชื่อเสียงของวิทย์มากกว่าความต้องการของตัวเอง โดยแม้รินจะต้องการมีชีวิตครอบครัวที่มีความสุขร่วมกับวิทย์มากเพียงใด แต่รินก็รู้ว่าตัวเอง

เป็นเพียงหญิงคนชั่วที่สังคมรังเกียจแตกต่างกับวิทย์ผู้เกิดมาในตระกูลสูงศักดิ์ที่สังคมยกย่อง เป็นการสะท้อนความเกลียดตัวอันเป็นลักษณะนิสัยของรินซึ่งผู้อ่านสามารถสัมผัสได้ตลอดทั้งเรื่อง

แม้แต่เมื่อครั้งที่วิทย์กลับมาโดยมีสถานภาพที่เปลี่ยนแปลงไป วิทย์พร้อมที่จะรับอุปการะลูกและเลี้ยงดูริน แต่รินกลับไม่ต้องการให้วิทย์เลี้ยงดูตนเองเพราะอาจเป็นการสร้างความวุ่นวายให้ครอบครัวของวิทย์

“อย่าคะ คุณวิทย์ ดิฉัน ไม่ต้องการอยู่ร่วมกับลูกหรือก ไม่ใช่ว่า เพราะดิฉันไม่รักลูก แต่ขอบอกคุณตามใจจริงว่า ดิฉันอยากได้อยู่ใกล้ลูกเหมือนใจจะขาด แต่ทำตามใจตัวไม่ได้ เพราะรู้ตัวได้ดีว่าถึงแม้ดิฉันจะอยู่กับลูกก็ไม่ทำให้ลูกดีขึ้น ดิฉันเป็นหญิงที่มีมลทินติดตัว มลทินนั้นจะติดต่อมาถึงลูกหญิงอีกด้วย อีกประการหนึ่งใครๆ จะพากันพูดว่า ลูกของคุณวิทย์เกิดจากแม่ซึ่งเป็นหญิงโสเภณี คุณวิทย์มีเมียลับๆ เป็นคนชั่ว เช้าบ้านไว้ที่โน่นที่นี่ โปรดกรูณารับลูกไปเลี้ยงแต่คนเดียวเกิดอย่าเอาใจใส่กับดิฉันเลย ทั้งคุณก็ไม่ใช่ชายโสดเหมือนแต่ก่อน คุณมีภรรยาเป็นหลักฐาน หน้าที่ของคุณคือต้องซื้อตรงต่อเธอ หาเลี้ยงชีพหาเงินหาทองสำหรับเธอและครอบครัวโดยเฉพาะ แล้วการที่คุณซบเลี้ยงฉัน จนถึงกับเช้าบ้านให้ค่าเลี้ยงดูฉัน คล้ายกับว่าดิฉันแบ่งสิทธิของภรรยาคุณ โดยตรง ดิฉันทำเช่นนั้นไม่ได้” (225)

ความมั่นคงต่อความรักเป็นสิ่งที่ปรากฏออกมาจากคำพูดของริน แม้รินจะมีโอกาสได้พบปะกับคนมากมายและน่าจะเริ่มต้นมีชีวิตครอบครัวแทนการขายบริการทางเพศหาเลี้ยงชีพตนเองและลูกไปวันๆ แต่รินก็ยังยืนยันที่จะรักและรอคอยวิทย์ตลอดมา

ทวนหัวของริน ขอให้รินใช้คำเรียกคุณอย่างนี้อีกสักครั้งเดียว คุณคงไม่รู้หรือว่ารินน่าจะควรจะฆ่าตัวตายเสียมานานแล้ว แต่รินยังไม่ตาย รินคอยพบคุณเพื่อจะบอกให้คุณรู้ถึงเรื่องลูก คุณวิทย์ขา ถึงแม้การกระทำของคุณจะทำให้รินไม่พอใจอย่างไรก็ดี รินก็ยังรักคุณอยู่ รักอย่างที่ไม่หวังสิ่งใดจากคุณเลย (218)

บทสนทนาของรีนกับวิทย์ในช่วงที่วิทย์กลับมาพบกับรีนอีกครั้งก็เป็นการสะท้อนความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้ทำไว้ของวิทย์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้อ่านยังมองเห็นความเห็นอกเห็นใจรีนที่วิทย์แสดงออกมาได้อย่างชัดเจน

รีน ฉันรู้สึกสงสารลูกมากที่ต้องตกไปอยู่ในที่อย่างนั้น ที่พูดนี้ไม่ใช่จะปรักปรำรีนให้ลูกลำบาก แต่รู้สึกว่าฉันยังไม่ได้ใช้หนืออย่างที่เธอว่า เปรียบกับเธอซึ่งเป็นหญิงก็ไม่ได้ และต่อไปนี่เป็นหน้าที่ของฉัน ที่จะต้องเลี้ยงดูลูกและเธอด้วยรีน ฉันตั้งใจหาที่ให้เธออยู่กับลูก (225)...และ

ถ้าเธอไม่ให้โอกาสสำหรับฉันที่จะตอบแทนในคุณความดีของเธอบ้าง ฉันก็เสียใจ ส่วนลูกนั้นเป็นการตกลงแน่นอนว่า ฉันจะรับไปอยู่ด้วย...(226)

บทสนทนาของรีนกับสมรเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูที่รีนมีต่อสมรได้เป็นอย่างดี

“จ๊ะ พี่จ๋า ฉันต้องกลับไปสู่ความชั่วช้าสามัญที่แสนจะรังเกียจขยะแขยงอีก เพราะฉันทนไม่ได้ที่จะเห็นพี่ลำบาก พี่ดีต่อฉันเหลือเกินดีจนฉันรู้สึกคล้ายกับแม่บังเกิดเกล้า แม่จริงๆ แม่ที่คอยดูแลเอาใจใส่ระวังรักษา ไม่ต้องให้ลูกได้รับความเดือดร้อน ตั้งแต่บ้านป่าดาดพี่ก็ช่วยเหลือวิ่งเต้นให้ฉันได้มีความสุขสบาย แนะนำให้หนีไปอยู่ที่บ้านคุณหลวง แล้วก็ที่บ้านนางเกษร พี่มิได้ทอดทิ้งฉัน, โอบอุ้มจนเจ้าให้มิต้อยู่ทั้งแม่ลูกให้มีกินมีใช้, เมื่อพี่มาเจ็บลงจนเราเกือบจะไม่มีข้าวกิน, ไม่มียารักษาครั้งนี้, ฉันจะมองดูผู้มีพระเดชพระคุณสิ้นเหลือได้รับความทุกข์ ได้รับการดูแลหมั่นดูแลจนเช่นนั้นไม่ได้ ฉันต้องออกไปออกไปหาเงินมา” (148)

บทสนทนาดังกล่าวแสดงความผูกพันของทั้งคู่ที่แม่ไม่ได้ผูกพันกันทางสายเลือด แต่กลับมีสายสัมพันธ์ที่แสดงความปรารถนาดีที่มีต่อกันอยู่ตลอดเวลา

บทสนทนาของวิชัยกับป้าตาดก็เป็นการบ่งบอกถึงนัยของความจริงที่ถูกซ่อนเร้นภายใต้คำพูดและพฤติกรรม ผู้อ่านพอจะคาดเดาได้ว่า รื่นกำลังจะต้องเผชิญกับสิ่งใด แต่กลับกลายเป็นรื่นเองที่ไม่สามารถล่วงรู้ได้ว่าคนใดกลายเป็นเหยื่อของคนเห็นแก่ตัวซึ่งกำลังตักตวงผลประโยชน์จากความเดือดร้อนของเธอ

“อ้อ พ่อหลานชาย หายไปไหนเสียนานทีเดียว ไม่เห็นมาเยี่ยม ป้าบ้างเลย คุณพ่อคุณแม่สบายดีรี? นี่ใครล่ะ แม่คนนี้นะ หน้าตาหน้า เอ็นดู”

เสียงคุณวิชัยตอบว่า “ผมไปเที่ยวต่างจังหวัดเสียดสงอาทิตย์ ไม่ได้มาเยี่ยมถามข่าวคราวคุณป้า นี่แม่หวานภรรยาของผม เพราะคุณพ่อคุณแม่ล่ะซีครับ ทำให้ผมต้องมารบกวนขอความกรุณาต่อคุณป้า”

“อ้าว! เกิดเรื่องอะไรขึ้นอีกล่ะ” คุณป้าทำเสียงคล้ายๆจะเบื่อหน่าย

“เรื่องผมพาแม่หวานมาด้วยนี่แหละ ท่าน โกรธเป็นฟืนเป็นไฟว่าผมเป็นลูกอกตัญญูบ้าง เนรคุณบ้าง หาผู้หญิงสวยๆไว้ให้ไม่ชอบกลับไปหาผู้หญิงบ้านนอกมา ถึงกับไม่ยอมให้ผมเหยียบบ้าน ตัดขาดห้ามไม่ให้เผาผี ผมพยายามชี้แจงอ่อนวอนให้ฟัง ว่าหวานไม่ใช่คนจนดังที่ท่านคิด เขาเป็นลูกเศรษฐีทีเดียว เขารักใคร่ผมมาก อุดสารห์ติดตามมาด้วยท่านก็ไม่เชื่อ คุณซีครับคุณป้า ของข้าวแ่งออกมาอย่างนี้ ท่านยังว่ายากจน” วิชัยพยักหน้าให้ดูเครื่องแต่งตัวของหวาน คุณป้ามองตามด้วยสายตาอันคมเป็นประกาย แต่ส่วนเจ้าของนั่งก้มหน้าที่ร้อนผ่าว ระวังความละเอียดซึ่งเกิดขึ้นเมื่อได้ยินคำว่า *เขาเป็นลูกเศรษฐีทีเดียว* เศรษฐีที่ต้องทำนาเอง มีกระท่อมเล็กๆ มีควายไว้ใช้ไถนาใช้งานเพียงสองตัวกระนั้นรี? น่าอายใจ ของที่หล่อแ่ง ไม่ได้หามาด้วยความเป็นเศรษฐี แต่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงในการเก็บข้าวตกเมื่อน้ำเกี่ยวบ้าง ด้วยการทำขนมลงเรือเร่ขายบ้าง วิชัยยกย่องหล่อแ่งไปจากความจริงมาก เขาควรจะบอกว่า เมียของเขาไม่จนเท่านั้นก็พอแล้ว (55-56)

ผู้แต่งใช้บทสนทนาของรึ้นกับตัวละครทุกตัวโดยแสดงความดิงามภายในจิตใจไว้ในแทบทุกบทสนทนา นอกจากนี้บทสนทนาของตัวละครภายในเรื่องยังสามารถถ่ายทอดลักษณะนิสัยของแต่ละคนออกมาได้อย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุป เห็นได้ว่าผู้แต่ง **หญิงคนชั่ว** ใช้บทสนทนาที่สอดคล้องกับลักษณะนิสัยของตัวละคร และยังใช้บทสนทนาแสดงลักษณะนิสัยของตัวละครได้อย่างเหมาะสม ผู้อ่านสามารถสัมผัสลักษณะนิสัยของตัวละครได้อย่างชัดเจน ผู้แต่งใช้บทสนทนาขนาดยาวเพื่อต้องการบอกรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละคร รวมทั้งต้องการแสดงลักษณะนิสัยของตัวละครอย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในบทสนทนายังมีความละเอียดละไม

1.1.4 ฉาก

ยิวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา (2544 : 141) กล่าวถึงความหมายและจัดแบ่งส่วนประกอบของฉากไว้อย่างน่าสนใจว่า

ฉาก (Setting) คือ เวลาและสถานที่ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ซึ่งรวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมแล้วฉากจะประกอบด้วยส่วนต่างๆ 4 อย่าง ได้แก่

1. ภูมิประเทศ สภาพท้องที่ ทิวทัศน์ การจัดแบ่งสถานที่
2. อาชีพ สถานภาพทางกรงานและความเป็นอยู่ประจำวันของตัวละคร
3. เวลา ยุคสมัย ที่เกิดของเหตุการณ์ในเรื่อง เช่น ยุคทางประวัติศาสตร์ หรือฤดูกาลของปี
4. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของตัวละคร เช่น สภาพแวดล้อมทางศาสนา จิตใจ ศีลธรรม สังคม หรือสภาวะอารมณ์

ใน **หญิงคนชั่ว** ฉากเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความเข้าใจเรื่องและตัวละคร รวมทั้งยังมีส่วนในการสร้างบรรยากาศ อารมณ์ ความรู้สึกของเรื่องที่เล่า เช่น การสร้างฉากสภาพแวดล้อมของสถานบริการทางเพศของป่าตาดในตอนที่ยืนมาถึงวันแรกๆ

เป็นการเสริมความหวาดกลัวของหญิงสาวผู้พลัดพรากจากครอบครัวด้วยการถูกล่อลวงมา
เป็นอย่างดี ดังความว่า

...เอื้อมมือผลักประตูจะเข้าไปในห้อง แต่กลับชะงักเพราะหู
แว่วได้ยินเสียงผู้ชายอีกเสียงหนึ่ง ดังลอดออกมาจากห้องของแม่พวก
สาว ๆ ลูกหลานของคุณป้าซึ่งอยู่ตรงกันข้าม การที่ผู้ชายเข้ามาข่มขืน
ในห้องผู้หญิงสาว ๆ ฝืดเวลาเช่นนี้ ชอบกลอยู่ สัตยชาติญาณแห่งการ
อยากรู้ อยากเห็น บังคับให้หวานย่องเข้ามาที่ประตูห้องนั้น ไม่ได้ใส่
กลอนเพียงแต่จับไว้ ก็มลงใช้สายตาลอดเข้าไปดูภายในห้องที่สว่าง
สลัว ๆ ด้วยแสงไฟสีน้ำเงินอ่อน นำบัดสิน้อยไปหรือ ภาพผู้ชายที่
เคล้าคลออยู่กับแม่ประเสริฐนั้น ไม่ใช่ภาพของหนุ่มสาวที่จะมีทำนอง
ไปอย่างฉันคู่รัก หรือว่าจะเป็นในลักษณะสามีภรรยา ก็แปลไม่ออก
หวานรีบหันกลับเข้าไปในห้องเสียโดยเร็ว พยายามระงับใจไม่ให้
ฟังชาน แต่ก็ไม่ฟัง นอนไม่หลับ ตาและหูคงเห็นและได้ยิน
ภาพ ถ้อยคำเหล่านั้น ถ้าหากเป็นไปได้ตามที่หล่อนคาด ก็ไม่มีอะไร
นอกจาก--หวานหลับตาตัวตัน เสียสยของตลอดทั้งร่างและหัวใจ
(64)

ฉากบางตอนของเรื่องส่งเสริมบรรยากาศแห่งความสลดหดหู่ที่รื่นประสาบได้
เป็นอย่างดี ดังเช่น การบรรยายสภาพห้องเช่าที่สมรและรินเช่าอยู่ด้วยกันหลังจากที่ริน
คลอดลูก

ห้องเช่าที่ใช้เป็นที่พำนักอย่างมีสุขของสามชีวิตนั้น เป็นห้อง
เล็กๆ ห้องหนึ่งในจำนวนสิบกว่าห้อง ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนวรจักร ถึงแม้
จะแคบไปสักหน่อย แต่ก็ยังทำให้ผู้ที่อยู่ทั้งสองคนพอใจในการเป็น
เจ้าของมีสิทธิที่จะครอบครองดูแลตัวเองตามประสาต่ำต้อยอยากไว้
คิดว่าจะอาศัยท่านผู้อื่นอยู่ในสถานที่อันกว้างใหญ่อาศัยข้าวสุก
ท่านกิน ทนให้ท่านใช้คำว่าประชดประชันเล่นได้ตามอำเภอใจ

เมื่อมาอยู่แรกๆ เครื่องใช้ไม้สอยและเครื่องเรือนยังไม่มีครบ
รินหาม่านกั้นแบ่งห้องออกเป็นสองตอน ตอนหน้าเป็นที่นอนของ

สมร ตอนในสำหรับหล่อนและลูกเล็ก มีมาเดี่ยวๆ ทั้งกระจกหิวและ
โถแป้ง ต่อมารื่นรบเร้าให้สมรเก็บเงินไว้ซื้อเตียงไม้ราคาเยามา
สำหรับสมรเอง ตรงที่สมรเคยนอนกับพื้นจึงมีเตียงตั้ง ค่อยแลดู
สะอาดตาขึ้นบ้างนอกจากเตียง สมรยังหาโต๊ะเครื่องแป้ง ตู้กระจกใส่
เสื้อผ้าหนึ่งใบมาจากเวียงนครเขมม พอแล้วสำหรับความสะดวก
ร่วมกันกับริน (127)

ภาพที่ชวนสลดหดหู่ถูกสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนจากฉากดังกล่าว ผู้แต่งสามารถสร้าง
ฉากดังกล่าวเสริมบรรยากาศเพื่อแสดงความซาบซึ้งใจได้เป็นอย่างดี ภาพของความสุขเล็กๆที่
ปรากฏอยู่ภายในความยากลำบากที่ทั้งสามชีวิตได้รับนั้น เป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านมองเห็น
คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่สะท้อนออกมาจากรื่นและสมร โสภณผู้เป็นภพลบของความ
เป็นหญิง

นอกจากนี้ฉากที่รินกลับไปสืบหาข่าวพ่อแม่ที่ ตำบลเทพราช ก็สามารถเพิ่ม
ความสลดหดหู่ให้กับผู้อ่านได้เช่นกัน

บ้านที่เคยที่มีความสุขระหว่างพ่อแม่ลูกสาวลูกชาย แต่ก่อน
เมื่อมาถึงดงสะแกนี้อาจจะแลเห็นหลังคามุงจากได้ถนัด แต่นี้เดินพื้น
ดงสะแกมาแล้วเป็นนาน ยังหาเห็นอะไรไม่ นอกจากที่ว่างเปล่า
ยกเท้าก้าวเดินเข้าไปในดงลานข้าว ซึ่งเป็นที่ที่เคยขนฟ่อนข้าวมากอง
ยกสายตาขึ้นกวาดไปทั่วบริเวณอย่างใจหายใจแห้ง บ้านของพ่อแม่
แม่หล่อนไม่มีแล้ว ถูกรื้อถอนไปหมด ทั้งบริเวณนั้นไว้ให้กร้าง
คันไถนขึ้นชุกชอดไสว มีเถาวัลย์เกี่ยวพันรุงรัง เงียบสงัด นอกจาก
เสียงลมพัดโหยมาถูกกิ่งไผ่สองสามกอที่หัวคันทนา ชวนกายลงนั่งบน
พื้นดินอย่างโรยแรงทอดสายตาอันคลอเคลียงพุ่งออกไปข้างหน้า
หัวใจสั่นริกๆ และงงวย...คูต้นมะขาม ที่ริมน้ำอันเป็นสมบัติชิ้นเดียว
ของบ้านเก่า ที่เหลือไว้ให้เห็นยามขาดแคลน หวานเคยวังน่องชายป็น
ขึ้นไปบนต้น ลิดเก็บยอดใบอ่อนใส่ด้วยผ้าแถบ ที่ทำเป็นถุงคล้องคอ
ทุกกิ่งเคยป้ายป็น และไต่ขึ้นไปจนสุดยอด วังโหนจากกิ่งโน้นมาถึงนี้
ได้อย่างคล่องแคล่ว...แต่เดี๋ยวนี้ มะขามต้นที่เคยให้ประโยชน์แก่
เจ้าของคงยืนต้นอยู่ได้อย่างน่าเวทนา ใบแห้งเป็นสีแดง กิ่งโกโรนตาย

ไปเสียหลายกิ่งชำเอนเอียง ลดลงไปในคลอง ทำท่าเหมือนจะล้มอยู่
แล้ว นับวันจะรอให้คนมาตัดครีกร้างเอาไปทำ ฟืนหุงข้าวเลียกลับมา
ทางซ้ายตรงที่มีหญ้ารกๆ ขึ้นเป็นพง ที่นั่นแม่เคยพรวนดินร่น้ำปลูก
บวบ ฟักทอง และต่อไปนั้นเคยเป็นคอกควาย แต่เดี๋ยวนี้เล่าหมดแล้ว
หมดทุกอย่างนอกจากความเจ็บยั้งและเปล่าเปลี่ยว (178-180)

ภาพแห่งความน่าเวทนาถูกถ่ายทอดออกมาโดยใช้ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมซึ่ง
เป็นการเปลี่ยนแปลงที่รื่นคิดอยู่เสมอว่าตนเป็นต้นเหตุ เสมือนเป็นการตอกย้ำความเจ็บปวดที่
ริน ได้รับให้กลับรุนแรงมากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มความสลดหดหู่ต่อชะตากรรมของรินให้กับผู้อ่าน
ฉากโน **หญิงคนชั่ว** ผู้แต่งสามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ เหตุการณ์
และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของตัวละครได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับแต่ละช่วงของ
เหตุการณ์ สามารถสร้างอารมณ์และความรู้สึกให้เกิดขึ้นกับตัวละครซึ่งส่งผลให้ผู้อ่าน
สามารถรับรู้ความรู้สึกของตัวละครได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป ใน **หญิงคนชั่ว** ผู้แต่งใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยการเปิดเรื่องด้วย
บทสนทนาของนายทหารสองคนที่น่าไปสู่การดำเนินเรื่องราวชีวิตของริน โดยใช้การดำเนิน
เรื่องตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ ยกเว้นบางตอนที่ต้องการเล่าย้อนให้เห็นภูมิหลังของ
ตัวละคร ผู้แต่งสามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดีผ่านมุมมองของรินซึ่ง
ประสบเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยตัวเอง ผู้อ่านสามารถรับรู้ความน่าเวทนาในชีวิตรินได้อย่างชัดเจน
และใช้การปิดเรื่องด้วยภาพการเสียชีวิตของริน ตัวละครริน สมร วิทย์ และวิชัย เป็นตัวละคร
ที่มีลักษณะนิสัยและบทบาทสมจริงเพราะมีความคิดและพฤติกรรมทั้งด้านดีและด้านไม่ดี
ค่อนข้างชัดเจน เป็นลักษณะตัวละครหลายมิติ พฤติกรรมของตัวละครเกิดจากเหตุการณ์ที่
สมเหตุสมผล นอกจากนี้บทบาทของตัวละครสมร วิทย์ และวิชัย ยังส่งเสริมให้บทบาทของ
ตัวละครเอกคือ ริน โดดเด่นขึ้น โดยผ่านทางความแข็งแกร่งของจิตใจในการต่อสู้กับความ
ผันผวนเปลี่ยนแปลงแห่งชะตากรรม ผู้แต่งใช้บทสนทนาที่สอดคล้องกับลักษณะนิสัยของ
ตัวละคร และยังใช้บทสนทนาแสดงลักษณะนิสัยของตัวละครได้อย่างเหมาะสม ผู้อ่าน
สามารถสัมผัสลักษณะนิสัยของตัวละครได้อย่างชัดเจน ผู้แต่งใช้บทสนทนาขนาดยาว
เมื่อต้องการบอกรายละเอียดโดยตรง รวมทั้งต้องการแสดงลักษณะนิสัยของตัวละคร
ด้วยการบอกผู้อ่านอย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในบทสนทนายังมีความละเอียด
ละไมต่างจากภาษาพูดทั่วไป ผู้แต่งสามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับฉากได้อย่างเหมาะสมและ

สอดคล้องกับแต่ละช่วงของเหตุการณ์ สามารถสร้างอารมณ์และความรู้สึกให้เกิดขึ้นกับตัวละครซึ่งส่งผลให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ความรู้สึกของตัวละครได้ดี

1.2 บทประพันธ์ที่ตีพิมพ์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

1.2.1 รอยมลทิน

1.2.1.1 การเล่าเรื่อง

ดังที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 3 แล้วว่า นวนิยายเรื่องนี้ ผู้แต่งต้องการนำเสนอแนวคิดที่ สติปัญญาอันชาญฉลาดที่นำไปสู่การเอาตัวรอดและพัฒนาคุณภาพชีวิตอาจปรากฏอยู่ในชีวิตของใครก็ได้ ไม่ได้กำหนดอยู่กับบุคคลที่สังคมตัดสินว่าเพียบพร้อมเท่านั้น เป็นการเรียกร้องขอความเห็นใจให้คนในสังคมรู้จักมองและตัดสินผู้อื่นจากความคิดมากกว่า ภายนอก รวมทั้งเป็นการสนับสนุนให้คนในสังคมหันมาใช้ความรอบคอบในการแก้ไขปัญหาและดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการให้ทมิธระลึกถึงคำถามที่ได้ยินซ้ำๆ กันถึงสาเหตุของการยึดอาชีพ โสเภณีว่า “ทำไมเรามาเป็นอย่างนี้” (3) จากนั้นจึงใช้วิธีการดำเนินเรื่องด้วยการเล่าย้อน โดยผู้แต่งใช้วิธีการให้ทมิธเป็นผู้เล่าเรื่องราวของตัวเองอย่างละเอียด เช่น การกล่าวถึงภูมิหลังของตัวเอง

สำหรับฉัน เมื่อตอนแม่ตั้งท้อง แม่ฝันว่าไปเที่ยวสวนดอกไม้ เก็บดอกกลั่นทมมาร้อย เป็นพวงมาลัยสวมข้อมือ ฉันจึงได้ชื่อว่า “กลั่นทม” แต่ดูเหมือนจะไม่มีใครเคยเรียกชื่อนี้เต็มๆ สักที นอกจาก “นังทม” หรือ “อิทม” จนฉันคุ้นหู นี่ถ้าหากมีใครมาเรียกฉันอย่างนั้น ฉันคงไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่าเขาเรียกฉัน! เพราะฉันเกิดขึ้นมานี่แหละ ใครๆ ในบ้านจึงมักจะพูดว่า ฉันเกิดมาเพื่อนำความ “ระทม” ให้แก่พ่อแม่ เนื่องจากก่อนที่ฉันจะเกิด ข้าแวงแม่ขายดิบขายดีเหมือนเทน้ำเทท่า ไม่ว่าจะทำอะไรก็ไม่พอขายสักที แม่มีกำไรจนสามารถใส่สร้อยข้อมือผ่าหวนยได้ทั้งสองข้างแล้วยังสายสร้อยคอเส้นใหญ่ ห้อยพระเลี่ยมทององค์โต ฉันเกิดมาไม่ทันเห็นของเห็นของเหล่านั้นหรอก แต่ก็คิดว่าคงจะสวยมาก เพราะบ่อยครั้งที่ฉันได้ยินแม่พูดถึงอย่าง

เสียดายอาลัยอาวรณ์ จนฉันอดคิดไม่ได้ว่าสักวันหนึ่งเธอจะ... ถ้าฉัน
โตขึ้น ฉันจะซื้อสายสร้อยอย่างนั้นให้แม่หลายๆ เส้นทีเดียว (12)

จากนั้นผู้แต่งก็ดำเนินเรื่องด้วยการให้ตัวละครซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องเป็น
ผู้เล่าเรื่องของตนเองเป็นลำดับ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้บรรยายเรื่องราวได้อย่างกว้างขวาง
ทั้งความรู้สึกนึกคิดและความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ ผู้อ่านสามารถรับรู้ความรู้สึกของบท
ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้างได้โดยผ่านความคิดของบท

ตอนเย็นฉันกับแม่จะช่วยกันทำข้าวแกงตัวเป็นเกลียว ถึงพี่
ทับทิมจะอยู่บ้านอย่างมากที่สุดก็ช่วยคั้นกะทิเป็นพอ ของบางอย่างก็ทำให้
ได้ตั้งแต่ตอนเย็น แต่บางอย่างต้องลุกขึ้นทำไว้ตั้งแต่เช้ามีด แม่จะปลุก
ฉันประมาณตีสี่ครึ่ง หุงข้าว อุ่นแกง พอดีห้ากว่าๆ ฉันจะฉวยกระจาก
ใบเล็กไปปรับขนมจิ้นจี่จากร้านที่ตลาด ถ้าเป็นฤดูหนาว อากาศใน
ย่านนั้นจะเยือกเย็นจนฉันต้องเดินตัวห่อ ฟืนกระทบกันดังกึกๆ เวลา
เห็นใครใส่เสื้อหนาว เนื้อนุ่มๆ พู ฉันอดคิดสงสัยไม่ได้ว่า มันจะนุ่ม
แล้วก็อุ่นสักแค่ไหนหนอ... (23)

ในตอนที่บทตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางของการขายบริการทางเพศด้วยความ
จำเป็น เป็นตอนที่ผู้อ่านสามารถรับรู้ได้ถึงการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวในการแก้ไขปัญหาของบท

ฉันเดินไปสู่ ณ ที่นั่น...แดนประหารชีวิตตัวเอง! และเป็นก้าว
แรกที่จะพลิกอนาคตฉันอย่างสิ้นเชิง

หัวใจฉันล่องลอยไปจากตัว... ไม่มีแม่... ไม่มีคุณชาญชัย
ฉันอดพิศวงไม่ได้ว่า ป่านนี้คนอื่นๆ เขาจะทำอะไรอยู่หนอ บางคน
อาจจะอบอุ่นอยู่ท่ามกลางสามี...ลูก...บางคนอาจจะไปหาความ
บันเทิงภายนอกบ้าน บางคนอาจจะเฮฮาอยู่ตามภัตตาคารชั้นดี
แต่ถึงอย่างไรเงินก็เป็นอุปกรณ์สำคัญอยู่ดี

“งาน” สำหรับคนต่อๆ ไปไม่สู้จะยากนัก คนต่อไปฉันได้
สามสิบ หักแล้วเหลือเพียงยี่สิบ คนที่สามฉันได้สามสิบเต็ม เพราะเขา
ออกค่าโรงแรมให้ด้วย ชั่วโมงๆ เพียงสามชั่วโมงกว่าๆ ฉันหาเงินได้

ถึง ๕๐ บาท! ฉันทำเงินจำนวนนั้นไว้แน่นอน... ถ้าฉันหาได้อย่างนี้
 ทุกๆ วัน...แม่ก็จะได้ผ้าตัดครบสามครั้งอย่างแน่นอน... แล้วถ้าฉันหา
 ได้มากกว่านี้ บางที...อาจจะมีเงินเหลือเก็บด้วยซ้ำไป (101-105)

ตลอดทั้งเรื่องผู้แต่งจะได้สัมผัสความความรอบคอบและความเด็ดเดี่ยวในการ
 แก้ไขปัญหาของทมโดยตลอด ผู้แต่งปิดเรื่องด้วยการที่ทมตัดสินใจเลิกทำงานในธุรกิจเทศ
 พาณิชย์ เพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านเห็นถึงการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวอีกครั้ง
 ในการสร้างคุณค่าให้แก่ชีวิต ผู้อ่านไม่อาจทราบได้ว่าจากสุดท้ายของชีวิตทมเป็นอย่างไร
 แต่ผู้อ่านสามารถรับรู้ได้ว่า ทมได้ก้าวไปสู่อนาคตด้วยความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในเส้นทาง
 ของการมีชีวิตที่ดี แม้อะไรจะเกิดขึ้นอาจไม่มีวันลบเลือนไปจากชีวิต แต่รอยมลทินนั้นก็ได้อ่าน
 จิตใจอันแข็งแกร่งที่พร้อมจะเผชิญกับชีวิตในวันข้างหน้าได้เป็นอย่างดี

ฉันขึ้นบันไดเครื่องบินเป็นคนสุดท้าย พลางหันกลับมาอีกครั้ง
 ก่อนที่ประตูเครื่องบินจะปิด สุดสายตาฉันเป็นทางโค้ง กว้าง บน
 เส้นทางนั้น ภาพหลายภาพผุดขึ้นมา ภาพของแม่ ภาพของพ่อ ภาพ
 พี่พิศ ภาพคุณเภา อดีตอันเลื่อนรางพรุ่งพรุกกลับเข้ามาสู่ความทรงจำ
 อดีตที่กำลังจะยุติลงเดี๋ยวนี้! อดีตที่ร้าวรานเป็นรอยมลทิน ติดตัวฉัน
 ตลอดมา รอยมลทินที่ฉันจะต้องใช้เวลาอีกยาวนานชำระล้างให้หมด
 เพื่อว่าฉันจะสามารถยื่นหยัดได้อย่างภาคภูมิใจ...บันทึกฉบับนี้ฉัน
 จะเก็บไว้ เพื่อว่าหากฉันมีลูก ฉันจะให้ลูกดูว่า แม่แก่ผ่านอะไรมา
 บ้างแล้ว... ชีวิตของฉันเหมือนนิยาย แต่มีฉันเพียงตัวเดียวในนวนิยาย
 ที่รอดมาได้ด้วยดี หากคุณคนใดพบตัวละครในชีวิตของฉัน ที่ยัง
 หลงเหลืออยู่กรุณาช่วยปลดปล่อยเขาด้วยว่า สักวันหนึ่งเขาจะโชคดีอย่าง
 ฉัน!...คุณฉนิตจับมือฉันบีบเบาๆ มือเล็กๆ ไหวๆ ของพี่ทับทิม
 พี่แสง โสม โบกอยู่ไหวๆ ฉันกุมว่านเพชรกลับของพี่พิศไว้แน่น
 ฉันรู้ตัวดีว่าฉันจะต้องกลับมา กลับมาอย่างไร้รอยมลทิน! (464)

กล่าวโดยสรุป ใน รอยมลทิน ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยเปิดเรื่อง
 ด้วยคำถามที่ได้ยินซ้ำๆกันถึงสาเหตุของการยึดอาชีพ โสเภณี เพื่อเปิดประเด็นสาเหตุที่ทำให้
 ทมต้องมาเป็นโสเภณี แล้วจึงใช้การดำเนินเรื่องด้วยวิธีการเล่าย้อนไปหาจุดเริ่มต้น โดยให้

ตัวละครเอกของเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเอง จากนั้นจึงปิดเรื่องด้วยการเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการเลิกอาชีพทางด้านบริการทางเพศ เป็นการเล่าเรื่องที่มีความสมเหตุสมผล เพราะมีที่มาที่ไปของการลำดับเหตุการณ์ที่ชัดเจน ผู้แต่งสามารถถ่ายทอดความคิดของทอมที่มีต่อปฏิกิริยารอบข้างผ่านทางการเล่าเรื่อง โดยใช้ตัวละครเป็นผู้เล่าได้เป็นอย่างดี

1.2.1.2 การกำหนดลักษณะนิสัยและพฤติกรรมตัวละคร

ใน **รอยมลทิน** ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้ดำเนินเรื่องราวโดยตลอดคือ ทม หญิงสาวผู้ต้องจำยอมขายบริการทางเพศเพราะต้องการนำเงินไปเป็นค่ารักษาพยาบาลแม่ ชีวิตของทอมดำเนินไปท่ามกลางความผันผวนของชะตากรรมโดยตลอด ทุกๆครั้งที่ทอมกำลังมีความสุขก็จะต้องมีเหตุการณ์ร้ายๆเกิดขึ้นเสมอ เช่น การเสียชีวิตของแม่ในขณะที่ทอมเริ่มหาเงินได้มากขึ้นและเพียงพอต่อค่ารักษาพยาบาลแล้ว การเสียชีวิตของพ่อในขณะที่ฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัวดีขึ้น หรือการเสียชีวิตของกรรมในขณะที่ยังมีทอมและเขากำลังจะสร้างอนาคตด้วยกัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นบททดสอบที่ถูกสร้างขึ้นให้ทอมต้องเผชิญ ทั้งนี้เพราะผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านมองเห็นความรอบคอบในการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีสติของทอมอันเป็นลักษณะนิสัยที่เด่นชัดที่สุดของตัวละครตัวนี้

นอกจากทอมซึ่งเป็นผู้ดำเนินเรื่องราวทั้งหมดแล้ว ตัวละครตัวที่มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือทอมมาโดยตลอดคือ แสง โสม โสภณี เพื่อนคู่ทุกข์คู่ยากของทอม น้ำใจอันงดงามของแสง โสมสะท้อนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่ปรากฏอยู่ในร่างกายที่สังคมประณามได้เป็นอย่างดี ทุกๆครั้งที่ทอมพบความลำบาก แสง โสมจะเป็นผู้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือเสมอ เช่น ตอนที่ทอมกู้เงินจากยายสนเพื่อใช้ในงานศพแม่

“เงินทองสมัยนี้ ยิ่งกะมันหาง่ายๆ นี่ซ่อมบ้านหมดเงินไปตั้งหลาย จะเอาที่ไหนมาให้...”

ยายสนอดอดจนจันใจหาย แต่พี่แสง โสมทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้

“จันให้ดอกเบี๋ยน่า แม่ไม่ต้องกลัว”

“รู้ละ จะให้ดอก...แต่เผื่อต้นมันไม่ได้กินล่ะ?”

ยายสนสำรวจจันอย่างถี่ถ้วน ราวกับจะตีราคาอยู่ในใจ

“โธ...ใครจะโกงแม่...”

“ก็ไม่มีโงง...แต่บอกว่าไม่มี แล้วข้าจะไปเอาอะไร?”

“ฉันอยู่เป็นประกันเฮ้อ!” พี่แสงโสมพูดอย่างใจป้ำ (150-151)

แสงโสมยินดีที่จะเข้าสังกัดของชายสนร่วมกับทมิเพื่อชดใช้หนี้สินดังกล่าว ทั้งๆที่ทมิไม่ได้เป็นพี่น้องร่วมสายเลือดเดียวกับเธอ แต่ความผูกพันของแสงโสมกับทมิกลับเหนียวแน่น ยิ่งกว่าความผูกพันกันทางสายเลือดเสียอีก แสงโสมเป็นทั้งผู้ให้ความช่วยเหลือ ผู้ให้ข้อคิด ในการใช้ชีวิตและเป็นผู้ให้กำลังใจในยามขาดแคลน ดังความตอนหนึ่งที่แสดงความรู้สึกของทมิที่มีต่อแสงโสมว่า “นี่คือคนอย่างพี่แสงโสม คอยห่วงใย อาทรคนอื่นอยู่ตลอดเวลาโดยไม่ได้อคิดถึงตัวเองสักนิดเดียว พี่แสงโสมอยู่กับฉันมานาน จนเกิดความลึกซึ้งระหว่างเราอย่างแนบแน่น” (135)

บทบาทของแสงโสมคล้ายๆกับบทบาทของสมรจาก **หญิงคนชั่ว** คือเป็นตัวละครที่คอยปกป้องคุ้มครองตัวละครเอก และเป็นตัวละครที่สนับสนุนทัศนคติในการตัดสินใจคุณค่าของผู้ประกอบอาชีพ โสภณีโดยพิจารณาจากความดีงามของจิตใจไม่ใช่รูปร่างภายนอก นอกจากนี้บทบาทของแสงโสมยังเป็นตัวละครที่ส่งเสริมให้บทบาทของทมิซึ่งเป็นตัวละครเอกโดดเด่นและสามารถถ่ายทอดคุณค่าของตัวเองได้อย่างชัดเจน อาจจะพูดได้ว่าเบื้องหลังของความสำเร็จในชีวิตของทมินั้นมีแสงโสมเป็นผู้หนึ่งที่คอยประคับประคองอยู่

นอกจากนี้ยังมีทับทิม พี่สาวของทมิที่บทบาทของเธอส่งเสริมให้ทมิได้แสดงออกถึงความฉลาดรอบคอบในการใช้ชีวิตมีความเด่นชัดมากขึ้น ทั้งนี้เพราะทั้งคู่ต่างก็เติบโตมาในสภาพแวดล้อมเดียวกัน และดูเหมือนว่าทับทิมควรจะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่าโสภณีอย่างทมิ แต่เป็นเพราะความผิดพลาดในการเลือกคู่ครองส่งผลให้ชีวิตของทับทิมไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรจะเป็น แตกต่างกับทมิที่มีพัฒนาการในการยกระดับความเป็นอยู่โดยตลอด ทั้งนี้เพราะทมิมีความรอบคอบในการดำเนินชีวิต และในช่วงท้ายของเรื่องทับทิม ก็ได้ปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมโดยหันมาเข้าอกเข้าใจทมิมากยิ่งขึ้น บทบาทในช่วงนี้ก็เป็นส่งเสริมให้บทบาทของทมิในการเป็นผู้รู้จักให้อภัยและให้โอกาสผู้อื่นในการกลับตัวกลับใจเด่นชัดขึ้น อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของทับทิมเป็นบทบาทที่สนับสนุนให้ทมิสามารถแสดงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ออกมาได้อย่างชัดเจน

เห็นได้ว่า ตัวละครดังกล่าวจากนวนิยายเรื่องนี้ เป็นตัวละครที่มีความสมจริง เพราะเป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมทั้งด้านดีและด้านไม่ดีค่อนข้างชัดเจน เป็นลักษณะตัวละครหลายมิติ ผู้อ่านสามารถมองเห็นพัฒนาการทางความคิดและพฤติกรรมของตัวละครอันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสภาพแวดล้อม นอกจากนี้บทบาท

ของตัวละครแสงโสม ทับทิม ยังสนับสนุนให้ตัวละครเอกสามารถแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณค่าของตัวเองให้ปรากฏได้อย่างชัดเจนอีกด้วย

1.2.1.3 บทสนทนา

นวนิยายเรื่องนี้ผู้แต่งใช้บทสนทนาได้อย่างเหมาะสมช่วย ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวได้อย่างต่อเนื่องจากเนื้อหาสาระในบทสนทนาของตัวละคร ดังเช่น ตอนที่ทม ประกอบอาชีพ โสเภณีเต็มตัวโดยประจำอยู่ที่สาขาขององค์การซึ่งมีคุณภาพเป็นผู้ดูแล วันหนึ่ง ชายชัชซึ่งเป็นผู้ชายคนแรกที่ทมรักได้เข้าไปเกี่ยวกับเพื่อนๆ และได้พูดคุยกับทม แต่วิชย จำทม “อดีตแม่ค้าขายข้าวแกง” ไม่ได้ และทมก็ยังไม่แน่ใจเสียทีเดียว จนกระทั่งทมถามขึ้นว่า

“คุณชื่อชัชหรือคะ?”

“ใช่แล้ว...ชื่อเรียม...น้องสาวล่ะ?”

“ทำงานที่ไหนคะ?”

“นุ่น... ไกลมาก นานๆ จะมาสักที”

ฉันกำมือแน่น ตัวสั่นสะท้าน

“เสียงใหม่หรือคะ?” เสียงฉันไม่ดังไปกว่าเสียงกระซิบเลย

“ตลอดชายแดนเลยน้องสาว...ตระเวนไปพร่ไก่เถื่อน โน่น
จีแมงปอปรือ ไปปรือมา...”

“ตกข้างไหนคะ?”

“ถามยังกะเห็น เธอเป็นหมอคูแม่นๆ ด้วยหรือ...เคยตกจ๊ะ
อกโตดิน ปรู๊ด ดายหมด...เหลือแต่เรียมหน้าเหวอะ ขาหัก แขนหัก
นอนโรงพยาบาลเสียสามเดือนสบาย...”

ใช่แล้ว! ฉันรู้สึกเขินวูบ แล้วร้อนวาบสลับกันไป น้ำตาลกล
จนเกือบหยุด

“ใช่แล้ว นึกออกแล้วหน้าเธอเหมือนใคร...” เขาพูดเสียง
อ้อแอ้

“ใครคะ?”

เขายังจำฉันได้ เขายังไม่ลืมฉัน สาวน้อย...!

“เด็กคนนั้น...” เขาหันไปทางเพื่อนคนหนึ่งที่อยู่ใกล้ๆ

“หน้าเหมือนเด็กคนนั้น คนที่อ้าวเล่าให้ลือฟังยังงัย!”

“คนไหนวะ ของลือมันหลายคนนั๊ก?”

“รายที่อ้าวว่า แก่เด็กกว่าเพื่อน ใง ก่อนที่เรือบินจะตกนะ”

“อ้อ แม่สาวน้อยร้อยชั่งของลือนะเรอะ ใให้ตาย...เขียนจอมอ
หยาดเยี่ยม ตัวเท่าหม้อแกง เวลาอ้าวแต่งตอบใให้ที่ไรขันทุกที ใอ้อลือก็
เลวไปหลอกเด็ก เจออีกมั่งใหมวะ?”

“ไม่เจอะวะ ถ้ามีเรื่องไปตามอ้าวที่สามมุกคงเดินหากัน
ตีนขวิด...”

“สงสารเด็กมัน อยู่อีสานดันไปหลอกว่าอยู่ชล”

เขาหัวเราะเสียงดัง...ดังกังวานอ้อเข้าไปในหูฉันสะท้าน

หัวใจ!... (260-262)

บทสนทนาระหว่างวิชัยกับเพื่อนๆ ในตอนนี้ ทำให้ผมรู้ว่าตนเองถูกหลอกหลวง
หมดสติใจที่จะไม่คร่ำครวญและรอคอยวิชัยอีก เป็นการบอกผู้อ่านใให้ทราบว่ ตั้งแต่ใไป
ชีวิตของทมจะดำเนินไปตามบทบาทอันเกิดจากการตัดสินใจอย่างอิสระของตัวเองไม่มีวิชัย
เข้ามาเกี่ยวข้องอีก

บทสนทนาของทมที่มีต่อตัวละครอื่นๆ สามารถถ่ายทอดลักษณะนิสัยการเป็น
ผู้มีความรอบคอบใการแก้ไขปัญหใได้อย่างเด่นชัด ดังเห็นได้จากตอนที่ทมถูกตำรวจ
สอบปากคำใกรณีของการเข้าทลายองค์กร

“คุณรู้ใใหมว่ การใไม่ใให้ความร่วมมือกับตำรวจมีโทษ
สถานใด?”

“ไม่ทราบอีกแหละคะ แต่ทนายของดิฉันคงจะบอกเอง”

“คุณยังคิดอีกหรือว่ทาง “องค์กร” จะช่วยเหลือคุณ?”

ฉันเกือบจะตกหลุมเขาอีก เพราะการตอบรับหรือปฏิเสธ
ก็เท่ากับฉันรู้จัก “องค์กร” ดีทั้งนั้น

“เรื่องนั้นดิฉันไม่ทราบหรอกคะ ดิฉันทราบแต่ว่ถ้าดิฉันตก
เป็นจำเลย แล้วไม่มีเงินจ้างทนายแก้ต่างใให้ รัฐบาลก็ต้อควักกระเป๋า
หาใให้เอง เพราะจะจับใปู้บตัดสินใบนั้นะทำใไม่ได้ ต้อจัดการคุมใให้
ถูกทำนองคลองธรรมเสียหน่อยหาทนายใให้สักนึด ถึงจะตัดสินจำคุก

ทุกฝ่ายก็โล่งอกปโลบอกลอบใจตัวว่าทำยุติธรรมดีแล้ว อย่างนี้
ไม่ใช่เรอะคะ?” (81-86)

ความรอบคอบที่นำไปสู่การเอาตัวรอดและพัฒนาคุณภาพชีวิตปรากฏอยู่ใน
แทบทุกบทสนทนาที่ทมมีกับคนรอบข้างเพื่อให้ผู้อ่านและสังคมมองเห็นว่า คุณสมบัติ
ดังกล่าวอาจมีอยู่ได้เช่นกันแม้แต่ในหมู่ของคนที่สังคมมองว่าเป็นคนสิ้นคิดอย่างโสเภณี เช่น

“ทม...จะทำจริงๆนะหรือนี่?”

“จริงซัพี่ ไม่งั้นฉันจะลงทุนเช่าบ้านไว้ทำไม?”

“เราลงทุนอย่างอื่นกันไม่ดีเรอะ?”

“พี่ยะให้ฉันทำอะไรละ?”

พี่ย่างโสมทำท่าอีกอัก แต่แล้วก็โพล่งออกมาว่า

“ตั้งร้านอาหารอย่างเก่าไงละ?”

“โธ่ พี่ยคิดว่าเราจะรวยง่ายๆ เรอะ เดียวนี้ร้านขายอาหาร
ออกเกลื่อน ใครมีเงินก็ตั้งขึ้นมา พี่ยคิดว่ากว่าจะมีลูกค้าติด ต้องใช้
เวลาเท่าไร ระหว่างนั้นก็ขาดทุนย่อยยับ ถ้าจะตั้งแบบที่ฉันเคยทำมา
ยิ่งเสี่ยงใหญ่ แบบที่ฉันจะทำนี้ยิ่งเสี่ยงน้อยกว่าเก่าเสียอีก”

“ร้านอาหารที่เขาตั้งๆ กัน เห็นเขารวยกันถมไป”

“ใหญ่โครงนะซัพี่ ร้านอาหารที่ตั้งกันนะ มีอยู่สองอย่าง ถ้าจะ
ตั้งให้เล็กก็เล็กไปเลย มีข้าวหม้อแกงหม้อขายคนที่มีรายได้น้อย ขายดี
เหมือนกัน ถ้าจะตั้งให้ใหญ่ก็ต้องใหญ่ไปเลย ร้านครึ่งๆ กลางๆ นะ
หาคนเข้ายาก คนรายได้น้อยก็ไม่เข้า เขาว่าใหญ่ไป คนรายได้มาก
เขาก็ว่าเล็กไป แล้วร้านใหญ่ๆ รายจ่ายวันๆ รู้จักเท่าไร ถึงคนจะเข้า
หรือไม่เข้าเราก็ต้องเตรียมอาหารไว้เสมอ ชนิดขายจานเดียวหมดก็ทำ
ไม่ได้ มีอีกที่ที่สร้างคลับ คนกำลังเห่อกินข้าวกลางวันตามคลับกัน
แต่จะเอาทุนมาจากไหนล่ะพี่ย?”

“แต่อย่างที่ทมจะทำนี่...”

“พี่ย่อกูก็แล้วกัน...”

ฉันทวางมือลงบนแขนพี่ย่างโสมอย่างปโลบใจ

“เราทำงานกันอย่างนี้อีกพักเดียวแหละพี่...อีกพักเดียวจริงๆ
รอให้มีเงินอีกสักหน่อยแล้วฉันจะเลิก”

“เงิน....เงิน...ผมจะหาไปทำไมหนักหนา ไอ้ที่มีอยู่ก็นับว่าพอ
มีพอใช้อยู่แล้วนี่นา...”

“พี่ไม่รู้หรอกว่า เงินมีอำนาจแค่ไหน มันเปลี่ยนแปลงอะไรๆ
ได้ทุกอย่างแหละพี่ สักวันหนึ่ง...ฉันจะมีเงินให้มากกว่านี้!”

(335-336)

การสนทนาระหว่างผมกับแสง โสมทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นความต้องการ
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีระบบ ทมอาศัยความรอบคอบในการคิดหาคำตอบของ
ทุกสิ่งอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะผมต้องการที่จะยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจที่ปฏิเสธไม่ได้ว่า “เงิน”
มีบทบาทสูงในการชี้วัดความมั่งมีของคนในสังคมหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงที่
สังคมให้ความสำคัญกับระบบทุนนิยมมากขึ้น การที่ครอบครัวของผมมีฐานะทางเศรษฐกิจที่
ค่อนข้างอึดอัดจึงเป็นปมที่ทำให้ผมพยายามที่จะหลีกเลี่ยงความขัดสนจากสภาพดังกล่าว

นอกจากนี้บทสนทนาของแสง โสมกับผมยังสามารถถ่ายทอดความเป็นห่วง
เป็นใยที่แสง โสมมีต่อผมได้เป็นอย่างดี

ครั้นเย็นแล้วพี่แสง โสมก็จัดแจงแต่งตัว

“ไปไหนพี่”

พี่แสง โสมหันมาบอกฉันขำๆว่า

“อยู่ที่นี่แล้วกันพี่อาจกลับดึกหน่อย”

“ถ้าไปก็ไปด้วยกันซิพี่”

“ไม่ได้...จำที่พ่อพูดไม่ได้หรอก?”

“แต่”

“แล้วพี่ที่รับปากกับพ่อแล้วด้วยว่า จะดูแลผม...”

“ฉันสัญญากับพ่อเพียงแต่ว่า ฉันจะไม่กลับไปทีเก่า ก็เราไม่ได้
กลับไปบ้านยายสนอีกนี่”

“มันเจ้าคาริสีคารมดีจริงนี่”

“หรือไม่จริง?”

“แต่นี้มันก็ทีเก่าเหมือนกัน!”

“งั้นก็หาที่ใหม่เป็นไง?”

พี่แสงโสมมองหน้าฉันอย่างพิจารณา เป็นครั้งแรกที่ดวงตาคู่นั้นเอาจริงเอางัง

“ทมิไม่คิดจะหากินอย่างอื่นจริงๆอะ?”

“จะไปทำอะไรล่ะพี่? ความรู้ก็ไม่มี...”

“ขายข้าวแกงอย่างเก่าเป็นไง พี่จะออกทุนให้?” (216-217)

ลักษณะนิสัยของแสงโสมคือ การเป็นผู้มีความห่วงใยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะรีน ผู้อ่านสามารถรับรู้ความห่วงใยที่แสงโสมมีต่อรีนได้โดยตลอดทั้งเรื่อง โดยมีบทสนทนาของทั้งคู่เป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกที่มีต่อกัน

บทสนทนาของทับทิมก็สามารถถ่ายทอดลักษณะนิสัยของเธอได้เป็นอย่างดีโดยอาจแบ่งเป็น 2 ช่วง นั่นคือ ก่อนและหลังการเข้ามาพึ่งพาอาศัยกัน โดยในช่วงแรกนั้น บทสนทนาของทับทิมมักจะแสดงออกถึงการเป็นผู้มีจิตใจคับแคบและค่อนข้างจะเห็นแก่ตัว

“ตามใจแกซิ ฉันก็ไม่เห็นแม่แกเป็นอะไร แกแก่แล้วไอ้โรคปวดๆเมื่อยๆมันก็มีบ้างเป็นธรรมดา”

“แต่แม่แกปวดมากนะพี่ทับทิม หมู่นี้ก็ผอมผิดูผิดตา พี่ทับทิมไม่สังเกตบ้างอะ?”

“คนเรานั้นก็อ้วนมั่งผอมมั่ง...”

ฉันเลยเลิกปรึกษาด้วยอีกรายหนึ่ง เพียงแต่ตกลงใจเองว่าจะพาแม่ไปโรงพยาบาล ถึงกระนั้นก็ยังห่วงเรื่องขายของ

“พรุ่งนี้ฉันจะพาแม่ไปโรงพยาบาล พี่ทับทิมช่วยขายของแทนที่ได้ไหม ฉันจะทำไว้ให้?”

“หนอยเรื่องอะไร! คนกลับจากทำงานแต่เช้ามีด ทั้งเหนื่อย ทั้งง่วง ยังจะมาใช้นอนใช้นี้ ก็แกขายเสียก่อนพักหนึ่งค่อยไปซิ” (68)

แต่ต่อมาเมื่อทับทิมและสามีต้องมาพึ่งพาอาศัยกัน ลักษณะนิสัยดังกล่าวก็เปลี่ยนแปลงไป ดังเห็นได้จากคำกล่าวในวันที่ทมออกเดินทางไปต่างประเทศซึ่งทำให้ผู้อ่านมองเห็นความห่วงใยของพี่สาวที่มีต่อน้องสาวที่ว่า “ระวังเนื้อระวังตัวนะทม” (462)

บทสนทนาดังกล่าวทำให้ผู้อ่านมองเห็นพัฒนาการของลักษณะนิสัยอันเนื่องมาจากการยอมรับนับถือในคุณงามความดีที่ตนเองและสามีมีต่อทอม โดยทอมยินดีให้อภัยต่อสิ่งร้ายๆ ที่ได้ทำไว้ในอดีต

กล่าวโดยสรุป ผู้แต่งใช้บทสนทนาได้อย่างเหมาะสม ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวได้อย่างต่อเนื่องจากเนื้อหาสาระในบทสนทนาของตัวละคร มีความเหมาะสมกับลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละคร

1.2.1.4 ฉาก

ใน รอยมลทิน ฉากส่วนใหญ่ของเรื่องจะมีลักษณะสมจริงตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือเกิดเหตุการณ์อย่างใด เกี่ยวข้องกับอะไรก็จะใช้ฉากที่สอดคล้องกับเหตุการณ์นั้นๆ เช่น ฉากมุมมืดใกล้ซอกเล็กๆ ระหว่างห้องแถวอันเป็นจุดเริ่มต้นการดำเนินอาชีพ โสเภณีของทอม ดังว่า

ฉันเดินไปสู่ ณ ที่นั้น...แดนประหารชีวิตตัวเอง และเป็นก้าวแรกที่จะพลิกอนาคตอย่างสิ้นเชิง...ระยะต้นเดือน แถบนั้นคุณจะมี “คน” พลุกพล่าน หลายคนหยุดซุบซิบกัน แล้วก็ควงแขนหายไป ในซอกนั้น...คนที่เดินผ่านเข้าไปคนแล้ว...คนเล่า...แต่ไม่ใช่ฉัน ฉันจึงเปลี่ยนวิธีการใหม่ โดยหยุดดู “วิธีการ” เสียก่อน ชั้นแรกฉันจับตาดูคุณแม่ผู้หญิงในชุดสีเขียวที่เพิ่งกลับออกมาจากคูคลองของเธอ ซึ่งพอเดินมาถึงที่สว่างก็รีบผละไปอย่างรวดเร็วไม่สนใจกับอาการ โบกมืออำลาของแม่สาวผู้นั้นเสียด้วยซ้ำ ฉันมองดู “ครู” อยู่เงิบๆ เธอเดินไปช้าๆ พอผู้ชายเดินสวนทางมา เธอก็จะสบตาตรงๆ ยิ้มน้อยๆ เดินเลยไปแล้วหยุดทำท่ารีรอ แล้วอีกเพียงชั่วครู่เดียวเธอก็ได้ “เหยื่อ” รายใหม่ทันทีที่แม่ผู้หญิงชุดเขียวกลับกายเข้าไปทางซอกเข้าโรงแรม ฉันก็เริ่มทำตาม “วิธีการ” นั้นบ้าง...ผู้ชายคนที่เดินสวนทางมาเป็นหนุ่มใหญ่ แต่งกายเรียบร้อยจนฉันซักถึงเล แต่แล้วก็ตัดสินใจมองตาเขาแล้วพยายามยิ้ม แต่...หมดหวัง...ริมฝีปากแห้งผาก ลิ้นแห้งจนขม กล้ามเนื้อส่วนนั้นไม่ยอมเคลื่อนไหวแม้แต่นิดเดียว ฉันเดินไปยืนพิงเสาไฟฟ้าในมุมมืดอย่างอ่อนใจ...แต่แล้วก็สะดุ้งสุดตัว เพราะมีมือๆ

หนึ่งตะปบแขนฉันทันแรง พร้อมกับมีเสียงอ้อแอ้ดังขึ้นเบื้องหลัง...

(101-102)

แสงไฟภายในห้องค่อนข้างสลัว ส่องให้เห็นห้องแคบๆ ประกอบด้วยเตียงนอนเก่าๆ ผ้าปูที่นอนเท่านั้นที่ดูสะอาดสะอ้านและโต๊ะเครื่องแป้งอย่างเงว กระจกด้านหนึ่งร้าว มัวซัว ปลายเตียงมีโสร่งพาดไว้สองตัว ฉันทพิศดู “แขก” คนแรกของฉันแวนหนึ่ง...ก่อนที่ภายในห้องจะมีดสนิท (104)

นอกจากนี้ฉากในบางตอนของเรื่องยังเป็นลักษณะของฉากที่มีความสมจริงตามสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับเรื่องราว สถานที่ เวลา และสภาพทางอารมณ์ของตัวละคร เป็นผลให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น เช่น ฉากบ้านยายสน

จากระเบียงไปอีก 3-4 ชั้นก็ถึงลานซีเมนต์แคบๆ ด้านหนึ่งมีโถงน้ำตั้งไว้เป็นแถวอยู่ใกล้ๆ ราวตากผ้าใกล้ๆ โถงแต่ละใบมีเสาไม้ต้นเดี่ยวๆ หัวเสามีกระดานแผ่นเล็กๆ ติไว้เป็นแป้นวางขันอลูมิเนียม บู้บี้ สุครั้วมีห้องสวมมุงสังกะสีอีก 2 ห้อง พวกที่อ้อมข้าวก่อนหลายคน นุ่งโสร่งสีจูดฉลาด กระจงมอก มีผ้าเช็ดตัวพาดไหล่ ในมือมีขันพลาสติกใส่กล่องสบู่ ลงไปอาบน้ำที่ลานนั้นพลางส่งเสียงวิ๊ดวิ๊ดเมื่อเพื่อนๆ ตักน้ำสาด ฉันทกลับไปห้องของฉันซึ่งอยู่ด้านในสุดห้อง เหล่านั้นเรียงกันเป็นแถว แต่ละห้องมีสภาพคล้ายคลึงกันคือเป็นห้องแคบๆ มีหน้าต่างบานเดียว ซิดฝาข้างหนึ่งเป็นเตียงไม้เลวๆ ที่นอนเก่าๆ ค่อนข้างแข็ง ปูด้วยผ้าดอกสีจูดฉลาด เพื่อจะให้เห็นรอยสกปรกได้ยาก แต่สำหรับห้องฉันสังเกตเห็นได้ว่าผ้าปูค่อนข้างใหม่ เพราะเตรียมไว้รับ “แขกประจำ” หัวเตียงมีมุ้งสีม่อๆ รวบขมวดๆ ไว้บนโต๊ะเล็กซิดหน้าต่างมีขวดน้ำกรอบแก้วพลาสติกสีขาวขุ่นๆ พื้นห้องปลายเตียงมีกระโถนเคลือบวางแอบอยู่ ซิดฝาอีกด้านหนึ่งเป็นตู้ติดกับโต๊ะเครื่องแป้ง กระจกส่องหน้ามัวซัวเพราะขาดการดูแล แถบริมด้านหนึ่งมีรอยร้าวหลายแฉก คล้ายกับรอยถูกขว้าง ปุ่มฝาตู้ ทำด้วยพลาสติกสีขาวแตกจนเหลือแต่ตะปุกวง ตัวฝาตู้บานพับมีรอยแยกจนเวลาจะเปิดปิดต้องกระแทก ไฟฟ้าขนาด 15 แรงเทียนกลางห้องมีโตะ

สีขาวกรอบ แต่หยากไย่จับจนมองดูชะมุกชะมอม ใกล้เคียงประตุมิเก่าอี้
 เก่าๆ วางอยู่ตัวหนึ่ง ฉันหยิบห่อผ้าจากเก้าอี้มานั่งเก็บนเตียง ภายในมี
 ฟ้านั่ง 3-4 ตัว กับเสื้อผ้าดอกสีสดๆ 5-6 ตัว นอกนั้นเป็นของ
 กระจุกกระจิก เช่น หวี แป้งร่ำกระป๋องต่างๆ ลิปสติ๊กยี่ห้อต่างๆ และ
 พระเจดีย์งาเล็กๆ ใส่กระดุกแม่ ฉันเปิดตู้เอาพระเจดีย์นั้นไว้ชั้นบนสุด
 ถัดลงมาจึงวางเสื้อผ้า ส่วนเครื่องสำอางอื่นๆ วางไว้หน้ากระจก
 เท่านั้นเองสมบัติของฉัน...และบ้านนี้เองคือโลกของฉัน... (168-169)

ฉากภายในบาร์อันเป็นสถานที่ทำงานแหล่งสุดท้ายของทม ก่อนที่ทมจะผันตัวเองมาเป็นผู้
 ควบคุมกิจการเอง

มองจากภายนอก บาร์ที่ฉันประจำอยู่ เป็นเพียงสถานที่ที่บ๊อบๆ
 อับๆ ปิดกั้นหมดทุกด้าน ไม่มีเสียงอะไรลอดออกมาแม้แต่คนเดียว
 ภายในเป็นห้องแคบๆ สูดดมห้องด้านหนึ่งยกขึ้นเป็นเวทีสำหรับ
 วงดนตรีเล็กๆ และอีกด้านหนึ่งเป็นบาร์เหล้า ข้างๆ บาร์มีเก้าอี้แนว
 ยาวตั้งอยู่ระหว่างทางที่จะไปห้องน้ำ ฉันและพาร์ทเนอร์ ทั้งหมดต้อง
 นั่งคอยดูลูกค้าอยู่ตรงนี้ นอกจากนั้นใช้เป็นที่ตั้งโต๊ะเล็กๆพร้อมด้วย
 เก้าอี้ หมู่ละสี่ตัว หน้าเวทีเป็นฟลอร์แคบๆ...นั่นคือโลกอีกโลกหนึ่งที่
 ฉันจะได้รู้จัก (6-7)

ฉากในบาร์นี้แสดงให้เห็นถึงความละเอียดรอบคอบในการเสนอมฉาก เป็นการเสนอตามสภาพ
 ความเป็นจริงภายในสถานที่ที่ต้องห้ามสำหรับกุลสตรีในสมัยหนึ่ง เพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าผู้แต่งมี
 ความรอบรู้ในสภาพของสถานที่นั้นเป็นอย่างดี ทั้งนี้ฉากนี้เข้ามาประกอบได้อย่างเหมาะสม
 และสอดคล้องกับเนื้อเรื่องซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินอาชีพอันเป็นที่ดูแคลนของสังคมใน
 ยุคนั้น

เห็นได้ว่าฉากส่วนใหญ่ใน รอยมลทิน มีลักษณะสมจริงตามเหตุการณ์ ผู้แต่ง
 สามารถบรรยายรายละเอียดต่างๆ ได้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและมีการปรุงแต่งให้
 ผู้อ่านเกิดจินตภาพ เสริมสร้างบรรยากาศของเรื่องให้มีชีวิตชีวาได้ดี

กล่าวโดยสรุป ใน รอยมลทิน ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยเปิดเรื่อง
 ด้วยคำถามที่ได้ยินซ้ำๆ กันถึงสาเหตุของการยึดอาชีพโสเภณี เพื่อเปิดประเด็นสาเหตุที่ทำให้

หมต้องมาเป็นโสเภณี แล้วจึงใช้การดำเนินเรื่องด้วยวิธีการเล่าย้อนไปหาจุดเริ่มต้น โดยให้ตัวละครเอกของเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเอง จากนั้นจึงปิดเรื่องด้วยการเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการเลิกอาชีพทางด้านบริการทางเพศ เป็นการเล่าเรื่องที่มีความสมเหตุสมผล เพราะมีที่มาที่ไปของการลำดับเหตุการณ์ที่ชัดเจน ผู้แต่งสามารถถ่ายทอดความคิดของหมที่มีต่อปฏิภริยา รอบข้างผ่านทางกรเล่าเรื่อง โดยใช้ตัวละครเป็นผู้เล่าได้เป็นอย่างดี ตัวละคร หม แสงโสม และทับทิม เป็นตัวละครที่มีความสมจริง เพราะเป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยและพฤติกรรม ทั้งด้านดีและด้านไม่ดีค่อนข้างชัดเจน เป็นลักษณะตัวละครหลายมิติ ผู้อ่านสามารถมองเห็นพัฒนาการทางความคิดและพฤติกรรมของตัวละครอันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสภาพแวดล้อม นอกจากนี้บทบาทของตัวละครแสงโสม ทับทิม ยังสนับสนุนให้ตัวละครเอกสามารถแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณค่าของตัวเองให้ปรากฏได้อย่างชัดเจนอีกด้วย ผู้แต่งใช้บทสนทนาได้อย่างเหมาะสม ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวได้อย่างต่อเนื่องจากเนื้อหาสาระในบทสนทนาของตัวละคร มีความเหมาะสมกับลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละคร ฉากส่วนใหญ่มีลักษณะสมจริงตามเหตุการณ์ ผู้แต่งสามารถบรรยายรายละเอียดต่างๆ ได้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและมีการปรุงแต่งให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ เสริมสร้างบรรยากาศของเรื่องให้มีชีวิตชีวาได้ดี

1.2.2 เลื่อมสลับลาย

1.2.2.1 การเล่าเรื่อง

ดั่งที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 3 แล้วว่า ผู้แต่งต้องการนำเสนอแนวคิดของเรื่องที่ว่า การดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาทและมีสติจะทำให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับชีวิตได้ ความผิดพลาดในอดีตเป็นสิ่งที่ไม่อาจแก้ไขแต่ทุกชีวิตสามารถนำเอาความผิดพลาดนั้นมาเป็นบทเรียนให้เกิดความรอบคอบในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตได้ อีกทั้งยังได้สอดแทรกการเรียกร้องให้สังคมตระหนักถึงการตัดสินใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจากคุณค่าที่อยู่ในจิตใจไม่ใช่เฉพาะรูปร่างภายนอกเท่านั้น ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการให้ปิ่นปักซึ่งมีความเพียบพร้อมในด้านองค์ประกอบของการดำเนินชีวิตอันได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ รูปร่างหน้าตา เป็นต้น ฝ้ามองชีวิตของพาไลซึ่งมีชีวิตที่สวนทางกับตัวเธอด้วยความสงสัยในพฤติกรรมที่นำพาชีวิตของพาไลไปสู่ความตกต่ำ ดังความคิดของปิ่นปักว่า

ปีนปึกยืนอยู่ตรงหน้าต่างกระจกยาวในห้องส่วนตัว หล่อน
 แต่งหน้าไปพลางแลดูภาพบนถนนฝั่งตรงกันข้ามไปพลาง คอร์ต
 อาคารบ้านเช่ารวมสูงเด่นอยู่ตรงช่องว่างของท้องฟ้าพอดี ห้องของ
 ผู้หญิงคนนั้นก็อยู่ตรงกับหน้าต่างที่หล่อนยืนพอดีอีกเหมือนกัน
 หล่อนได้แต่นึกสมเพชในใจ

ผู้หญิงทุกวันนี้ ถ้าสวยหน่อยก็มักจะทะนงในความสวยของ
 ตนเอง จนใช้ความสวยนั้นไปในทางต่ำ...ปีนปึกคิด...แทนที่จะ
 เสริมสวยด้วยความงามอันมีให้เลือกมากมาย เช่น งามด้วยความรู้
 ความสามารถ และการทำงานอื่นๆ ซึ่งรอดนอนอยู่รายรอบ ก็กลับหันไป
 นิยมยินดีในรูปแบบที่ค่อยๆ โน้มน้ำวตนไปสู่สิ่งที่ฟังเพื่อหมดเปลือง
 เปลืองตั้งแต่เนื้อตัวไปจนถึงวิถีชีวิต

ปีนปึกได้ขำว่าผู้หญิงคนนั้นเคยเป็นลูกผู้ดีมีตระกูลมาก่อน
 ยิ่งทำให้หล่อนเศร้าใจ...แล้วความเศร้าใจนั้นก็เปลี่ยนเป็น
 สนใจ เมื่อสนใจมากๆ หล่อนก็มักจะคอยแอบดูความเคลื่อนไหวของ
 คนบนฝั่งตรงกันข้าม

ทุกคำคืน ปีนปึกจะเห็นคนคนนั้นขับรถออกจากคอร์ต
 หายไป บางวันก็ไม่เอารถของตนเองออก หากมีรถของชายแปลก
 หน้ามารับรถนั้นเป็นยี่ห้อดีมีราคา ไม่ใช่รถโทรมๆ ของผู้ไม่มีฐานะ
 เพียงพอ เพราะชายผู้ไม่มีทางจับจ่ายฟุ่มเฟือยนั้น ย่อมไม่สามารถจะ
 เขี่ยบอย่างมารับผู้หญิงชีวิตเสื่อมที่ทำตัวแพงอย่างผู้หญิงคนนี้ไปนอน
 ด้วยได้

ปีนปึกยกไหล่เล็กน้อย อย่างดูถูก (1-2)

จากนั้นจึงใช้วิธีการดำเนินเรื่องในลักษณะสลับไปสลับมาระหว่างชีวิตของ
 พาไลและปีนปึก โดยมีผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องชีวิตของตัวละครด้วยตัวเอง อันเป็นวิธีการที่ทำให้
 ผู้แต่งสามารถบรรยายเรื่องราว เหตุการณ์ ลักษณะนิสัยของตัวละครได้อย่างละเอียดในทุก
 แง่มุม ผู้อ่านสามารถรับรู้บทบาทและความรู้สึกนึกคิดของตัวละครในทุกๆ สถานการณ์โดย
 การเล่าของผู้แต่ง เช่น การกล่าวถึงภูมิหลังของปีนปึกและพาไล

หล่อนเป็นเจ้าของวัยยี่สิบสี่ก่อนเกือบยี่สิบห้า เจ้าของปริญญาตรีในประเทศและโทจากต่างประเทศ คู่หมั้นของผู้ชายวัยเดียวกันที่ได้ชื่อว่าเป็นคนหนุ่มที่โด่งดัง ทั้งฐานะ หน้าที่การงาน และรูปร่างหน้าตาทรามานใจสาวทั้งสวยและไม่สวย ทั้งแก่และเก๋ในกรุงเทพฯ และท้ายที่สุดก็คือเป็นเจ้าของความงามความเก๋อย่างหญิงสาวผู้มีรสนิยมสูง... ปีนปึกเพิ่งกลับจากต่างประเทศได้ไม่กี่เดือน หล่อนใหม่หรรู้ สำหรับเมืองหลวงประเทศนี้ จนกล่าวได้ว่าใน พ.ศ. ที่ผ่านมามาจนถึง พ.ศ. ที่กำลังดำเนิน ไปนี้ ไม่มีหญิงสาวคนใดมีชื่อเสียงติดปากคนในวงการชั้นสูงเท่าหล่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิธีวิวาห์ที่จะมาถึงตอนปลายเดือน ใครๆ ก็คาดหวังว่าจะเป็นพิธีใหญ่เอิกเกริกให้พวกผู้ดีมีเงินได้ลับฝีปากกันต่อไปอีกนานชั่วโมง แถมยังคาดหมายว่าการจรจรจะติดขัดเป็นพิเศษในรอบปี... พลังนี้ถึงนามสกุลวิบูลยาอย่างแรงเลือน เดียวนี้หล่อนไม่ใช้นามสกุลนั้นแล้ว เปลี่ยนไปใช้นามสกุลสามีคนแรก ตั้งแต่เมื่อหล่อนขนของออกมาจากบ้านตอนอายุสิบห้าสิบหกนั้นแหละ... นี่ก็สิบปีหรือจวนสิบปีแล้ว หล่อนลาจากนามสกุลวิบูลยามาอย่างเด็ดเดี่ยวโอหัง จะผิดหรือถูกก็ไม่รู้ที่ทำเช่นนี้แต่พาโลก็ทนหน้าตาเยาะหยันของญาติที่เคยคิดว่าเป็น โลहितสายเดียวกัน ไม่ได้... เกือบสิบปีมาแล้วสิที่หล่อนมีชีวิตซ้ำซากเช่นนี้ ผู้ชายผ่านเข้ามาคนแล้วคนเล่า แล้วท้ายที่สุดก็จากไป... หล่อนก็เป็นแม่พวงมาลัยทองลอยชายต่อไป เหมือนผีเสื้อกลางคืน ตกค่ำก็แต่งตัวเพริศ ไม่ว่าจะเสื้อ กางเกง เข็มขัด รองเท้า ล้วนแล้วชิ้นหนึ่ง รถก็เปลี่ยนบ่อย ถ้าช่วงไหนพบเสี่ยก็สบายไปพักใหญ่ เสี่ยพวกนั้นจะเลี้ยงดูหล่อน อิ่มหมีพีมัน เปลี่ยนรถให้ จ่ายเงินเดือนเป็นเรื่องเป็นราวอย่างงาม พอที่เสี่ยจะไม่ต้องเสี่ยงไปเที่ยวซึ่งบางทีเจ็บตัวกลับมา ส่วนหล่อนเองก็บรมสุขขึ้น มีโอกาสไปจับจ่ายใช้สอยแถวฮ่องกง สิงคโปร์ ปะเหมาะเคราะห์ดีก็ได้ไปย่ำปารีส ลอนดอน (4-43)

ผู้แต่งดำเนินเรื่องด้วยการแสดงการสวนทางในการใช้ชีวิตของพาโลกับปิ่นปึก ผู้หญิงสองคนที่มีความแตกต่างกันแทบทุกอย่าง ชีวิตของพาโลเริ่มจากการเป็นผู้หญิงเสเพล เพราะหนีออกจากบ้าน พาโลมีความสัมพันธ์กับผู้ชายหลายคนเพื่อผลประโยชน์จากการ

พลีร่างให้ชายเหล่านั้นเชยชม แต่ต่อมาเธอกลับพบว่าสิ่งนี้ไม่ใช่ความสุขที่เธอต้องการ พาไลต้องการมีคนที่รักเธออย่างจริงใจและต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่นกับคนที่รักเธอ พาไลจึงหันมาประกอบอาชีพที่สังคมยอมรับ กระทั่งมาพบกับนรินทร์ผู้ที่คอยให้กำลังใจเธอ สุดท้ายด้วยความมานะอดทนพาไลก็สามารถมีชีวิตตามที่หวังไว้รวมทั้งได้รับการยอมรับจากสังคมในที่สุด ผู้แต่งกล่าวถึงชีวิตของพาไลอย่างละเอียด ผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในการเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทางที่ดีขึ้นของพาไลผ่านทางมุมมอง ความคิด ความรู้สึกของพาไลซึ่งมีผู้แต่งเป็นผู้ล่วงรู้ความรู้สึกนั้นๆ ดังเช่นตอนที่พาไลแสดงความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเองให้ดีขึ้นด้วยการหันหลังให้กับการดำเนินชีวิตแบบเดิมๆ

สำหรับคนที่เคยเล่นนั้น ความดีคือความยากลำบากเหนือความยากลำบากใดๆ เท่าที่มนุษย์จะพึงรู้สึกลำบาก สำหรับคนหยาบกระด้าง ความละเอียดอ่อนกรุณาคือขวากหนามที่เขาจะไม่สามารถฝ่าฟันก้าวข้ามไปได้ และสำหรับคนที่เคยแต่เตร็ดเตร่ฟุ้งเพื่อเซ่นหล่อนการจำกัดตนเองให้อยู่ในขอบเขตคือความทุกข์ทรมาน..... หล่อนอยากรู้เหมือนกันว่า ความอดกลั้น ข่มใจของตัวเองจะยืนยาวไปได้สักแค่ไหน จะลองสู้กับอุปสรรคทางใจดูสักพัก เพื่อความหวังในอนาคต ซึ่งแม้หล่อนจะยังไม่รู้เลยว่ามันจะเรื่องรองเพียงใด แต่พาไลก็ตั้งใจเด็ดเดี่ยวแล้วว่า จะลอง คงไม่น่าท้อแท้สักเท่าไรหรอก ในเมื่อเป็นการลองไปสู่ความดีหรือมีจะนั้นก็อนาคตที่ดีกว่า (236)

ส่วนชีวิตของปิ่นปักนั้นเริ่มต้นจากความเพียบพร้อมแทบทุกอย่าง เป็นผู้มีวิชาความรู้โดยจบการศึกษาจากต่างประเทศ มีหน้าที่การงานที่มั่นคง รวมทั้งมีครอบครัวที่อบอุ่นไปสู่จุดหักเหที่ทำให้ชีวิตตกต่ำที่มีสาเหตุจากความล้มเหลวของชีวิตแต่งงานและจบลงด้วยการหย่าร้าง จากนั้นปิ่นปักก็ประสบชีวิตด้วยการคบหากับผู้ชายอื่น แต่กลับไม่มีใครยอมรับเธอเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะสถานภาพหญิงหม้ายลูกติดของเธอ สุดท้ายปิ่นปักผู้เลอเลิศต้องกลับกลายเป็นภรรยานอกกฎหมายหรือที่เรียกกันว่า “เมียน้อย” ในที่สุด ผู้อ่านสามารถมองเห็นความตกต่ำในชีวิตของปิ่นปักผ่านทางความคิดและพฤติกรรมของตัวเธอ โดยตลอด ดังเช่นการแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมของปิ่นปักเมื่อรู้ตัวเองว่ามีสถานภาพเป็นเมียน้อย

หล่อนระบายลมหายใจยาว ว่าแห้วจนอยากจะร้องไห้... นึกไม่ออกเลยว่า ตนเองเดินมาอย่างไร ล้มลุกคลุกคลานขนาดไหนจึงผ่านผู้ชายไปแล้วถึงสองคน เส้นทางข้างหน้าก็เป็นหนทางที่มีแต่จะถูกปรี๊ดปรี๊ด คาคโทษ เส้นทางของ “เมียน้อย” หรือเมียเก็บซึ่งฟังด้วยหูข้างไหนก็ไม่มีความที่จะเป็นสง่าราศีขึ้นมาได้ (734)... หล่อนโผล่ไปยังเตียง เอนตัวลงนอน ปล่อนน้ำตาไหลรินเป็นทาง แต่ไม่ว่าจะหลับหรือลืมตา พลิกซ้ายหรือพลิกขวา นอนคว่ำหรือหงาย ภาพที่เห็นชัดในมโนก็คือภาพชายร่างสูง จมูกโด่งตาเล็กกริ กำลังโอบบ่าผู้หญิงและเด็กซึ่งเป็นสายเลือดของเขา

ในที่สุดปีนปึกก็จำต้องลุกขึ้นเดินไปรินเหล้าหนึ่งแก้ว ความบูหรีมาจุดสูบ เปิดวิทยุหมุนหาเพลงจังหวะคิสโกมันๆ

เสียงแผดเร้าที่ก้องออกมาช่วยขับไล่ความหดหู่ซึมซาให้หมดไป

แล้วหล่อนก็รู้สึกสบายขึ้น สบายพอที่จะรอเขามาหาหล่อนบ้างในวันรุ่งพรุ่งนี้ (799)

การกล่าวถึงชีวิตของตัวละครสองตัวอย่างละเอียด โดยการนำเสนอความแตกต่างจากจุดสูงสุดไปสู่ความตกต่ำและจากจุดต่ำสุดไปสู่ความสำเร็จนั้น เพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าการดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาทและมีสติจะทำให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับชีวิตได้ นอกจากนี้ผู้แต่งยังเลือกที่จะปิดเรื่องด้วยความรู้สึกผิดหวังจากการดำเนินชีวิตที่นำพาตัวเองไปสู่ความตกต่ำของปีนปึกเพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นโทษภัยของความประมาทและการขาดสติยังคิดอีกด้วย

นอกจากนี้ยังสอดแทรกทัศนคติในประเด็นเรียกร้องให้สังคมตระหนักถึงการตัดสินเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจากคุณค่าที่อยู่ภายในจิตใจไม่ใช่สิ่งที่เป็นเพียง “เปลือกนอก” โดยให้นครินทร์เป็นตัวแทนของทัศนคติดังกล่าว ดังเห็นได้จากการแสดงความรู้สึกของนครินทร์ที่มีต่อพาไลว่า

นครินทร์จับมือหล่อนไว้ มองผ่านแว่นวาวไปยังดวงหน้า อ้มเอิบที่ตกแต่งไว้ละมุนตา ณ บัดนี้ พาไลไม่ดูชอกช้ำเหมือนที่เคยเป็นมาแต่หันหลังอีกแล้ว ราวกับว่าความปิติยินดีในชีวิตที่เคยจมอยู่

ได้นำ ได้ผูกโผล่ขึ้นมาสู่อากาศใหม่เอี่ยม ได้เห็นแสงแดดอันส่อง
 ประกายเรืองรอง ได้หวัง และได้เดินทางไปสู่ความหวังนั้นสามารถ
 กลบรอยเศร้าในอดีตได้หมดสิ้น เนื้อตัวชายหนุ่มซาขึ้นด้วยความ
 ซึ่งใจ นำแปลกที่เขาเชื่อว่าหล่อนจะทำได้ทุกสิ่งก็ตามคำมั่นที่เปล่ง
 ออกจากปากหล่อน...นครินทร์เกิดความรู้สึกอยู่เฉยๆ ว่าหล่อนไม่ใช่
 คนเฉยๆ พาไลมีความกตัญญูรู้คุณคนอยู่เต็มเปี่ยม เคารพกรรม
 ต่างหากเล่า ที่บังเอิญถูกระชากลากหล่อน ไปจนร่างกายและดวงใจ
 หล่อนถลอกปอกเปิกเป็นรอยแผล แต่เขาคงจะค่อยๆ ลบรอยแผลให้
 หล่อนได้ในไม่ช้านี้ (789)

กล่าวโดยสรุป ใน **เลื่อมสลับลาย** ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการให้ปิ่นปักผมมองชีวิต
 ของพาไลซึ่งเป็นชีวิตที่แตกต่างกับตัวเองโดยสิ้นเชิง จากนั้นจึงใช้วิธีการดำเนินเรื่องใน
 ลักษณะสลับไปมาระหว่างชีวิตของปิ่นปักกับพาไล โดยผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องเอง ผู้แต่งปิดเรื่อง
 ด้วยความผิดหวังในการเลือกดำเนินชีวิตในทางที่ทำให้เกิดความตกต่ำของปิ่นปักเพื่อเน้นย้ำ
 ให้เห็นภัยของการดำเนินชีวิตโดยขาดสติยั้งคิด สามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้อ่านได้ดี
 ผู้อ่านมองเห็นความตกต่ำและความเจริญก้าวหน้าของชีวิตตัวละครทั้งคู่ได้อย่างชัดเจนจาก
 การเล่าเรื่อง นอกจากนี้ยังถ่ายทอดทัศนคติในประเด็นการเรียกร้องความยุติธรรมในการตัดสิน
 คุณค่าของความเป็นมนุษย์อีกด้วย

1.2.2.2 การกำหนดลักษณะนิสัยและพฤติกรรมตัวละคร

เลื่อมสลับลาย แสดงการสวนทางในการใช้ชีวิตของพาไลกับปิ่นปัก ผู้หญิง
 สองคนที่มีความแตกต่างกันแทบทุกอย่าง ลักษณะของตัวละครทั้งคู่นี้เป็นลักษณะที่เรียกว่า
 “Foil characters หมายถึง คำที่ใช้เรียกตัวละครแต่ละคู่ที่มีลักษณะแตกต่างกัน และความ
 ต่างต่างดังกล่าวทำหน้าที่เน้นหรือเสริมให้ลักษณะที่ตรงข้ามกันของอีกฝ่ายหนึ่งเด่นขึ้น”
 (ยูวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา, 2544 : 128) ชีวิตของพาไลเริ่มจากการเป็นผู้หญิงเสเพลเพราะหนี
 ออกจากบ้านด้วยอารมณ์ชั่ววูบในขณะที่อายุเพียง 16 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ยังขาดวุฒิภาวะในการ
 ดำเนินชีวิต พาไลมีความสัมพันธ์กับผู้ชายหลายคนเพราะต้องการประชดชีวิตจากปมด้อย
 ในเรื่องครอบครัว และด้วยวัยของพาไลเป็นวัยที่มีแรงขับเคลื่อนทางเพศสูงทำให้ไม่อาจต้านทาน
 การยั่วจากปัจจัยภายนอกที่จะนำไปสู่ความต้องการทางเพศได้ พาไลพยายามเรียกร้องหา

ความรักความอบอุ่นซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดและเป็นสิ่งที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ต้องการเมื่อคบหากับเพศตรงข้ามในลักษณะผู้สาว แต่ผู้ชายเหล่านั้นกลับไม่ได้มีความรักให้กับพาไลเลย พวกเขาต้องการเพียงแค่การมีเพศสัมพันธ์ชั่วคราวชั่วครู่เท่านั้น จนกระทั่งพาไลเริ่มคิดได้ว่าสิ่งที่เธอเป็นอยู่นี้ไม่ใช่คุณค่าที่แท้จริง เธอจึงพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองเสียใหม่แม้จะต้องเผชิญกับทัศนคติในเชิงรังเกียจจากสังคมรอบข้างมากแค่ไหนก็ตาม และด้วยความมานะอดทนรวมทั้งได้รับกำลังใจจากนครินทร์ผู้ให้โอกาสและมอบความรักให้เธอโดยไม่รังเกียจคิดของเธอ พาไลก็สามารถมีชีวิตตามที่หวังไว้รวมทั้งได้รับการยอมรับจากสังคมในที่สุด แตกต่างกับชีวิตของปิ่นปักซึ่งเพียงพร้อมแทบทุกอย่างทั้งความรู้ หน้าที่การงาน คุณภาพชีวิต แต่ความล้มเหลวในชีวิตแต่งงานกลับทำให้เกิดจุดหักเห เมื่อเธอประชดชีวิตด้วยการนำพาตัวเองไปสู่ความตกต่ำ เธอต้องการใครสักคนหนึ่งที่รักเธอเพื่อเป็นการทดแทน แต่ด้วยสถานภาพการเป็นหญิงหม้ายถูกคิดของเธอจึงหาผู้ชายโสดที่สามารถใช้ชีวิตคู่ร่วมกับเธอได้ยากและสุดท้ายเธอต้องตกอยู่ในสถานภาพเมียน้อยต่างๆที่เธอไม่ต้องการ

บทบาทของพาไล เป็นตัวละครที่เป็นตัวอย่างของผู้ที่เคยพลั้งพลาดในการดำเนินชีวิต แต่ด้วยความมีสติยังคงคิดจึงทำให้เธอก้าวพ้นจากความตกต่ำมาได้ ตลอดทั้งเรื่องผู้อ่านสามารถสัมผัสกับความอดทนเพื่อเอาชนะทัศนคติในเชิงลบที่มีต่อผู้หญิงที่ยอมขายศักดิ์ศรีด้วยการขายบริการทางเพศได้อย่างชัดเจนจากความคิดและพฤติกรรมของพาไล หลายครั้งที่พาไลอยากยอมแพ้เพราะแรงดึงดูดจากอำนาจแห่งวัตถุนิยม แต่เธอก็พยายามต่อสู้กับความต้องการต่างๆด้วยความหวังว่าวันหนึ่งสังคมจะยอมรับเธอในฐานะเพื่อนมนุษย์คนหนึ่ง โดยพิจารณาจากความดีของตัวเอง แสดงถึงลักษณะนิสัยที่เด่นชัดของพาไลนั่นคือความอดทนต่ออุปสรรคเพื่อการมีชีวิตที่มีคุณค่า

ส่วนบทบาทของปิ่นปัก เป็นตัวละครที่สะท้อนภาพชีวิตของผู้ที่เคยประสบความสำเร็จ แต่ด้วยความผิดพลาดในการดำเนินชีวิตโดยขาดความรอบคอบส่งผลให้เกิดจุดหักเหที่นำไปสู่ความตกต่ำอย่างเหลือเชื่อ ตรงกันข้ามกับชีวิตของพาไลอย่างสิ้นเชิง บทบาทดังกล่าวช่วยส่งเสริมบทบาทของพาไลให้สามารถถ่ายทอดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ได้อย่างเด่นชัด แม้จะมีการสวนทางกันอย่างสิ้นเชิงในการเลือกดำเนินชีวิต แต่สิ่งที่ผู้แต่งสร้างให้เป็นจุดร่วมของตัวละครทั้งคู่คือ การประชดชีวิตอย่างขาดสติยังคงยึดมั่นเป็นการนำพาไปสู่ทางแห่งความตกต่ำ เพื่อเน้นย้ำให้เห็นถึงความจำเป็นในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ

นอกจากบทบาทของปิ่นปักซึ่งเป็นบทบาทที่ช่วยเสริมให้พาไลสามารถถ่ายทอดคุณค่าได้เป็นอย่างดีแล้ว บทบาทของนครินทร์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมบทบาทของพาไลในฐานะผู้ให้โอกาสพาไลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทัศนคติของนครินทร์ที่มีต่อ

ฟาโล ไม่เคยเป็นไปในเชิงลบตามที่ชนะของคนรอบข้าง แต่กลับมองเธออย่างเข้าใจเธอและให้โอกาส นกรินทร์พยายามเรียกร้องให้พ่อแม่ของเขายอมรับในความดีที่อยู่ภายในจิตใจซึ่งเขามองเห็นในตัวฟาโล โดยตลอด ดังที่นกรินทร์กล่าวแย้งมารดาอย่างเจ็บร้อนแทนฟาโลว่า

แม่จะทำให้คนผิดต้องผิดหนักไปอีกหรือซะ จะไม่สงสารเขาให้โอกาสเขาได้เห็นแสงสว่างมั่งเลยหรือ ทำไมแม่ใจร้ายอย่างงั้น
ทำไมแม่ขยันสะสมค่านิยมผิดๆไว้ในใจแม่มากมายขนาดนี้ แม่จะไม่ยินดีให้สัตว์โลกอื่นได้ผูกได้เกิดเลยเชียวหรือ ถ้าเขาเป็นลูกแม่ แม่จะคิดยังไง หากว่าเขาพลาดไปแล้ว...จะเพราะอะไรก็ตามที (424)

ผู้แต่งสร้างนกรินทร์ให้เป็นตัวแทนในการแสดงทัศนะของตนในประเด็นการเรียกร้องความยุติธรรมในการตัดสินคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันให้แก่เหล่าโศกณีย์ ทั้งนี้เพราะนกรินทร์เป็นผู้ที่รู้และเข้าใจเบื้องหลังที่ทำให้ฟาโลต้องมาเป็นโศกณีย์เป็นอย่างดี

ในขณะที่เดียวกันผู้แต่งก็ได้สร้างศกให้เป็นตัวแทนของผู้ที่เห็นแก่ตัว ไม่เคยคำนึงถึงความทุกข์ยากของผู้อื่น หลังจากแต่งงานศกไม่เคยสนใจในความเป็นอยู่ของปิ่นปักแม่แต่น้อย และยังเมื่อตอนที่ปิ่นปักตั้งครรภ์ความรู้สึกครั้งเกียจของศกที่มีต่อปิ่นปักกลับยิ่งชัดเจนขึ้นทุกๆที่ลูกในครรภ์ของปิ่นปักคือลูกของตัวเอง

เขามองดูหล่อนตลอดร่างแล้วเมินไป...แหววตากระอัก
กระอ่วนขึ้นมาอีก ทำอย่างไรเสียเขาก็ไม่ชอบไม่อยากเห็น แม้ว่าใน
นั้นจะมีเลือดเนื้อของตนนอนนิ่งอยู่ ก็ตาม...ผู้หญิงสวย เวลามิครรภ์
สามารถน่าเกลียดได้ปานนี้...เฮอ

เอาเถอะ...ยอมยกให้ในความเป็นแม่...แต่ยังงี้ก็ขอให้พันหู
พันตาไปจนกว่าท้องจะยุบก็แล้วกัน (259)

บทบาทของศกเป็นเสมือนตัวแทนของผู้คนในสังคมที่ยังคงยึดติดอยู่กับความพึงพอใจของตัวเองโดยไม่สนใจความเดือดร้อนของผู้อื่น นอกจากนี้บทบาทของศกยังส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่นำไปสู่ความตกต่ำในชีวิตของปิ่นปักอีกด้วย

ส่วนพ่อแม่ของนกรินทร์นั้นเป็นเสมือนตัวแทนของผู้คนส่วนใหญ่ซึ่งยังคงมีทัศนะในเชิงลบต่อผู้หญิงที่ขายบริการทางเพศอยู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่พยายามเข้าใจปัจจัยที่

ทำให้เธอเหล่านั้นต้องมาเป็นโสเภณี พฤติกรรมของพ่อแม่นครินทร์ในตอนท้ายที่ทำให้การยอมรับปาไลมากขึ้น จึงเป็นตัวอย่างของผลสำเร็จในการเรียกร้องความเป็นธรรมในการตัดสินคุณค่าของบุคคล โดยนำเอาปัจจัยเบื้องหลังซึ่งเป็นที่มาที่ไปของพฤติกรรมมาประกอบเห็นว่า ตัวละครจากนวนิยายเรื่องนี้เป็นตัวละครที่มีความสมจริง เพราะมีความคิดและพฤติกรรมทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี เป็นลักษณะตัวละครหลายมิติพฤติกรรมของตัวละครมีที่มาที่ไปอย่างสมเหตุสมผล มีพัฒนาการในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชีวิต และน่าสนใจ

1.2.2.3 บทสนทนา

องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยสร้างอารมณ์ร่วมในนวนิยายเรื่องนี้ให้กับผู้อ่านคือบทสนทนา กฤษณา อโศกสินใช้บทสนทนาได้อย่างเหมาะสม เนื้อหาสาระในบทสนทนาของตัวละครในเรื่องทำให้ผู้อ่านทราบถึงเหตุการณ์บางอย่างที่ผู้แต่งไม่ได้กล่าวถึงไว้บ้าง และทราบถึงเหตุการณ์ที่จะดำเนินต่อไปบ้าง ดังเช่น ตอนที่นครินทร์สนทนากับปาไลเมื่อนัดกันครั้งแรก

“เมื่อก่อน รายได้คุณคงมีมากขึ้นนะฮะ” นครินทร์ถาม
ตรงไปตรงมา
“กะ...มีคนให้ ก็ดีทั้งนั้น” ปาไลตอบ
ตาต่อตาสบกัน
“แล้วตอนนี้ละ... ไม่มีใครเลยหรือ”
“มีกะ...แต่ฉันไม่แล้ว ตั้งใจทำมาหากินด้วยความสามารถของตัวเองอย่างเดียว กำลังคิดอยู่แหละกะว่า...จะหาทางเรียนอะไรเพิ่มเติมดี...พอที่จะทำงานพิเศษตอนเย็นๆ ค่าๆ ได้มั่ง คุณรินทร์คิดว่า จะเรียนอะไรดีละกะที่...ไม่ยากนัก ไม่เปลืองค่าใช้จ่ายมากนัก”
เขามองดูหล่อน...ก็แลเห็นแววตาที่ดูเป็นกันเองและยอมรับนับถือเขาปรากฏอยู่ตรงหน้า
“ตอนนี้คุณทำงานกลางวัน เวลาที่เหลือก็เป็นกลางคืนนะซี ไซ้ไหม”
“กะ”

“ที่โรงแรมคุณอยู่เวลานี้เขาไม่จ้างเป็นพนักงานกลางคืนอีก
หรือหรือ”

“เขามีคนอื่นผลัดอยู่แล้วนี่คะ ไม่มีที่ว่างบรรจุเราเข้าไป
ตรงไหนเลย แต่เมื่อคืนนี้นั่นนอนๆ คิด คิดว่าจะไปเรียนผสมเหล้า
รับจ้างเป็นบาร์เทนเดอร์ คุณรินทร์ว่าดีไหม”

นรินทร์นิ่งไป

“ก็คงได้นะ...ถ้าโรงแรมเขาจ้าง ก็ยังดี...”

“ไม่ละคะ...ฉันว่าฉันจะหาโรงแรมอื่นที่ดีกว่านี้ อาจจะให้
คุณบุญแกช่วยฝากก็ได้”

น้ำเสียงประโยคสุดท้ายของหล่อน ทำให้นรินทร์นึกเห็นใจ
“แรกทีเดียว ฉันตั้งใจว่าจะเลิกทำอะไรเกี่ยวกับกลางค่ำ
กลางคืนโดยเด็ดขาด แต่แล้ว...ก็คงต้องทำแหละค่ะ เพราะคนอย่าง
ฉัน ไม่มีความรู้สูงพอที่จะเลือกงาน”

ถ้อยคำของหล่อนทำให้เขายิ่งตื่นตัน

“ดีแล้ว อย่าเลือกเลย” เขาพูดเบาๆ แต่สมองก็กำลังคิดอยู่ว่า
เขาควรจะช่วยเหลือหล่อนอย่างไรดี ไม่มากก็น้อย “ค่าครองชีพ
เดี๋ยวนี้สูง พอทำอะไรได้ก็ทำไปเถอะ ถ้างานอย่างนั้นมันไม่ใช่เรื่อง
ที่ทำให้คนอื่นหรือตัวเองเดือดร้อน ทุกข์ยากยิ่งไปกว่าที่พบอยู่แล้ว
เป็นต้นว่างานทุจริตต่างๆ หรือ...”

เขายังคำว่า ‘งานที่ทำให้ตัวเองต้องจมอยู่ในโคลนเลน’ เสีย
ได้ทัน (373-375)

หรือ ตอนที่ปั่นปิ้งสนทนากับแม่ของตัวเองในประเด็นที่เธอจะขนของไปอยู่ที่อื่น

“ลูกเคยเป็นลูกที่ดีของแม่มาครั้งหนึ่ง...แต่ชีวิตก็ทำลายลูก...
ทำลายความดีของลูกพังยับ...”

“ปั่น...บางที ความดีก็ไม่ใช่เรื่องที่เรากำลังทำแล้วสำเร็จ
หรือจนละลูกนะ ทำไม่หรือ...ผู้หญิงอย่างลูก ทำดีแค่ไหนก็ได้ ตั้งสติ
ยังงี้ก็ได้ ถ้าลูกคิดว่าลูกจะทำ...”

“ก็ลูกไม่คิดจะทำนะซีคะ แม่” เสียงหล่อนแข็งขึ้นมามาก

“ปิ่น...แล้วนี่ปิ่นมาบอกแม่ทำไม”

“แม่คะ...”

“แม่คิดว่า ลูกจะทำทุกอย่างตามความพอใจ แม้แต่การจะไป เป็นเมียน้อยผู้ชายคนนั้น ได้ละก็ไม่จำเป็นต้องบอกแม่ ลูกไปได้เลย...”

“แม่คะ...แม่...อย่างน้อยๆ ปิ่นก็อยากจะลาแม่ บอกแม่ให้ เข้าใจว่าลูกรักเขา...”

“เอาเถอะ ปิ่น ชีวิตเป็นของลูก ลูกจะเอามัน ไปฟินฟาดยังไง ลูกก็รับผิดชอบไปเถอะ แต่อย่าลืมเสียอย่างนะว่า ปิ่นก็มีลูก...อย่าทำ ตัวเป็นศัตรูต่อลูกก็แล้วกัน ปิ่นมีสิทธิ์หาความสุขใส่ตัว เมื่ออืมหน้า พอควรแล้ว แบ่งให้ลูกของเธอเองมั่ง” (775-776)

บทสนทนาดังกล่าวทำให้ผู้อ่านทราบได้ว่าเดิมทีพาไลมีความเป็นอยู่อย่างสุขสบายจากการมีผู้อุปการะและต่อมาเธอก็เลือกที่จะพัฒนาชีวิตด้วยการทำงานสุจริตด้วยตัวเอง เป็นการบ่งบอกความมุ่งมั่นในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชีวิตของพาไลได้เป็นอย่างดี ส่วนอีกตอนหนึ่งก็ทำให้ผู้อ่านทราบถึงสาเหตุของการตัดสินใจเป็นภรรยานอกกฎหมายของ ปิ่นปัก เป็นการถ่ายทอดความตกต่ำทางความคิดของปิ่นปักได้อย่างชัดเจนเช่นกัน

นอกจากบทสนทนาที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นการสวนทางกันอย่างสิ้นเชิงของตัวละครทั้งสองตัวแล้ว บทสนทনারะหว่างนครินทร์กับตัวละครที่นครินทร์มีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้น ก็สามารถสื่อสารทัศนคติของผู้แต่งในประเด็นความยุติธรรมในการตัดสินคนจากความผิดและพฤติกรรมมากกว่าองค์ประกอบภายนอกได้อย่างชัดเจนอีกด้วย ดังเช่น ตอนที่นครินทร์กล่าวแย้งพ่อของตนอย่างเจ็บร้อนแทนพาไล

“อ้อ เพื่อนลูกคือผู้หญิงชนิดนี้จ้ะหรือ” น้ำเสียงนั้นเริ่ม

จะโกรธ

“ผมเป็นเพื่อนกับเขาไม่ได้หรือสะ พ่อ”

“ถ้าลูกไปนอนกับมัน เอาเงินฟาดหัวมันครั้งเดียวละก็ได้ แต่ไม่ใช่ พาจู้รถไปโน่นไปนี่ด้วยกัน พ่อณะนะ เที้ยวก็เคยเที้ยวนะ แต่รับรองได้ว่าคนเดียวก็หนเดียว ไม่เคยซ้ำ”

“พ่อครับ” นครินทร์พยายามชี้แจง “พาไลไม่ใช่อีตัวนะสะ”

“ลูกหมายถึงว่ามันไม่ได้หากินตามโรงแรม ไม่ได้เอาเงินเป็นรายหัวใช้ใหม่ละ รินทร์” คุณยอดถามเสียงเคร่ง “มันเพียงแต่คุยด้วยเกี่ยวกับกินเหล้าสูบบุหรี่ด้วย ขึ้นเตียงด้วยเท่านั้นใช้ใหม่”

“พ่อ...” เขาร้องได้คำเดียวอย่างอึดอัด

“ทั้งพ่อทั้งแม่ไม่ได้หวังเห็นรินทร์มาลงเอยกับผู้หญิงชนิดนี้นะรินทร์ แล้วถึงจะไม่ลงเอย แค่ลูกบอกเป็นเพื่อนกับมัน พ่อก็หวาดวิตกไปถึงไหนๆ แล้ว รินทร์เอ๊ย ลูกอุตส่าห์ข้ามน้ำข้ามทะเลไปเอาศิกริเมืองนอกเมืองนา มา ได้ทุนสารพัดทุน แล้วใจคอจะมาเสวนากับ...เอาเถอะ ลูกว่ามันไม่ใช่สัตว์ แต่การใช้ชีวิตของมันนะ...สังคมของคนดึกข่องมันได้ใหม่”...

“พ่อครับ...ผมไม่เคยคิดไปถึงขนาดที่พ่อว่าเลยจริงๆ พ่อจะยอมฟังผมสักนิดใหม่ ว่า ผมมีเหตุผลอะไรที่คบกับเขา พาไปเลยอยากจะทำกลับเนื้อกลับตัวครับ พ่อ ผมคิดว่า...ถ้ากลับได้ก็คงจะดีมาก”

“รินทร์” คุณยอดร้องออกมาอย่างเหลืออด “เรานี้อ่อนหัดเหลือเกินเลยนะ ทำอะไรแต่ตำราซะแล้วซี รินทร์ เชื่อมันเถอะ รู้หรือเปล่าว่าผู้หญิงพวกนั้นมันทำอะไรก็ได้ ได้ทั้งนั้น โทกพวกลมปั่นน้ำเป็นตัว ผู้ชายดีๆ เป็นเหยื่อพวกมันมาเสียนักละ โธ่...ลูกเอ๊ย ทำไมเราถึงได้โง่ขนาดนี้”

นครินทร์ไม่เคยรู้สึกว่าเขาเป็นคนเลวและโง่ได้เหมือนขณะนี้เลย (419-424)

บทสนทนาดังกล่าวเป็นการยืนยันในการเรียกร้องความเป็นธรรมที่พาโลควรได้รับในฐานะเพื่อนมนุษย์ และเป็นตัวอย่างหนึ่งของบทสนทนาภายในเรื่อง ที่สร้างอารมณ์ขุ่นเคืองต่อพ่อของนครินทร์ให้แก่ผู้อ่าน โดยผ่านความกราดเกรี้ยวของนครินทร์ผู้สงบเสงี่ยม ทั้งนี้เพื่อเป็นการต่อสู้ในทางความคิดที่ต้องการให้เกิดการยอมรับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจากคุณค่าที่อยู่ภายในจิตใจ

นอกจากนี้บทสนทาระหว่างศกกับปิ่นปักก็สามารถสะท้อนความเห็นแก่ตัวและความตกต่ำทางด้านจิตใจของคนที่เป็นพริ้วพร้อมทางด้านองค์ประกอบภายนอกอย่างศกได้เป็นอย่างดี ดังเช่น ตอนที่ศกและปิ่นปักทะเลาะกันเพราะศกคบหาอยู่กับผู้หญิงอื่นในขณะที่ปิ่นปักกำลังตั้งครรภ์

“ปิ่นมีอะไรจะพูดกับคุณสักหน่อยค่ะ ศก”

“ก็พูดมาซี” ซุ่มเสียงเขาเริ่มขุ่นเขียวขึ้นมาทันควัน

“ศกคะ” หล่อนเดินเร็วจนถึงตัวเขา แล้วเกาะแขนไว้ ขณะที่เขาเปิดประตูห้อง “คุณทำอย่างนี้ คุณไม่นึกถึงจิตใจปิ่นมั่งเลยหรือ”

“ทำยังไง ผมบอกแล้วไซ้ไหมปิ่น ว่าอย่างกับเรื่องส่วนตัวผม”

“เรื่องส่วนตัวคุณก็คือเรื่องส่วนตัวฉัน” ปิ่นปักทำเสียงใส่เขาบ้าง

ศกสะบัดแขนออกจากมือหล่อน

“คุณไม่เคยนึกมั่งว่า ฉันจะอับอายขายหน้าขนาดไหน คุณเอาฉันนั้นมาคงไปตามถนนหนทางอวดใครต่อใคร ถ้าพูดขึ้นคุณก็ว่าไม่แคร์ คุณใหญ่เสียอย่าง จะทำอะไรก็ได้ บอกจริงๆ ว่า ฉันอับยศ” ปิ่นปักพูดพลางน้ำตาไหลรินลงมาเต็มหน้า เป็นน้ำตาที่หล่อนเก็บไว้หลายเดือน มันชิงกันพร่างพรูลงมาเหมือนไม่ใช่ น้ำตา

แต่เขายกไหล่ มองหน้าหล่อนด้วยแววตาขุ่นเคืองราวกับไม่มีความรักหลงเหลืออยู่อีกเลย

“อับยศกับไอ้เรื่องขี้ผงพรรณนี่นะหรือ คุณก็ขยันอับยศเสียเหลือเกินนะซี คุณเป็นบ้าไปแล้วหรือเปล่า คุณเอาตัวเองไปเปรียบกับผู้หญิงคนนั้นได้ยังไง ผมมีเงินผมก็ซื้อไป จะคงได้สักกี่น้ำกัน คนอย่างผม ไม่ใช่จะหลงใครได้เป็นปีๆ เมื่อไหร่”

ก็น่าจะจริงของเขา แต่กระนั้นปิ่นปักก็เริ่มรู้สึกเหลืออดเหลือทน และรู้แน่ๆ ว่าความอดทนนั้นเดินทางใกล้จุดจบเข้ามาทุกที

“คุณต่อว่าผมมาก็หนแล้ว ผมก็บอกซ้ำๆ ตั้งหลายหนว่าอย่ามาวุ่นวายจู้จี้เรื่องของผม ผู้ชายเขาจะหาความสุขกัน ผู้หญิงไม่เกี่ยว”

“คนเห็นแก่ตัว” ปิ่นปักชี้หน้าพลางสะอึกสะอื้น “บอกจริงๆ ว่าฉัน ผิดหวังในตัวคุณแสนสาหัส คุณรู้หรือเปล่าว่าคุณฆ่าฉันทั้งปิ่น” (260-261)

ในตอนท้ายเรื่อง ผู้แต่งใช้จดหมายในการบอกเล่าเรื่องราวของนครินทร์และพาไลเสมือนเป็นการสนทนาเพื่อบ่งบอกถึงความสุขที่ทั้งสองมีในการใช้ชีวิตคู่ และเป็นความสำเร็จของความพยายามในการเปลี่ยนแปลงชีวิตไปสู่ชีวิตที่มีคุณค่าของพาไล

‘กราบคุณพ่อคุณแม่ที่เคารพยิ่ง...คุณรินทรกับพาไลถึงมหาวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว ที่พักของเราเป็นอพาร์ทเมนต์ แสนสบาย มีเครื่องทุนแรงพร้อมๆ อยู่ไม่ไกลจากที่เรียนมากนัก เมืองทั้งเมืองสวยงามเงียบสงบสมเป็นเมืองเล่าเรียน มีคนไม่มากเมื่อเทียบกับกรุงเทพฯ ของเรา พาไลรู้สึกเหมือนจากเมืองหลวงไปอยู่ต่างจังหวัดขึ้นแหละค่ะ อากาศกำลังเบาสบายพอจัดบ้านเสร็จ คุณรินทรไปมหาวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว พาไลเริ่มงานเลยค่ะ งานของพาไลระยะนี้ก็คือรับดูแลเด็ก ค่าจ้างชั่วโมงละสองเหรียญห้าสิบ คุณรินทรเป็นคนเขียนป้ายโฆษณาเล็กๆ ไปติดไว้ที่บอร์ดตรงตึกกลาง พอประกาศได้ไม่นานพาไลก็ได้ลูกกำหนัดที่ เด็กฝรั่งน่ารักเหลือพรรณนาเชียวค่ะ เพียงแค่เดินไปตามถนนพบเด็ก หยุคคุณเด็กพาไลก็เพลินมากมายแล้ว ความจริงเด็กทุกชาติน่ารักทั้งนั้น พาไลเพิ่งทราบเดี๋ยวนี้องว่าตัวเองรักเด็กมากเหลือเกิน แต่ก่อนแต่ไรไม่เคยทราบเลย อาจจะเป็นด้วยหมกมุ่นอยู่กับปากท้องตัวเองก็ได้...

‘พาไลจะทำงานเก็บเงินสักระยะหนึ่ง แล้วจะปลีกเวลาไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม เทปของวอลเตอร์และคอนนีให้ประโยชน์พาไลอย่างมาก เพราะว่าเปิดฟังทุกคืน การกินอยู่ของเราสองคนก็ไม่มีอะไรยุ่งยากค่ะ คุณรินทรอยู่ง่ายทานง่าย เขม่วนแต่เรียนอย่างเดียว พาไลกะว่าถ้าภาษาดีพอ สมควรแล้วก็จะไปเรียนวิชาชีพหลักสูตรสั้นๆ สักหกเดือน คุณรินทรแนะนำให้เรียนอะไรก็ได้เกี่ยวกับการโรงแรม การจัดเลี้ยงอาหารการผสมเหล้าเหล่านี้เพื่อว่าเมื่อกลับกรุงเทพฯ อาจจะหางานประเภทนี้สะดวกขึ้น เพราะพาไลก็ผ่านงานนี้มาบ้างแล้ว’

ในซอเดียวกันนั้น มีจดหมายของนกรินทร์สอจดมาด้วย มีข้อความคล้ายๆ กัน เพียงแต่ย้าว่า เขาสบายดี และมีความสุขมาก

‘พาไลเป็นแม่บ้านที่ดีเกินคาด ทำงานหนักตั้งแต่เช้าถึงค่ำ
แม่จะมีเครื่องทุนแรงประเภทกดปุ่ม แต่ก็เหนื่อยมากพอๆ
เหมือนกันเพราะรับดูแลเด็กด้วย ชั่วโมงไหนแม่ของเด็กไม่ว่าง เขาก็
แวะเอามาฝาก ผลัดเปลี่ยนเวียนกัน บางวันก็มีคนมาฝากเด็กเกือบ
ทั้งวัน เขาได้เงินมากจริง แต่ก็เหนื่อยมาก...ถึงงั้น บ้านช่องก็เรียบ
สะอาด เขากำลังจะเป็นแม่บ้านอเมริกันแล้วละละ...’ (790-791)

กล่าวโดยสรุป ผู้แต่งใช้บทสนทนาได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างอารมณ์
ร่วมให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี มีการสอดแทรกทัศนคติของผู้แต่งในประเด็นการเรียกร้องความ
เป็นธรรมให้แก่เพื่อนมนุษย์ สามารถใช้บทสนทนาที่แสดงลักษณะนิสัยของตัวละครให้
ปรากฏได้อย่างชัดเจน

1.2.2.4 ฉาก

ใน **เลื่อมสลับลาย** ฉากเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้าง
บรรยากาศ อารมณ์ ความรู้สึกของเรื่องที่เล่าได้เป็นอย่างดี เช่น การบรรยายฉากห้องพักของ
พาไลที่แสดงถึงความตกต่ำในการดำเนินชีวิตของเธอ

พาไลมักจะตื่นราวๆเที่ยงหรือก่อนหน้านั้นเพียงเล็กน้อยแต่
วันนี้ เพียงเก้านาฬิกาครึ่ง หล่อนก็รู้สึกตัวผุดลุกขึ้นนั่งห้อยเท้าบนโต๊ะ
เล็กๆ หัวเตียงมีจานกระเบื้องที่เต็มแน่นด้วยก้นบุหรี ทั้งบุหรีของเขา
และของหล่อนสุมกันอยู่กองพะเนิน ราวกับเมื่อคืนมีการแข่งสูบบุหรี
แต่ไม่มีเ็นตรอบบนเตียงเหมือนเคย

หล่อนเดินไปเปิดตู้เสื้อผ้า เสื้อผ้าสองสามชิ้นของเขาที่เคย
แขวนรวมกับเสื้อผ้าหล่อนก็หายไปด้วยพร้อมกระเป๋าค้างคืนใบย่อม
หายไปเหมือนผู้ชายอื่นๆ ที่เคยเข้ามาผลัดเสื้อผ้ากับหล่อนที่มีราว
หนึ่งเดือนหรือสองเดือน แล้วอันตรายพานั้นแหละ (25-26)

ฉากดังกล่าวเป็นการบ่งบอกถึงความตกต่ำในความเป็นผู้หญิงที่มี ความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายมากมาย เป็นการเปิดศัฟฟาไลด้วยภาพแห่งความน่าสมเพชใน พฤติกรรม และเป็นการเริ่มต้นเรื่องที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

ชีวิตของฟาไลเริ่มมีคุณค่ามากขึ้นเมื่อเธอปฏิเสธที่จะรับเงินของเสียคนหนึ่ง ที่ เสนอให้เพื่อแลกกับความสัมพันธ์ทางเพศ ดังเห็นได้จากฉากที่ฟาไลตัดสินใจไม่รับเงิน ดังกล่าวหรือฉากที่เธอพยายามที่จะใช้จ่ายอย่างประหยัดมากขึ้นด้วยการเปลี่ยนแปลง วิธีการใช้พลังงานไฟฟ้าภายในห้อง ผู้แต่งสร้างฉากเหล่านี้ขึ้นเพื่อเป็นการสะท้อนความ เข้มแข็งของจิตใจในการระงับความอยากได้อย่างมีที่จะนำพาไปสู่ทางแห่งความตกต่ำ เป็น การทำตามเจตนาธรรมอันแน่วแน่ที่จะแก้ไขชีวิตให้ดีขึ้น และเป็นการเริ่มต้นการมีชีวิตใหม่ ของฟาไล

ดังที่ได้กล่าวถึงในประเด็นการเล่าเรื่องแล้วว่าผู้แต่งใช้วิธีการดำเนินเรื่อง ในลักษณะสลับไปสลับมาระหว่างชีวิตของฟาไลและปิ่นปัก เพื่อให้เห็นการสวนทางกันของ ชีวิตที่เริ่มจากต่ำสุดไปสู่การมีชีวิตที่มีคุณค่า และการเริ่มต้นจากการมีอนาคตที่สดใสไปสู่ชีวิต ที่ตกต่ำ ดังนั้นการเปิดศัฟฟูปิ่นปักจึงเป็นการเริ่มต้นด้วยภาพของผู้หญิงคนหนึ่งที่มีความ สมบูรณ์พร้อมทั้งคุณวุฒิ ฐานะ และรูปร่างที่สังคมให้การยกย่อง ดังที่ได้กล่าวถึงปิ่นปักใน ฉากที่กำลังแต่งตัวว่า

เงาคนจากหน้าต่าง โน้นหลบวูบเข้าไปแล้ว ปิ่นปักรองพื้น ตามใบหน้าและลำคอ โดยรอบเสร็จสิ้น จึงหยิบตลับแป้งออกมา ใช้พู่แตะเบาๆ ทั้งผิวคล้ำอันเกลี้ยงละมุนราวแพรเนื้อดีสีกาแฟดำ ร้อนเหยาะนมเล็กน้อยของหล่อน รูจีที่ประจงตะไกว้ตรง โหนกแก้ว ใต้ตา ส่องสีเรือผ่องผาด ดวงตาดำกว้างประกอบด้วยขนตางอนยาว เป็นตบนั้นเกือบจะไม่ต้องแต่งเลย เพราะเพียงแต่ใช้แป้งร่งเล็กน้อย แต่ มาสการารูคขึ้นไปเพียงเล็กน้อย ก็ดูดำขลับคมซึ่งจนสุดจะสรรหา ถ้อยคำใดเอ่ยชม แถมด้วยความวาวแห่งความสุขที่หล่อเลียอยู่เต็ม หน่วยตาอีกเล่า

ปิ่นปัก แสงเนตรก็แทบจะเป็นหญิงสาวคนหนึ่งในงานที่ หายาก พร้อมด้วยสมบัติสามหมู่ คือ รูป ความรู้ และทรัพย์ (4)

นั่นเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตที่กำลังจะก้าวไปสู่ความตกต่ำ จุดหักเหของชีวิต ปีนปึก เกิดขึ้นเมื่อชีวิตแต่งงานของเธอกับศกดิ์ล้มเหลว และกลายเป็นสาเหตุให้เธอประชดชีวิต ด้วยการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ตกต่ำ สุดท้ายเธอกลับต้องมีสถานะเป็นเพียงภรรยาอกกฎหมายที่สังคมไม่ให้การยอมรับ และนั่นคือความทุกข์ทรมานใจอย่างที่สุดของเธอได้เห็นได้จากฉากสุดท้ายหลังการรับโทรศัพท์จากเพื่อนที่ส่งข่าวถึงเธอว่าได้พบเห็นคนรักของเธอ พากรรยาและลูกไปรับประทานอาหารอย่างเปิดเผย ส่วนเธอนั้นเป็นได้เพียงแค่มุขคนที่ต้องอยู่ในที่ลับไม่สามารถเปิดเผยตัวต่อสาธารณชนในฐานะภรรยาได้

ในที่สุดปีนปึกก็จำต้องลุกขึ้นเดินไปรินเหล้าหนึ่งแก้ว ความ
 บुरี้มาจุดสูบ เปิดวิทยุหมุนหาเพลงจังหวะคิสโกมันๆ
 เสียงแผดเร้าที่ก้องออกมาช่วยขับไล่ความหดหู่ซึมเซาให้
 หหมดไป
 แล้วหล่อนก็รู้สึกสบายขึ้น สบายพอที่จะรอเขามาหาหล่อน
 บ้างในวันรุ่งพรุ่งนี้ (799)

ฉากในเดือนสลบปลาย ผู้แต่งมักจะใช้ฉากที่มีความสำคัญต่อความเข้าใจเรื่อง และตัวละคร ฉากส่วนใหญ่ของเรื่องช่วยส่งเสริมบรรยากาศในแต่ละตอนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะฉากที่เกี่ยวข้องกับตัวละครพาไลกับปีนปึก

กล่าวโดยสรุป ใน **เดือนสลบปลาย** ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการให้ปีนปึกเฝ้ามองชีวิตของพาไลซึ่งเป็นชีวิตที่แตกต่างกับตัวเอง โดยสิ้นเชิง จากนั้นจึงใช้วิธีการดำเนินเรื่องในลักษณะสลับไปมาระหว่างชีวิตของปีนปึกกับพาไล โดยผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องเอง ผู้แต่งปิดเรื่องด้วยความผิดหวังในการเลือกดำเนินชีวิตในทางที่ทำให้เกิดความตกต่ำของปีนปึกเพื่อเน้นย้ำให้เห็นภัยของการดำเนินชีวิตโดยขาดสติยั้งคิด สามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้อ่านได้ดี ผู้อ่านมองเห็นความตกต่ำและความเจริญเติบโตของชีวิตตัวละครทั้งคู่ได้อย่างชัดเจนจากการเล่าเรื่อง นอกจากนี้ยังถ่ายทอดทัศนคติในประเด็นการเรียกร้องความยุติธรรมในการตัดสินคุณค่าของความเป็นมนุษย์อีกด้วย ตัวละครพาไล ปีนปึก นครินทร์ ศก และพ่อแม่ของนครินทร์ เป็นตัวละครที่มีความสมจริง เพราะมีความคิดและพฤติกรรมทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี เป็นลักษณะตัวละครหลายมิติ พฤติกรรมของตัวละครมีที่มาที่ไปอย่างสมเหตุสมผล มีพัฒนาการในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชีวิตและน่าสนใจ ผู้แต่งใช้บทสนทนาได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี มีการสอดแทรกทัศนคติ

ของผู้แต่งในประเด็นการเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่เพื่อนมนุษย์ สามารถใช้บทสนทนาที่แสดงลักษณะนิสัยของตัวละครให้ปรากฏได้อย่างชัดเจน ผู้แต่งมักจะใช้ฉากที่มีความสำคัญต่อความเข้าใจเรื่องและตัวละคร ฉากส่วนใหญ่ของเรื่องช่วยส่งเสริมบรรยากาศในแต่ละตอนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะฉากที่เกี่ยวข้องกับตัวละครพาไลกับปิ่นปัก

1.2.3 หลงไฟ

1.2.3.1 การเล่าเรื่อง

นวนิยายเรื่อง **หลงไฟ** ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2532 ซึ่งเป็นยุคสมัยที่คนในสังคมให้ความสำคัญกับวัตถุ* สอดคล้องกับความมุ่งหมายของผู้แต่งที่ต้องการนำเสนอให้คนในสังคมได้ตระหนักว่า การมีชีวิตอยู่โดยปล่อยให้อำนาจของลัทธิบริโภคนิยมเข้าครอบงำกลายเป็นความอยากได้อะไรก็มีจนเกินตัวนั้นย่อมนำมาซึ่งความเดือดร้อน ในขณะที่เดียวกัน การมีชีวิตอยู่โดยยึดหลักความพอเพียงจะสามารถนำความสุขมาสู่ชีวิตได้** ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการสนทนาระหว่างก้านแก้วกับลูกค้ารายหนึ่งซึ่งเป็นลูกชายนักรูทิจ โดยมีประเด็นในการสนทนาที่กล่าวถึงการเป็นผู้หญิงขายบริการในลักษณะ “คู่เที่ยว” ของก้านแก้ว ผู้อ่านสามารถรู้ที่มาของการเป็นหญิงขายบริการทางเพศได้อย่างคร่าวๆ ผู้แต่งใช้มุมมองแบบผู้รู้ในการเล่าเรื่องโดยดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์เช่นเดียวกับเรื่อง **หญิงคนชั่ว** นอกจากบางตอนที่ ผู้แต่งให้ตัวละครย้อนระลึกถึงอดีต เช่น ในตอนที่ซาลานึกถึงภูมิหลังของก้านแก้ว

วันก่อน โนน เพื่อนหล่อนคนนี้เป็นเพียงหลานสาว
‘หน้าตาดี’ ของป้าจ๋าๆ ผู้ใช้หล่อนเหมือนใช้ลูกจ้าง กลับจาก
โรงเรียน ป้าต้องล้างจานป้า ต้องออกไปปลัดขायขนมกับป้า ไปหิ้ว
ของจากตลาดไป...สารพัด...วันดีคืนดีก็หวุดหวิด โคนลงขี้เมา ‘เข้าหา’
โคนลูกเล็กๆ ของป้า ‘จิกหัว’ ใช้...วู้ย...โคนไปหมดทุกสิ่งทุกอย่าง
ราวกับนางเอกในนิยายน้ำเน่าก็ไม่ปาน (81)...หล่อนผู้นี้เพิ่งหัวง

* ดูบทที่ 2 หน้า 33-35

** ดูบทที่ 3 หน้า 120

กระดาษ มาจากต่างจังหวัดสวมรองเท้าคิบบเก๋าๆ ตามพ่อมาที่ห้องพักของป้ามาฝากฝังให้เล่าเรียนต่อ ‘มันอยากเข้ามหาวิทยาลัย’ กังวานเสียงเบื้อหน้าของบิดาเด็กสาวก้านยังชานกระเสออยู่ในความทรงจำของชาลาจนบัดนี้ ‘อยากมากกรุงเทพ’ คำว่า ‘แก้ว’ ที่ต่อท้าย ก็เพิ่งจะมาต่อเมื่อเข้าโรงเรียนที่นี้เอง (85)

การเล่าเรื่องที่แสดงความคิดของตัวเองเป็นประโยชน์อย่างมากที่จะทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าการกระทำของตัวละครเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผล เช่น การที่ก้านแก้วเลือกอาชีพขายบริการทางเพศเป็นหลังจากเพราะไม่พอใจกับงานทำอยู่และมีทัศนคติเชิงบวกต่ออาชีพการขายบริการทางเพศในลักษณะงานพิเศษที่ได้รับผ่าน “ศูนย์” ว่าเป็นเรื่องปกติในสังคมเมืองดังต่อไปนี้

...ทางชีวิตของหล่อนเป็นสิ่งที่หล่อนเลือกเอง และไม่เคยซัดทอดว่าเป็นความผิดของสังคม หรือของเศรษฐกิจการบ้านเมืองที่ไม่เอื้อเพื่อให้นักมีงานทำ เพราะทุกวันนี้ตอนกลางวันหล่อนเองก็ทำงาน แต่เงินเดือนแค่สามพันสองหล่อนอยู่ไม่ได้ หล่อนไม่เหมือนกฤษกร ที่พอจบมหาวิทยาลัยก็ออกไปเป็นครูต่างจังหวัด ไม่ได้อยู่ที่ตัวจังหวัดด้วยซ้ำ หากเป็นอำเภอที่ยังคงมีแต่ถนนลูกรัง เวลาโดยสารไปในรถประจำทาง ฝุ่นแดงจะเกาะเต็มอยู่ตามเนื้อตัวผ้าผมจนกลายเป็นลูกครึ่งไปโดยเรียบร้อยเมื่อถึงที่หมาย

ถ้าราคาของมหาวิทยาลัยมีเพียงแต่นั้น หล่อนก็ยอมรับไม่ได้ ก็เพราะหล่อนยอมรับวิถีทางของกระดาษแผ่นดินเดิวนั้นไม่ได้ นะซี หล่อนจึงต้องขายโฉมหน้ามาเดินบนถนนสายนี้อย่างไรเล่า

เพื่อนร่วมเพศของหล่อนออกมากมาย ทั้งคนทำงานทั้งนักศึกษา ต่างก็นิยมยินดีจะไปรวมกันอยู่ในศูนย์ทั้งสิ้น นายทุนหัวใสไม่ใช่ใครอื่น ก็พวกที่เคยทำงานบริการแบบนี้มาแล้วนั่นแหละ ครั้นยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงใจกล้าหน้าทนมากขึ้น ทนพอที่จะรับเอาอาชีพนี้ เข้ามาอยู่ในระบบการทำมาหากิน โดยเปิดเผย รวมทั้ง

คิดว่าถูกต้องอีกด้วย สถานที่เหล่านี้หรือจะไม่เกิดขึ้น ผุดขึ้นแข่งกับ
บ้านจัดสรร คอนโดมิเนียมที่กำลังยืนตาย (26-27)

ในฐานะผู้เล่าที่เป็นผู้รู้ ผู้เล่าสามารถแสดงความคิดของตัวละครอื่นที่ตัวละคร
เอกไม่ล่วงรู้ให้ผู้อ่านเห็นได้ว่า ตัวเอกกำลังถล่มสู่ความผิดพลาด ดังความคิดของซาลาที่มี
ต่อกันแก้วว่า

ซาลาก็รู้...คนอย่างกันแก้วเคยตกลงไปในทะเลเงินและ
มหาสมุทรอันเขียวกรากของความทะเยอทะยาน หล่อนต้องการเป็น
ใครที่ไม่ใช่ตัวเองอยู่เสมอ ต้องเหมือนคนนั้นต้องเลียนแบบคนโน้น
ชีวิต...สำหรับหล่อนนิยามความหมายได้ว่าเป็นระดับบ่าไหล่ที่
เสียดกันได้ในสังคมเสื้อฟ้าแพรพรรณ(649)

สังเกตได้ว่า ผู้เล่าเรื่องใช้คำที่มีนัยอยู่หลายแห่ง เช่นคำที่มีนัยเกี่ยวกับไฟและความลุ่มหลง
ได้แก่ ชื่อ *โชน* หมายถึง ไฟที่ลุกสว่าง คำว่า *ไฟ* จากชื่อเรื่อง หมายถึง กิเลสตัณหา หรือคำว่า
มิด เนื่อ หรือ *เขียง* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ครั้งแรก บอกความร้อนแรงทางเพศโดยไม่โยงกับ
ความรัก เป็นต้น ผู้แต่งใช้นัยของคำเหล่านี้ในการสร้างภาพของความลุ่มหลงอยู่ในกิเลส
ตัณหาอันเป็นพฤติกรรมของตัวละครเอกที่นำไปสู่หายนะของชีวิต

ผู้แต่งใช้การปิดเรื่องด้วยภาพของความขมขื่นอย่างที่สุดของกันแก้ว เมื่อเธอ
ไม่สามารถหาหนทางในการต่อสู้กับสิ่งที่ต้องเผชิญได้ จำต้องยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น ทั้งนี้
เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นถึงผลของการดำเนินชีวิตที่ขาดความพอดี และลุ่มหลงอยู่กับวัตถุนิยม
จนเป็นเหตุให้เกิดหายนะแก่ชีวิต

หญิงสาวค่อยๆกลานกระเสื่อกระสนมายังเตียงนอน กลืนตัว
อวนเคล้ากลืนตัณหา คละคลุ้งอยู่ทั่วทุกตารางนิ้ว นับเป็นสิ่งที่หล่อน
ไม่เคยพบปะมาก่อนเลยเท่าที่ชีวิตผ่านมา...เพราะนี่คือช่อง...มีห้อง
ห้องเดียวสำหรับดำเนินงานขายตัว ชายเข้ามาแล้วออกไป เข้ามาแล้ว
ออกไป หล่อนคือสินค้าที่ยืนหยัดอยู่กับที่ เรียวแรงที่เสียดไปนี้มีคน
คอยเก็บค่าผ่านประตู หล่อนไม่มีสิทธิ์รับเงินเอง นอกจากค่าทิป

เล็กๆน้อยๆนี้หล่อนจะต้องทำงานอีกก็มีมือที่คราวนี้จะคุ้มค่าบัตร
โดยสารเครื่องบิน *มาเมืองนอก อนิจจา...เมืองนอก!* (831)

กล่าวโดยสรุป ผู้แต่งเล่าเรื่องด้วยการเปิดเรื่องด้วยภาพของหญิงขายบริการ
ทางเพศของก้านแก้ว แล้วจึงดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ ผู้แต่งสามารถสร้าง
บรรยากาศของเรื่องได้เป็นอย่างดี และใช้ภาพความโหดร้ายของชีวิตที่ก้านแก้วได้รับในการ
ปิดเรื่องเพื่อเน้นย้ำให้เห็นโทษภัยของการลุ่มหลงอยู่กับอำนาจแห่งวัตถุนิยม

1.2.3.2 การกำหนดลักษณะนิสัยและพฤติกรรมตัวละคร

ผู้แต่งสร้างก้านแก้วให้เป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยทะเยอทะยานที่ถูก
ครอบงำด้วยอำนาจแห่งวัตถุนิยม ก้านแก้วพยายามที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของตัวเองเพราะ
ปมด้อยในเรื่องภูมิหลังที่ยากจน และเมื่อมีโอกาสได้มาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ เธอจึงมี
ทัศนะรีงเกี่ยวกับการมีชีวิตในแบบชาวชนบท การวางเงื่อนไขของชีวิตคู่ที่ฐานะทางเศรษฐกิจ
เป็นเหตุให้เธอปฏิเสธความรักจากผู้ชายที่ไม่มีความพร้อมในการตอบสนองรสนิยมอันฟุ้งเฟ้อ
ของเธอได้ แล้วเลือกคนที่มีความพร้อมคือ โชน นาคา โดยหารู้ไม่ว่านั่นเป็นจุดเริ่มต้นของ
ความตกต่ำเพราะโชนไม่ได้มีความรักให้กับเธอเลย สุดท้ายเธอก็ต้องขายบริการทางเพศต่อไป
จนกระทั่งถูกหลอกให้ไปเป็นโสเภณีที่ประเทศเยอรมัน นั่นคือการทำที่ต้องตกอยู่ในการถูก
เอารัดเอาเปรียบของเครือข่ายการค้ามนุษย์

ส่วนบทบาทของชालานั้นเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน
ทัศนะในการมองทรัพย์สินทั่วไปว่าไม่ใช่สิ่งที่น่าสนใจความสุขเสมอไป ตรงกันข้ามอาจนำ
หายนะมาสู่ชีวิตของผู้ที่ลุ่มหลงกับมัน ชालาเป็นเพื่อนเพียงคนเดียวของก้านแก้วที่รักและ
ห่วงใยก้านแก้วเสมอ ชาลาเกิดมาในครอบครัวของคนที่ต้องหาเช้ากินค่ำ เธอจึงต้องทำงาน
พิเศษนอกเหนือไปจากการช่วยงานที่บ้าน และงานพิเศษของเธอก็ถูกก้านแก้วมองว่าเป็นงาน
ที่ไม่มีเกียรติ นั่นคือ การเป็นพนักงานเสิร์ฟอาหาร ทั้งนี้เพราะทัศนะในการดำเนินชีวิตที่ถูก
ครอบงำด้วยอำนาจแห่งวัตถุนิยม ทัศนะในการดำเนินชีวิตของชาลามีความแตกต่างจาก
ก้านแก้วอย่างสิ้นเชิง ชาลารู้จักความพอดีในการใช้จ่ายตามรายได้ที่ได้รับมา และไม่เคยมิ
ความทะเยอทะยานจนเกินความพอดี และท้ายที่สุดเธอก็มีความสุขในการดำเนินชีวิตด้วย
ความพอดี แตกต่างกับก้านแก้วที่ต้องเผชิญกับความตกต่ำจากการกระทำและความคิดของ

ตัวเอง บทบาทของชาลาจึงเป็นบทบาทที่สนับสนุนให้ผู้อ่านมองเห็นความแตกต่างของทัศนะ
ในการดำเนินชีวิตจากบทบาทของก้านแก้วมากยิ่งขึ้น

ตัวละครอีกตัวหนึ่งที่ส่งเสริมให้บทบาทของก้านแก้วที่แสดงออกโดยมี
อิทธิพลของอำนาจแห่งวัตถุนิยมครอบงำอยู่ชัดเจนยิ่งขึ้นคือ โชน นาคา ลูกชายนักธุรกิจชื่อดัง
โชนเป็นเป้าหมายในการก้าวไปสู่การมีฐานะทางเศรษฐกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการ
ในการบริโภคของก้านแก้วได้ ดังความรู้สึกของก้านแก้วที่มีต่อโชนว่า

ก้าวอย่างข้างหน้ากรุ่นอยู่ในสมองหล่อน เขาเป็นเหยื่อชิ้นใหญ่
ที่ควรจจะโอซารสอย่างยิ่งในชั่วชีวิตเล็กๆ ชีวิตแห่งการเกิดมาเป็นคน
หนึ่งซึ่งไม่มีใครรู้จัก เกิดมาเพื่อต่อสู้แบบหน้าดำคร่ำเครียด บางครั้ง
บางคราวถึงกับหักโหมเพื่อการก้าวขึ้นบันไดที่สูงกว่าราบเรียบกว่า
เส้นทางเก่าๆ ที่แสนจะตกต่ำขรุขระ บันไดที่สูงและราบเรียบคือผู้ชาย
สักคนที่พร้อมจะลุดหล่อนไปยืนอยู่บนนั้นกับเขา หล่อนคิดเสมอว่า
วันใดที่หล่อนมีโอกาสขึ้นไปยืนอยู่บนที่สูง วันนั้นหล่อนจะชำระล้าง
คราบสกปรกเก่าๆ ให้หมดสิ้นหมองมัว (336)

นอกจากโชนแล้ว ผู้แต่งยังสร้างอาวุธและกลยุทธ์ขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ภาพของความลุ่มหลงอยู่
ในวัตถุนิยมของก้านแก้วมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังบทสนทนาระหว่างเธอกับอาวุธที่ว่า

“ก้าน...คุณจะทำอย่างไรก็ได้ฉันนา อย่างที่คุณเคยพูดนะว่าจะเก็บ
เป็นทองใจ” เขาประเล้าประโลมเอาใจ ช่วยคลี่คลายบรรยากาศ
ตึงเครียดให้อ่อนโยนขึ้น “เอาไหม...เก็บเป็นทองนะ นะ...”

“แหม...ก็เดือนนี้ยังลืมนะ ยังไม่ได้พาไปซื้อทองเลยแม้แต่
สลึงเดียว” หล่อนค้อนคม “สมุดออมสินล่ะเปล่าทั้งเพ”

“จริงด้วยซี” เขาถอนใจเฮือก เหงื่อตกใน “มันก็เผชิญ
ด้วยกันนะแหละ คุณเผชิญที่สะใจ...”

ก้านแก้วร้องวี๊ด

“เลิกเอ๋ยถึง ผู้หญิงหนักแผ่นดินคนนั้นที่ได้ไหมคุณเลิกเอ๋ย
ชะที ฉันไม่ชอบเขาเลยละนะคะ ไม่สงสารเลย ทำไมเขาถึงไม่รู้จัก

ชนของไปจากบ้านคุณชะละ ทำไมถึงปล่อยให้ถ่วงบ้านอยู่ยงนั่น”
(312)

แต่อาวรุทก็ยังคงนึกถึงก้านแก้วอย่างเข้าใจ ดังที่ผู้แต่งบรรยายความคิดของอาวรุทว่า

...เขาจะโกรธเคืองอะไรนักหนากับการที่ผู้หญิงคนหนึ่ง
ปลื้มตัวจากเขาไป...ไปรักไปชอบคนใหม่ที่ดูท่าว่ามั่นคงเพราะใน
สมรภูมิของชีวิตปัจจุบันนี้ ใครๆทั้งหลายก็ยอมฝ่าฝืนแต่หนทางที่
ตัวเองคิดว่าเสี่ยงน้อยที่สุดด้วยกันทุกคน (540)

หรือเหตุการณ์ที่กุญชรได้ประสบเมื่อแอบมาหาก้านแก้วที่กรุงเทพฯ

“รู้สึกว่าจะไปกับสามีนะคะ เมื่อคืนก็ไม่กลับ”

ชายหนุ่มตกตะลึง...ตัวชาวบ หัวใจคุคล้ายกับได้เลื่อนจาก
ทรวงอกวิ่งลงไปกองอยู่ที่ตาตุ่ม

“ว่าไงนะครับ”

“คิดว่าไปกับสามีแก่ละ หายไปทั้งคู่เลย”...

เขานึกอยากจะร้องไห้ แต่ก็ร้องไม่ออก นึกอยากตะโกนถามใคร
สักคน หากก็ไม่รู้จะร่ำร้องกับญาติผีปีศาจตนไหน กุญชรได้แต่อ้าอึ้ง
ผิดหวัง ผิดคาด...หัวใจเจ็บแปลบเหมือนมีคบบาด เขาคิดไม่ออกว่า
ตัวเองจะอย่างไรดี เลิกรักหล่อนหรือ กลับไปแล้วไม่กลับมาอีก
หรือว่าจะโทษศัพท์มาถามเอาความนัย เบื้องหน้าเบื้องหลัง ที่ทำให้
เขาต้องรู้สึกว่ เนื้อหนังของเขาทั้งหมด ทั้งกายและหัวใจนี้ กำลังถูก
เกี่ยวในน้ำเดือดคลั่งๆจนเปื่อยยุ่ยไม่เหลือชิ้นดี...ด้วยน้ำมือหล่อน
(501-502)

พฤติกรรมของอาวุธและกฤษณะ บ่งบอกได้เป็นอย่างดีว่า พวกเขาต่างลุ่มหลงอยู่กับมารยาหญิงของก้านแก้ว พวกเขายอมทำทุกอย่างเพียงหวังจะได้ครอบครองหัวใจของก้านแก้ว โดยหารู้ไม่ว่าความพยายามของพวกเขา นั้นไม่อาจมีวันเอาชนะรสนิยมอันพึงเฟื่องของก้านแก้วได้เลย

นอกจากนี้ผู้แต่งยังสร้างเขี้ยว คัทสัน แมงดา ที่หากินอยู่กับการขายเรือนร่างของผู้หญิง ก้านแก้วจำต้องรับลูกค้าตามที่เขี้ยวจัดคิวให้เพราะถูกบังคับ ดังความรู้สึกของก้านแก้วที่มีต่อชีวิตหลังจากต้องมาเข้าสู่สังกัดของเขี้ยว คัทสัน ว่า

หล่อนไม่หวังทำตัวให้โตรมเพื่อ โภยเงิน หล่อนก้าวไปสู่อุบัติหรือความสว่างของห้องหับกับเพศชายเพื่ออนาคตอันสดใสที่หล่อนฝันว่ามันมี มันรอหล่อนอยู่ตรงนั้นตรงโน้น หล่อนเพียงแต่อยากหรุ อยากเร็ด อยากเฉิดฉาย อยากนั่งรถคู่กับพี่ ผู้ชายที่จริงจังกับหล่อนและหล่อนจริงใจกับเขา มิใช่มาแอบซ่อนอยู่ในห้องรกๆกับแมงดาห่วยๆหนึ่งตัว แล้วถูกมันบังคับให้ไปรับแขก ไปทำเงินมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อมันจะมีส่วนแบ่งในเงินจำนวนนั้น (558)

บทบาทของเขี้ยว คัทสันเป็นบทบาทที่สะท้อนชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันที่มุ่งหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากของผู้อื่น เช่นเดียวกับบทบาทของ เอียนจาโคบี ตัวละครอีกตัวหนึ่งที่ผู้แต่งสร้างไว้เป็นผู้ลงโทษในความผิดพลาดจากการดำเนินชีวิตโดยขาดความพอดีของก้านแก้ว แต่เป็นความโหดร้ายที่รุนแรงยิ่งกว่าของเขี้ยว คัทสัน เพื่อต้องการตอกย้ำให้ผู้อ่านมองเห็นถึงโทษภัยของความลุ่มหลงอยู่กับรสนิยมอันพึงเฟื่องเพื่อ

กล่าวโดยสรุป ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องมีความสมจริง เพราะมีลักษณะนิสัยหลายๆด้าน ทั้งด้านดีและไม่ดี เป็นลักษณะตัวละครหลายมิติ พฤติกรรมของตัวละครมีที่มาที่ไปที่สมเหตุสมผลและน่าสนใจ นอกจากนี้บทบาทของตัวละครอื่นๆที่ไม่ใช่ตัวละครเอกดังที่ได้กล่าวถึงนั้น ก็ล้วนแล้วแต่เป็นบทบาทที่ส่งเสริมให้บทบาทของก้านแก้วเด่นชัดขึ้น ทั้งนี้เพื่อต้องการนำเสนอความตกต่ำของชีวิตอันเนื่องมาจากการลุ่มหลงอยู่กับวัตถุนิยม

1.2.3.3 บทสนทนา

ผู้แต่งใช้บทสนทนาในการนำเสนอโทษภัยของการลุ่มหลงอยู่กับวัตถุนิยมได้อย่างชัดเจน โดยสะท้อนจากบทสนทนาของก้านแก้วกับตัวละครอื่นๆ ดังเช่น บทสนทนาของก้านแก้วกับซาลาที่ว่า

“สงสารคุณอาวุธขึ้นมาหน่อยๆ แล้วซี”

“สงสาร?” อีกฝ่ายหนึ่งยกคิ้ว ส่งเสียงแหลม “สงสารเขาเรื่องอะไร สงสารทำไม”

หล่อนตอบผู้ไปตามลำคอ แล้วไ้สัจนเนียนผ่อง

“เค้าไม่เคยเอาอะไรมาให้เราซักรีดเดียวนะยะ พูดเป็นอยู่คำเดียวเองว่า ไม่มีเงิน...แต่มีเจ๊อานสมาชิกอีกตั้งครอกสองครอก ขึ้นร่วมหัวจมท้ายด้วยละก็...เฮอะ...หัวก็จมท้ายก็จม ฉันมีต้องไปเล่นเอาเถิดกะปลาเรอะ” พูดแล้วก็เกิด โหมโหขึ้นมาอีก มือที่ไ้ฝุ่นหอมเลย แล่นจีตามอารมณ์ซึ่งเริ่มพลุ่ง “ที่แข็งใจคบไว้ก็เพราะเขาเป็นรองผู้จัดการหรอก...พนักงานธรรมดาอะเหอ...ขอโทษทีนะหนู...” ปิดฝากล่องแรงกว่าปกติ หยิบแปรงบไล์ซอนขึ้นมาปิด โหนกแก้ม

“ค่าโทรศัพท์สองบาทก็ยังไม่เสียเลย อย่าลืม...นี่ค่าโทรศัพท์ก็จะขึ้นอีกแล้ว ค่าอะไรก็ขึ้น...ขึ้นทุกอย่าง ขึ้นมัวทำเป็นฟลอเรนซ์ในดิงเกล ชีแต่หมดแต่ปลวก ไม่รู้จักหาทางชีพญานก ให้เค้าพาไปทอดทัศนาวีตกว้างๆ ก็ไม่รู้จักเกิดมาหาอะไรแล้วละนะ” ว่าแล้วก็ฉิดละอองหอมเข้าที่ข้างหู ทรวงอกและข้อพับ แขน ขา (401-403)

บทสนทนาดังกล่าวสะท้อนทัศนคติในการดำเนินชีวิตของก้านแก้วที่ถูกครอบงำด้วยลัทธิบริโภคนิยม ผู้อ่านจะสามารถรับรู้ถึงความทะยานอยากที่แสดงรสนิยมอันหรูหราฟุ้งเฟ้อของเธออยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ผู้แต่งยังใช้บทสนทনারะหว่างตัวละครตัวอื่นๆ ที่กล่าวถึงก้านแก้ว เพื่อสนับสนุนทัศนะดังกล่าวอีกด้วย ดังเช่น บทสนทনারะหว่าง โชนกับพ่อและแม่ของตัวเอง

“อ้อ...นี่ก็ว่าใครเค้าตาบอดหูหนวกเหมือนเรานี่ซี” เธอว่า
 จอดๆ “รู้หรือเปล่าว่าอีนั่งนี้มันหากิน...มันเช่าแฟลตอยู่มาตั้งนานแล้ว
 หากินกับฝรั่งมังค่า แจกเช็กเอาทุกชาติ”

“แม่รู้ได้ยังไง” ชายหนุ่มยังคงยืนอยู่อย่างนั้น

“แหม...นี่ก็หรือว่า เธอทำอะไรฉันไม่รู้ ฉันนะรู้ทุกอย่างเลย
 นะจ๊ะ จะเอาอะไรเอ็ดแค่นั้นก็ได้มีหลักฐานครบเลย...เมื่อวันศุกร์ที่
 แล้ว นั่งนี้มันก็ไปนอนกับพวกอาหารที่โรงแรม...” เธอเอ่ยชื่อ
 ฉาดฉานมันใจ

ศุกร์ที่แล้ว...อ้อ...ทำไมเขาจะจำไม่ได้ล่ะ...เขาเองยังต่อปาก
 ต่อคำกับหล่อนหลายประโยคนี่นา เพียงแต่ว่าตอนนั้นเขาไม่ทันคิด
 มากหรือสงสัยเลยเถิดมากมายเท่านั้นเอง เพราะนับตั้งแต่เขาไปค้าง
 กับหล่อนได้เดือนเศษ คินนั้นเป็นคินแรกที่เขาเป็นหล่อนแต่งตัว
 ออกไป

“แล้วก็กลับมาตอนตีหนึ่ง” แม่เขาเล่าราวกับได้เห็นมา
 กับตา...

“จริงนะ แม่ไม่นึกเลยว่า...แกจะไฝต่ำได้ขนาดนี้” โดยพลัน
 น้ำตาก็กลอขึ้นเต็ม ท่าทางอะอะเมื่อครู่เปลี่ยนเป็นอาดูร
 คิงผ้าเช็ดหน้าออกจากซอกกระเป๋า และนัยน์ตา “แกรู้มั๊ย โชน ว่าแก
 กำลังคลุกคลีอยู่กับโสเภณี นั่งพวกเอสคอร์ตแขกอะไรนี่นะมัน
 โสเภณีทั้งนั้น พอดีพอร้าย เอาโรคมาคิดอีกละก็...โอ๊ย...อย่าให้พูด
 ดีกว่า”

“แหม...แม่...แม่พูดยังกับว่า ผมไม่รู้จักป้องกันตัวเอง
 จังแหละ ไม่หอรอกนำแม่นำ” ลูกชายปลอบ

“มันรับหมดนะยะ ฝรั่ง แจก แจก... โสย...” ผู้พูดทำท่าคอพับ
 คออ่อนอยู่กับเบาะเก้าอี้ ยิ่งเอ่ยถึงโรคก็ยิ่งจะเป็นลม (482-488)

ผู้แต่งใช้บทสนทนาในการสร้างบรรยากาศได้ดี ดังที่ผู้อ่านจะรู้สึกอยู่
 ตลอดเวลาว่าคำพูดของก้านแก้วนั้นสื่อให้เห็นถึงความตกต่ำจากการถูกรอบงำด้วยลัทธิ
 บริโภคนิยม เช่น บทสนทนาระหว่างก้านแก้วกับอาวุธ ที่ว่า

“ผมว่า คุณปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ที่ผมจะแก้ปัญหาครอบครัวตัวเองดีกว่านะอะ ถ้าคุณขึ้นลูกขึ้นบงการยังงี้ ผมว่าผมคงไม่แค้วโรคประสาทเหมือนกัน”

“ก็คุณอยากใจดีเกินไปนี่นา” หล่อนยังคงถอน “คุณใจดีกับญาติคุณ แล้วคุณก็มาใจดีกับฉัน แล้วคุณก็หมดตัวเห็นหรือเปล่าคะ”

เมื่อเขาชักทำท่าว่าหงุดหงิดมากขึ้น หล่อนก็เลยเสียงอ่อน หากแต่ใจส่วนลึกนั้นรู้...รู้ว่าจะดึงผู้ชายคนนี้ไว้ชั่วคราว เพียงเพื่อมี ‘ที่ลง’ เท่านั้นเอง แม้แต่จะเป็นที่ลงซึ่งไม่ถาวร หล่อนก็ต้องเล่นละครหน่อยหนึ่งละ เล่นเสียหน่อยให้เขาเกิดความรู้สึกว่าที่หล่อนโกรธเคืองขุ่นข้องนี้เพราะถือสิทธิ์เป็นเจ้าของเขานั่นเอง...

“ก้าน...คุณจะทำอย่างไรก็ได้...อย่างที่คุณเคยพูดนะว่าจะเก็บเป็นทองใจ” เขาประเล้าประโลมเอาใจ ช่วยคลี่คลายบรรยากาศดึงเครียดให้อ่อนโยนขึ้น “เอาไหม...เก็บเป็นทองนะ นะ...”

“แหม...ก็เดือนนี้ยังลืมนะ ยังไม่ได้พาไปซื้อทองเลยแม้แต่สลึงเดียว” หล่อนค้อนคม “สมุดออมสินล่ะเปล่าทั้งเพ”

“จริงด้วยซี” เขาถอนใจเฮือก เหงื่อตกใน “มันก็เผอิญด้วยกันนะแหละ คุณเผอิญพีสะใภ้...”

ก้านแก้วร้องวี๊ด

“เลิกเอ๋ยถึง ผู้หญิงหนักแผ่นดินคนนั้นที่ได้ไหมคุณเลิกเอ๋ยชะที ฉันไม่ชอบเขาเลยละนะคะ ไม่สงสารเลย ทำไมเขาถึงไม่รู้จักขนของไปจากบ้านคุณชะละ ทำไมถึงปล่อยให้ถ่วงบ้านอยู่ยงี้”

“มีเด็กๆ อีกนะอะ อย่าลืมนะ” อาวุธแข็งอ่อยๆ...วิถีชีวิตประจำวันที่คุณพอมิพอกินมาตลอด เริ่มเกิดทุกข์ร้อนรน

“เดี๋ยวก่อน พี่แม่เค้าก็มีก็ให้พี่แม่เค้ารับผิดชอบโอย...ฉันชักโกรธขึ้นมาอีกแล้ว...เบื่อนะคะเนี่ย อยากลงจากรถเดี๋ยวนี้อยเลย อยากลงจริงๆ” (310-313)

หรือบทสนทนาระหว่างก้านแก้วกับกุญชร ที่ว่า

“ก้าน” เขาเรียกเหมือนจะร้องไห้ เดินเข้าไปกอดหล่อนจากข้างหลัง กอครัดทรวงอกหล่อนไว้เต็มแขน

“ฉันยังไม่อยากเสียดัวหรือก ชร” หล่อนทำเสียงขริมตามองตากันจากกระຈก “ยังไม่ถึงเวลา”

“ก้าน...จะเอาใจก็ได้...บอกมาเถอะ” เขาชนหน้ากับบ่าหล่อน ขณะที่มือไม่อยู่นิ่ง

ก้านแก้วเลยจับมือเขาออก

“พอก่อนนำ ชร ฉันจะกลับห้องละง่วง คึกมากแล้วด้วย พรุ่งนี้ค่อยพบกันนะ” หล่อนพูดจาเป็นงานเป็นการเมื่อหันมาฉวยกระเป๋าคือค้อบ่า “กินนี้ อนุญาตให้คิดสาระระตะไปพลาง...เรื่องชีวิตนี้มันต้องมีแผนนะจ๊ะ...แล้วขอให้ชรรู้ไว้ด้วยว่า ฉันถือ...เรื่องเสียนเนื้อเสียดัวก่อนนี้...ไม่ได้!”

“เราเก็บเงินด้วยกันใหม่ ก้าน” กุญชรละล่ำละลัก “ฉันจะเปียแซร์ส่งเงินมาให้ก้านใส่สมุดออมสินไว้”

หล่อนยกไหล่ชนิดๆ เดินไปยังประตู

“คิดดูให้ดีก่อนแล้วกันนะจ๊ะ ที่รัก” หญิงสาวหัวเราะหวานจวบเบาๆ ที่แก้มที่หนึ่ง “การแต่งงานหรือความรักนี้มันต้องมีแผนล่วงหน้านะชรนะ ระยะยาวเหียวแหละ...ชร ไม่ต้องลงไปส่งฉันก็ได้”

(157-158)

บทสนทนาดังกล่าวเป็นเพียงมารยาทของหญิงสาวที่ตกตวงจากความลุ่มหลงในความรักที่คนทั้งสองมีให้กับก้านแก้ว นอกจากนี้บทสนทนาดังกล่าวยังสามารถสะท้อนลักษณะนิสัยการเชื่อคนง่ายของอาวุธและกุญชรได้อย่างชัดเจน

ตอนท้ายเรื่องผู้แต่งให้แกก้านแก้วกลายเป็นผู้นำสงสารด้วยการถูกหลอกไปขายบริการทางเพศที่ประเทศเยอรมัน ดังบทสนทนาที่ว่า

“ไหนว่าคุณเอียนจะมาไงล่ะ” น้ำตายังพรูพรายเต็มหน้าด้วยความอาดูร

“ก็นี่แหละ เอียนละ” เขาตอบหัวเราะๆ

“เอียน จาโคบี” หล่อนสะอื้นสั๊ก

“ตามสบายก็แล้วกัน จะนึกว่าเขาซื้ออะไรก็ตามสบาย ชื่อน่ะ
ไม่สำคัญหรอกัน”

ก้านแก้วทรุดฮวบลงทันที เขอร์มันตัวโตเอี่ยมอ่องหรือ
แท้จริงก็คือแมงดาใหญ่คุมช่องคุมบาร์ที่อปเลส หากินทางโลกีย์หลาย
รูปแบบ เข้ามาดึงแขนหล่อนให้ลุกขึ้นยืนพลางพูดอะไรบางอย่าง...
สายๆ ของวันถัด จากนั้นอีกสามวันก้านแก้วก็ถูกบังคับให้รับแขก
สูงวัย เป็นนักท่องเที่ยวจากอิตาลี ตัวโตพุงกลม เดินเหม็นหึ่งด้วย
กลิ่นเนยบูดเปรี้ยวเข้ามาในห้องเขาจะเอาอย่างไรราคาถูก แต่จะอย่างไร
ก็ตาม...หล่อน ทนกลิ่นเขาไม่ไหว จึงเปิดประตูวิ่งออกไปข้างนอก
นายบ็อบยื่นคัมเชิงอยู่แล้ว ดูเหมือนเขารู้ดีว่า จะต้องเกิดเหตุนี้ขึ้นแน่ๆ

อิตาลีสูงวัยตามออกมาลั้งเล็งเอะอะ เขาชักจุนเพราะ ‘เสียมู้ด’
ดังนั้น บ็อบจึงพยักหน้าให้ฟิลิปปีนสร้างใหญ่ลากก้านแก้วเข้าห้อง

“อยากจับตัวเธอ” เจ้าบ็อบตะคอกตามหลัง “นายเขาไม่มา
เฝ้าหรอกันนะ แต่ถ้าคือค่านักละก้อ เขาจัดการเองแล้วอย่าหาว่า
ไม่เตือน”

“ฉันจะกลับบ้าน...จะกลับบ้าน” หญิงสาวตะโกนสุดเสียง

แมงดาตัวรองชาวฟิลิปปินส์จิกผมหล่อนจนหน้าหงาย

“หยุดนะ...หยุดแหกปากเดี๋ยวนี้ล่ะ”

“กูจะกลับบ้าน เอาพาสปอร์ตของกูมา” (825-827)

ชะตากรรมของก้านแก้วทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสารและเห็นใจในการดำเนินชีวิตที่ลุ่มหลงอยู่
กับรสนิยมฟุ้งเฟ้อจนก่อให้เกิดความตกต่ำแก่ชีวิต

กล่าวโดยสรุป ผู้แต่งใช้บทสนทนาในการนำเสนอชีวิตของก้านแก้ว โดยใช้
บทสนทนายาระหว่างก้านแก้วกับตัวละครตัวอื่นๆและบทสนทนายาระหว่างตัวละครตัวอื่นๆที่
กล่าวถึงก้านแก้วเพื่อแสดงความคิดและพฤติกรรมที่สะท้อนความทะเยอทะยานที่ถูกครอบงำ
ด้วยวัตถุนิยม เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นผลร้ายอันเกิดจากการลุ่มหลงอยู่กับมัน นำสังเกตว่าผู้แต่ง
เลือกใช้บทสนทนาขนาดสั้นแตกต่างกับ หญิงคนชั่ว ที่มักจะเป็นบทสนทนาขนาดยาว ทั้งนี้
เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อ่านเป็นผู้วิเคราะห์ทัศนะและลักษณะนิสัยของแต่ละคนเอง

1.2.3.4 ฉาก

ใน **หลงไฟ** ฉากเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศ อารมณ์ ความรู้สึกของเรื่องที่ได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกับ **เลื่อมสลับลาย** เช่น ฉากริสอร์ท แห่งหนึ่งที่ก้านแก้วและกุ่มนอนของเธอกำลังเสพความสุขกันตามลำพัง

หญิงสาวกินพลาตตี้มไวน์พลาตเหลียวดูทะเลที่แลเห็นเป็นเงา อยู่ตรงโน้น ภายใต้เคียวพระจันทร์ที่เริ่มเดินทางข้ามขอบฟ้า สมมุติว่า เขาจะไม่ทืปหล่อนเลย ก็ไม่น่าว่าจะอะไรคุ่มอยู่หรือที่ได้อมาค้อมกิน เสพชีวิตระดับนี้ ณ ที่นี้

การเดินทางในฐานะเพื่อนนับเป็นกำไร โยโย นี่ถ้าได้ไปกับ เทียวบินใดเทียวบินหนึ่งสู่งานเทศกาลนอกประเทศไม่ว่าอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น หรือ ยุโรป เออ หญิงสาวระบายลมหายใจออก คละเคล้าไปกับอากาศบริสุทธิ์ระหว่างดงมะพร้าว ความอยากเล่น พลาตขึ้นมากันวัน เมืองนอกเป็นดินแดนที่หล่อนกระหายไฟฝันจะ ได้ไปเที่ยวเตร่ ใช้ชีวิตตัดดวงโอกาส พร้อมเล่นแร่แปรธาตุกับ ลายแทงชุมทรัพย์เนิ่นนานมานานักแล้ว (20-21)

ฉากดังกล่าวเป็นการเปิดตัวก้านแก้วให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงการดำเนินชีวิตที่ถูก ครอบงำด้วยอำนาจแห่งบริโภคนิยมของเธอ บ่งบอกถึงการขาดสติจนถึงกับยอมมี ความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายมากมายเพราะต้องการตอบสนองรสนิยมอันฟุ้งเฟ้อ และเป็น การเริ่มต้นการนำผู้อ่านไปสู่ความหายนะแห่งชีวิตของก้านแก้วเมื่อเธอตัดสินใจเลือกทางเดิน สายนี้

รสนิยมอันฟุ้งเฟ้อพาเธอไปสู่ทางที่ตกต่ำมากขึ้น โดยไม่รู้ตัว เมื่อเธอ ต้องการที่จะผลักดันตัวเองให้ก้าวขึ้นสู่แนวหน้าของแวดวงสังคมด้วยการพยายามที่จะเป็น ภรรยาที่สังคมยอมรับของ โชน นาคา ลูกชายนักธุรกิจใหญ่ระดับประเทศ ณ จุดนี้ผู้แต่งได้ สร้างภาพของความหรรษาของบ้านพักของ โชนให้หลังการ เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นความอยาก ได้้อยากมีของก้านแก้วอย่างชัดเจน

พื้นที่เฮาส์ของโชนอยู่ชั้นบนที่หกของอาคารใหญ่ริมถนน
สายสำคัญกลางใจกรุงเทพฯ ตกแต่งอย่างบ้านในแม็กกาซีนฝรั่ง
เพราะโชนเคยใช้ชีวิตต่างประเทศมานาน แม่ไม่สำเร็จการศึกษา
เพราะมัวขับพอร์ชเตร็ดเตร่ ผลัดวันประกันพรุ่งปีแล้วปีเล่าจนตัวเอง
เบื่อบริหารต้องผันตัวเองกลับบ้าน...เพื่อมาเป็น ‘เพลย์บอย’ ประจำ
กทม.ต่อไปก็ตาม หากได้รับเอารสนิยมของเศรษฐีชาติตะวันตกคิด
มาด้วย

มีห้องเสียงใหญ่ ติดตั้งเครื่องเสียงยี่ห้อดีที่สุดที่พึงหาได้
ในโลก มีห้องยิมนั้สติกพร้อมเครื่องออกกำลังกายทุกชนิด มีคลับ
เล็กๆ ห้องรับแขกประดับภาพเขียน และวางของเก็บประเภทแก้ว
เจียรไนและกระเบื้องเคลือบของยุโรป ห้องนอนเขียนลายดอก
สายน้ำผึ้ง ไม้ตรงหัวนอนเตียง (329)...

ผนังนั้นลงพื้นสีครามอ่อนเพียงด้านเดียว คือด้านหัวนอน
เพื่อจะส่งความเหลืองนวลของดอกสายน้ำผึ้งให้โดดเด่นขึ้น

หญิงสาวก้มลงดูพรมหนา...จากผนังถึงผนัง...สีครามสลับ
เนื้ออย่างติดใจ ห้องทั้งห้องเข้าชุดกัน คือออกครามกับเนื้อ

คูเอาเถิด...ข้าวของแต่ละชั้นนำหลงไหลได้ปลื้มเหลือกำลัง
เลยเชียว (335-336)

แต่แล้วทุกอย่างก็ไม่ได้เป็นอย่างที่เธอคาดคิดเมื่อ โชนเป็นผู้ชายที่จ้องจะเอารัค
เอาเปรียบเธอตลอดเวลา ชีวิตของก้านแก้วต้องตกต่ำลงเรื่อยๆเมื่อเธอตกอยู่ภายใต้การควบคุม
ของเขี้ยว คัทสัน จุดนี้ผู้แต่งใช้ฉากที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นความตกต่ำของชีวิตได้อย่างชัดเจน
เมื่อก้านแก้วต้องลดระดับของสถานที่ในการขายบริการมาเป็นสถานที่ที่ไม่มี ความหรูหรา
เหมือนอย่างแต่ก่อน เป็นการเปิดฉากความตกต่ำอันเนื่องมาจากความผิดพลาดในการดำเนิน
ชีวิตซึ่งลุ่มหลงอยู่กับวัตถุนิยม

โมเต็ลอยู่บนถนนซอยคอนกรีตเล็กแคบ เหมือนกับถูกซ่อน
ไว้ เพราะรถที่มาจากถนนใหญ่มักจะอ้อมเกาะกลางถนนแล้วผ่านเลย
ไป เว้นไว้แต่พวกที่มีธุระกับซอยนั้น โดยตรง เนื่องจากเป็นซอยตัน
และอยู่ตรงหัวโค้งพอดี (672)

ใครเลยจะคาดคิดว่า เมื่อสักครู่ หล่อนออกมาจากโมเต็ล
ระดับต่างๆ ในชอกชอยแคบๆ ของตะแวงที่ผู้ชายประเภท ‘อะไรก็ได้’ นิยมกัน โขคงดินักหนาที่ไม่มีศพโกส่นำชคยู่ได้เตียง...เทียบไม่
ติดกับช่วงตอนหนึ่ง...ซึ่งหล่อนยังเป็นสาวสำนักงานมีแขกหรือเป็น
ชาวต่างชาติต่างระดับเศรษฐกิจไปดื่มดื่มนินอาหารอย่างหรูหราได้
โคมไฟช่อ สันรองเท้าไม่เคยเลยที่จะไม่มี พรมรอง...แวนนัยน์ตาคอย
แลจับเรียงเล่นกับหนุ่มๆ น้อยใหญ่ หวังเอาความประทับใจที่แน่นอน
สอยดาวเดือนมาไว้เคียงข้าง (677)

ความตกต่ำของก้านแก้วดำเนินมาถึงขีดสุดเมื่อเธอถูกหลอกมาขายบริการทาง
เพศที่ประเทศเยอรมัน ณ ที่นั่นเธอต้องทุกข์ทรมานอย่างหนักเพราะต้องขายบริการวันละ
หลายๆครั้ง ผู้แต่งใช้ฉากช่วยเสริมให้ผู้อ่านมองเห็นความทรมานอย่างหนักของก้านแก้วมาก
ยิ่งขึ้นด้วยฉากของสถานบริการทางเพศที่ก้านแก้วถูกหลอกมาและฉากของการบังคับขึ้นใจ
ก้านแก้วเพื่อให้ขายบริการทางเพศที่ว่า

เมื่อคำคืนมาถึง บริเวณย่านนี้ทั้งย่านก็สว่างพรึบด้วยแสงไฟ
ยิ่งคำยิ่งตึกก็ยิ่งคึกคัก ตึกแถวที่ยืนเหยียดยาวติดต่อกันนี้เป็นดงขาย
‘เนื้อสด’ ใหญ่ที่มีเนื้อสดจากประเทศต่างๆ ส่งมาขายกันเป็นถ้ำ
เป็นสัน ก้านแก้วหมดแรงเมื่อรับลูกค้าคนสุดท้ายตอนสี่ทุ่มเศษ
หล่อนปิดประตูเจียบกริบ มิไยจะมีเสียงเคาะกึ่งๆ

หัวเต็ดดินขาด หล่อนก็ไม่เปิด

หล่อนกำลังจะตายอยู่รอมร่อแล้ว เพียงวันแรก ก็รับ
นักท่องเที่ยวดั่งแต่สิบโมงยันสี่ทุ่ม หล่อนรู้สึกคล้ายกับว่าร่างทั้งร่าง
ซ้าชอกเหลวแหลกไม่มีชิ้นดีเลย หญิงสาวถึงกับต้องค่อยๆ เกาะผนัง
เข้าห้องน้ำแล้วฟูบอยู่กับอ่างน้ำนั่นเอง (829-830)

ผู้แต่งสร้างฉากดังกล่าวขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นผลร้ายของการลุ่มหลงอยู่กับความฟุ้งเฟ้อ
ความอยากได้อะไรก็มีเงินเกินความพอดีจนนำไปสู่หายนะของชีวิต

ฉากส่วนใหญ่เป็นฉากที่มีความสัมพันธ์ต่อความเข้าใจเรื่องและตัวละคร ช่วยส่งเสริมบรรยากาศของเรื่องในแต่ละตอนได้เป็นอย่างดี โดยเน้นฉากที่เกี่ยวข้องกับตัวละครก้านแก้วเป็นหลัก

กล่าวโดยสรุป ผู้แต่งเล่าเรื่องด้วยการเปิดเรื่องด้วยภาพของก้านแก้ว หญิงขายบริการทางเพศ แล้วจึงดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ และใช้ภาพความโหดร้ายของชีวิตที่ก้านแก้วได้รับในตอนปิดเรื่องเพื่อเน้นย้ำให้เห็นโทษภัยของการลุ่มหลงอยู่กับอำนาจแห่งวัตถุนิยม ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครก้านแก้ว ซาลา โชน นาคา อาวุธ ภูษธร เขียว ดัทสัน มีความสมจริงและมีความซับซ้อน เพราะมีลักษณะนิสัยหลายๆด้านทั้งด้านดีและไม่ดี เป็นลักษณะตัวละครหลายมิติ พฤติกรรมของตัวละครมีความสมเหตุสมผลและน่าสนใจ นอกจากนี้บทบาทของตัวละครอื่นๆ ก็ล้วนแล้วแต่เป็นบทบาทที่ส่งเสริมให้บทบาทของก้านแก้วเด่นชัดขึ้น ทั้งนี้เพื่อต้องการนำเสนอความตกต่ำของชีวิตอันเนื่องมาจากการลุ่มหลงอยู่กับวัตถุนิยม ผู้แต่งใช้บทสนทนาในการนำเสนอชีวิตของก้านแก้ว โดยใช้บทสนทনারะหว่างก้านแก้วกับตัวละครตัวอื่นๆและบทสนทনারะหว่างตัวละครตัวอื่นๆที่กล่าวถึงก้านแก้วเพื่อแสดงความคิดและพฤติกรรมที่สะท้อนความทะเยอทะยานที่ถูกครอบงำด้วยวัตถุนิยม น่าสังเกตว่าผู้แต่งเลือกใช้บทสนทนาขนาดสั้นเพื่อให้ผู้อ่านเป็นผู้วิเคราะห์ที่ทัศนะและลักษณะนิสัยของตัวละครเอง ฉากส่วนใหญ่เป็นฉากที่มีความสำคัญต่อความเข้าใจเรื่องและตัวละคร ช่วยส่งเสริมบรรยากาศของเรื่องในแต่ละตอนได้เป็นอย่างดี โดยเน้นฉากที่เกี่ยวข้องกับตัวละครก้านแก้วเป็นหลัก

ในการศึกษาประเด็นคุณค่าทางวรรณศิลป์จากนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง ซึ่งตีพิมพ์ในสองช่วงเวลาคือ ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองและหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้นพบว่า หลงไฟ (จัดพิมพ์เมื่อพ.ศ. 2480 ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2) มีกลวิธีการเล่าเรื่องแบบเดิมนั้นคือการบอกผู้อ่านให้เข้าถึงพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของตัวละครอย่างตรงไปตรงมา ไม่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้คิดเองมากนัก ประเด็นการกำหนดพฤติกรรมและลักษณะนิสัยตัวละครพบว่า ก.สุรางคนางค์สร้าง รื่น ขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของโสเภณีในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมที่ให้ความสำคัญกับการรักษานวลสงวนตัวของผู้หญิง ดังนั้นทัศนะในเชิงรังเกียจจากสังคมจึงมีมาก ดังเห็นได้จากชีวิตของรินที่ไม่มีโอกาสได้พิสูจน์ความดีให้สังคมได้รับรู้เลย หรือแม้แต่คำเรียกขานผู้หญิงที่ขายบริการทางเพศว่า *หญิงคนชั่ว* ก็ยังแสดงออกถึงความรังเกียจได้อย่างชัดเจน ความคิดของรินจึงเป็นข้อโต้แย้งทัศนะดังกล่าวอย่างทำทลาย ประเด็นบทสนทนาจะเห็นได้ว่า บทสนทนาในเรื่องเป็นบทสนทนาขนาดยาว ทั้งนี้เพราะผู้แต่งต้องการนำเสนอพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของตัวละครด้วยการบอกผู้อ่าน

ตรงๆ ส่วนประเด็นสำนวนภาษานั้นพบว่าผู้แต่งใช้ภาษาที่มีความละเมียดละไม ภาษาที่ใช้สามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้อ่านได้ดี

ส่วนนวนิยายที่จัดพิมพ์ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้แก่ รอยมลทิน (จัดพิมพ์เมื่อพ.ศ. 2409) เลื่อมสลับลาย (จัดพิมพ์เมื่อพ.ศ.2525) และ หลงไฟ (จัดพิมพ์เมื่อพ.ศ. 2532) พบว่ามีพัฒนาการอย่างชัดเจนจากช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ตั้งแต่ประเด็นการเล่าเรื่องที่มีความซับซ้อนมากกว่า ดังเห็นได้จาก เลื่อมสลับลาย ที่มีการดำเนินเรื่องด้วยการสลับไปมาระหว่างชีวิตของพาไลและปิ่นปัก ทำให้เกิดความน่าสนใจมากกว่าการเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ ประเด็นการกำหนดพฤติกรรมและลักษณะนิสัยตัวละครพบว่า ตัวละครโสเภณีทั้งสามเป็นตัวแทนยุคสมัยของตนเอง ทม เป็นตัวแทนของโสเภณีในช่วงที่เกิดสงครามเวียดนาม ทมยันตีสร้างทมขึ้นเพื่อต่อต้านความคิดที่ว่าโสเภณีเป็นคนโกงที่ต้องขายร่างกายเพื่อเลี้ยงชีพ โดยให้ทมเป็นตัวแทนของโสเภณีที่มีความฉลาดและดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบจนกระทั่งประสบความสำเร็จ พาไล เป็นตัวละครที่สร้างขึ้นเพื่อให้กำลังใจผู้ที่ผิดพลาดในการดำเนินชีวิตในยุคสังคมแห่งการแก่งแย่งแข่งขัน โดยสร้างนครินทร์ให้เป็นตัวแทนของผู้ให้โอกาสในการแก้ไขความผิดพลาดเพื่อบอกผู้อ่านว่าความผิดพลาดเป็นสิ่งที่แก้ไขได้หากมีโอกาสและให้ใช้ความผิดพลาดนั้นเป็นบทเรียนไม่ให้เกิดซ้ำอีก จะเห็นได้ว่าทัศนคติของสังคมต่อโสเภณีเริ่มมีการเปลี่ยนไป ดังเห็นได้จากการยอมรับในตัวพาไลของครอบครัววนครินทร์ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการลดระดับการให้ความสำคัญกับการรักษาวงศ์วานตัวของสังคม โดยหันมาให้ความสำคัญกับความคิดและพฤติกรรมมากขึ้น แตกต่างกับช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังที่ได้กล่าวแล้ว ส่วน ก้านแก้ว เป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนของโสเภณีในปัจจุบันที่ไม่ได้มีสาเหตุของการเข้าสู่ธุรกิจเพศพาณิชย์เพราะความจำเป็นแต่เป็นเพราะรสนิยมฟุ้งเฟ้อในการบริโภคจนนำไปสู่ทางแห่งความตกต่ำ ทั้งนี้เพราะการถูกล่อล่อมจากสังคมบริโภคนิยม หากพิจารณาในแง่ความจริงของตัวละครก็จะพบว่าตัวละครทั้งสองยุคมีความสมจริง แต่ตัวละครในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีความซับซ้อนของความคิดและพฤติกรรมมากกว่า เนื่องจากว่าสังคมมีความเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ประเด็นบทสนทนา จะเห็นได้ว่าขนาดของบทสนทนาในนวนิยายสมัยหลังจะมีขนาดสั้นกว่านวนิยายที่แต่งขึ้นก่อนหน้านี้ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้วิเคราะห์ความคิดและลักษณะนิสัยของตัวละครมากกว่าบทสนทนาขนาดยาวที่มีเจตนาในการบอกผู้อ่านตรงๆ ส่วนประเด็นสำนวนภาษานั้นพบว่า สำนวนภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับยุคสมัย แต่เมื่อพิจารณาในแง่ความละเมียดละไมพบว่านวนิยายที่แต่งขึ้นก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มีความละเมียดละไมมากกว่า

2. บุรณภาพ

ในงานวรรณกรรม งานที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์นั้นจะต้องมีความสมบูรณ์ทั้งรูปแบบและเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกันอย่างเหมาะสม เกรแฮม ฮาว (2532 : 16-17) ได้กล่าวถึงหลักการร่วมในการวิจารณ์ที่เกี่ยวกับทฤษฎีรูปแบบว่าประกอบด้วยลักษณะเด่น 3 ประการ คือ บุรณภาพ ความสอดคล้อง และความแจ่มกระจ่าง

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า บุรณภาพ โดยอาศัยแนวคิดของ ฮาว ว่า บุรณภาพ หมายถึง ความเป็นเอกภาพหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบในตัวงาน การศึกษาด้านนี้ คือ การศึกษารูปแบบที่มีองค์ประกอบพัฒนาร่วมกัน (ฮาว : 16) ดังที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บุรณภาพของงานวรรณกรรมดังนี้

2.1 หญิงคนชั่ว

เรื่อง หญิงคนชั่ว ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการสนทนากันของนายทหารสองคนที่กล่าวถึงเรื่องราวชีวิตของวิทย์ซึ่งบอกเพียงว่า “...การที่เจ้าวิทย์จะไปไหนจึงไม่เป็นของแปลก แต่ความแปลกมันอยู่เฉพาะในที่ที่มันจะไปเท่านั้น” (10) เป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านติดตามชีวิตของวิทย์ ในด้านการดำเนินเรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ นอกจากบางตอนที่ผู้แต่งย้อนกลับไปเล่าภูมิหลัง หรือให้ตัวละครย้อนระลึกถึงอดีต เช่น ในตอนที่บอกภูมิหลังของริน เพื่อเป็นการบอกพื้นเพดั้งเดิมของรินก่อนที่จะต้องเผชิญกับชะตากรรมอันโหดร้ายเพราะการเชื่อคนง่ายและความไร้เดียงสาในเรื่องความรัก ผู้แต่งสามารถถ่ายทอดความรู้สึกของรินได้อย่างดี โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างที่น่าสงสารให้กับคนชื่อคนหนึ่งที่ต้องกลายมาเป็นเหยื่อของความชั่วจนถูกตราหน้าจากสังคมว่าเป็น “หญิงคนชั่ว” เป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสงสารเวทนาอย่างยิ่ง และเป็นการเริ่มต้นของการดำเนินไปสู่แก่นเรื่องที่ว่า ความดีเลว อาจมีอยู่ในตัวใครก็ได้โดยตัดสินใจไม่ได้จากรูปกายภายนอก เป็นการเรียกร้องให้สังคมมีความเป็นธรรมในการประณามหรือตัดสินผู้อื่น ผู้แต่งแสดงนิสัยการเจียมตนของรินผ่านทางความคิดของริน โดยตลอด ความหลายๆตอน สร้างความรู้สึกเศร้าสลดให้กับผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง ผู้อ่านจะรู้สึกหดหู่กับชีวิตของรินอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะผู้แต่งต้องการนำเสนอภาพของความโหดร้ายอย่างที่สุดที่คนๆหนึ่งได้รับอยู่ตลอดเวลา เป็นการสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ในตอนจบของเรื่อง

ผู้แต่งใช้ภาพชีวิตของรินที่จบลงด้วยความตายอย่างน่าเวทนา เป็นการแสดงออกถึงการ
 เฝ้ามองของรินแม้ในวินาทีสุดท้ายของชีวิต เป็นการยืนยันคุณค่าของตัวละครรินที่ผู้แต่ง
 ต้องการนำเสนอ นอกจากนี้การบรรยายฉากของ ผู้แต่งก็ช่วยส่งเสริมบรรยากาศแห่งความ
 น่าเวทนาต่อชีวิตของรินได้เป็นอย่างดี ดังเช่น การบรรยายสภาพห้องเช่าที่สมรและรินเช่าอยู่
 ด้วยกันหลังจากที่รินคลอดลูก

ในส่วนของบริษัทสนทนานั้น ผู้แต่งใช้บทสนทนาที่สอดคล้องกับลักษณะนิสัย
 ของริน ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะลักษณะนิสัยที่เด่นชัดที่สุดนั่นคือความเฝ้ามอง ผู้แต่งใช้
 บทสนทนาของรินที่มีกับตัวละครทุกตัวแสดงออกถึงความดั่งามภายในจิตใจ เป็นการสร้างความ
 สอดคล้องกับแก่นเรื่องที่ต้องการนำเสนอว่าความดีที่มีอยู่แม้แต่ในบุคคลที่ถูกทัษณะของ
 สังคมตีตราประทับว่าเป็น “หญิงคนชั่ว”

ในด้านการใช้สำนวนภาษา ผู้อ่านหลายคนอาจตั้งข้อสงสัยว่าเหตุใดรินซึ่งเป็น
 ผู้มีการศึกษาน้อยกลับสามารถร้อยเรียงคำพูดของตัวเองได้อย่างยอดเยี่ยม สามารถถ่ายทอด
 ความรู้สึกได้อย่างซาบซึ้ง จนเกิดข้อติดใจว่าไม่เป็นการสมจริง ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งหนึ่งที่เราต้องไม่
 ลืมนั่นคือ อาชีพหญิงขายบริการทางเพศของรินเป็นอาชีพที่ต้องพบปะผู้คนมากมายใน
 หลากหลายสาขาอาชีพ ดังที่ปรากฏในบทประพันธ์ว่า

รินเคียวนี้ชำนาญในการคุยผู้ชายนัก ความผิดครั้งแรกเป็น
 บทเรียนสอนหล่อน ให้จดจำใส่ใจพออยู่แล้ว เขาเป็นชายที่ดำรงชีวิต
 อยู่ได้โดยการเกาะเมียกิน วิธีของเขาก็คือแต่งตัวสวย พกเงินมากๆ ไป
 เทียวตามช่อง แม่คนไหนงามที่สุดในช่องนั้น ก็เข้าตีสันทิตพิณมา
 ไว้บ้าน บังคับขู่เจ็ญให้หาเงินเลี้ยงตัว แล้วก็เงินนั่นเอง เขาเอามาบำรุง
 ร่างกาย บำรุงชีวิตปกคอกคนอื่นต่อไปใหม่

บางคนเป็นหนุ่มน้อยไม่สมหวังในเรื่องรัก, บางคนเป็นชายที่
 มีเมียแล้ว หนีเมียมาหย่อนใจ, รินเกือบจะบันทึกความเป็น ไปของชาย
 เหล่านี้ได้อย่างถี่ถ้วน ที่เป็นหม่อมเจ้าชายในราชตระกูลก็มีไม่น้อย
 รินเห็นอยู่กับตาแท้ๆ ว่าเดินเข้าไปในโรงมหรสพพร้อมด้วยหม่อม
 น้อยๆ สาวสดน่าเอ็นดู มีคน โกงใจให้น่านับถือ แต่ในคืนวันต่อมา
 ท่านชายองค์นั้นเสด็จมาลุกกลีตีโมง อยู่กับพวกหล่อน โดยเสียด่าปิด
 ปากคนขับรถให้บอกหม่อมคนสวยว่า “ท่านเสด็จสโมสร”

บางท่านที่มีได้คิดว่าจะมาหาคนชั่วก็ยังมีมา ท่านผู้นั้นเป็นผู้พิพากษากล่าวกันว่า ตัดสินความไม่มีใครสู้ สามารถและมีอำนาจที่จะตัดสินลงโทษผู้อื่นได้ มีคนห้อมล้อมเป็นเกียรติยศ เวลาทำงานอยู่ในห้องกว้าง พัดลมหมุนอยู่บนเพดาน มีคนอยู่ได้อำนาจ เวลาอยู่บ้านถูกเมียแครงกลัวหวาดสะอึ้ง แต่เมื่อมาอยู่ที่บ้านคนชั่ว ท่านกลายเป็นสภาพไปแล้ว มีผู้หญิงทิ้งหมวด กอดคอ กระจายไปดั่งมา ลูบหัว ตบหลังได้ตามสบาย ทำไมเป็นอย่างนั้น? ใครจะตอบปัญหาได้? แม้ตัวท่านเองยังรำพึงว่า นี่ตัวกูเป็นอะไรไปหนอ คนก็ไม่ใช่ ลิงก็ไม่เชิง ยิ่งกว่านั้นบางคนเป็นแพทย์ แสดงปาฐกถาให้ราษฎรแครงกลัว กามโรค เขย็นในท่ามกลางคนฟังนับด้วยจำนวนร้อย เขาพูดด้วยเสียงอันหนักแน่น เมื่อถึงคราวที่จะชวนให้ชายทุกคนละทิ้งนิสัย “ไปหาหญิงคนชั่ว” เขาทำเสียงเครือหน้าเสร์้า เมื่อพูดถึงความร้ายแรงของโรคนิดนี้ว่าอาจลุกลามไปถึงบุตรหลานเป็นกรรมพันธุ์ แต่ใครจะรู้อ่างว่า ตัวหมอเองเคยไปเยี่ยมสำนักคนชั่วแทบทุกคืน (173-174)

การเรียนรู้และซึมซับความคิดและความรู้ของคนเหล่านั้นย่อมเกิดขึ้นได้ สำนวนภาษาที่รื่นใช้จึงเป็นสิ่งที่สามารถเป็นจริงได้ และสำนวนที่ใช้ก็ยังช่วยสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้อ่านอยู่ตลอดเวลา ดังเห็นได้จากความโศกเสร์้าอันเป็นบรรยากาศที่เด่นชัดของเรื่องนับเป็นความสำเร็จของผู้แต่งในการเสนอสารทางอารมณ์

ในด้านการสร้างตัวละคร ผู้แต่งใช้รื่นเป็นศูนย์กลางในการนำเสนอเรื่องราว ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวของรื่นผ่านพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ที่มีกับตัวละครตัวอื่นซึ่งมีความสอดคล้องกับโครงเรื่องที่น่าเสนอชีวิตของหญิงสาวชาวชนบทที่ถูกหลอกลวงมาขายบริการทางเพศในกรุงเทพฯ และแก่นเรื่องที่น่าเสนอว่าความดีเลว อาจมีอยู่ในตัวใครก็ได้โดยตัดสินไม่ได้จากรูปร่างภายนอกได้เป็นอย่างดี การสร้างชีวิตของรื่นให้คงคุณค่าของความดีเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับการตั้งชื่อเรื่องในเชิงประชดถึงพฤติกรรมของรื่นที่ควรจะได้ชื่อว่าเป็นคนดี และเหมาะสมกับการนำเสนอแก่นเรื่อง ดังปรากฏในคำนำของการพิมพ์ครั้งแรก (พ.ศ.2480) ว่า “หญิงชั้นสูงอาจมีจิตใจต่ำ เช่นเดียวกับหญิงชั้นต่ำมีจิตใจสูง ความชั่วถ้ายังไม่มีผู้รู้เห็นก็ยังคงเป็นความดี แต่ในโลกนี้จะมีสักกี่คนเล่าที่เชื่อว่า ความดี นั้นย่อมมีอยู่แม้ในหมู่ของหญิงที่ได้ชื่อว่า โสเภณี ” (2480 : คำนำ)

เห็นได้ว่า **หญิงคนชั่ว** เป็นนวนิยายที่มีบุรณภาพ และจัดว่าเป็นนวนิยายเรื่องหนึ่งที่สามารถแสดงพลังทางวรรณศิลป์ได้เป็นอย่างดี

2.2 รอยมลทิน

เรื่อง **รอยมลทิน** ผู้แต่งเริ่มเรื่องด้วยการให้ทมิฬถามตัวเองว่า “ทำไมเธอมาเป็นอย่างนี้?” เป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากรู้สาเหตุของการขายบริการทางเพศ รวมทั้งชีวิตหลังตัดสินใจขายบริการทางเพศของทมิฬ ตอนท้ายเรื่องมีการคลี่คลายเรื่องทำให้ผู้อ่านทราบคำตอบของคำถามดังกล่าว ในด้านการดำเนินเรื่อง ผู้แต่งใช้วิธีการดำเนินเรื่องย้อนไปหาจุดเริ่มต้น ผู้แต่งใช้วิธีการให้ทมิฬเป็นผู้บรรยายและพรรณนาเรื่องราวของตัวเองอย่างละเอียด เช่น การกล่าวถึงภูมิหลังของตัวเอง เป็นต้น ผู้อ่านสามารถรับรู้ความรู้สึกของทมิฬที่มีต่อปฏิกิริยารอบข้างอย่างละเอียดได้โดยผ่านความคิดของทมิฬเอง มองเห็นที่มาที่ไปของการตัดสินใจในเรื่องต่างๆของทมิฬ โดยตลอด ส่งผลให้รับรู้ได้ว่าทมิฬเป็นผู้มีความรอบคอบในการแก้ไขปัญหาอันเป็นลักษณะนิสัยที่เด่นชัดที่สุดของตัวละครตัวนี้ สัมพันธ์กับแก่นเรื่องที่ต้องการนำเสนอว่า สติปัญญาอันชาญฉลาดที่นำไปสู่การเอาตัวรอดและพัฒนาคุณภาพชีวิตอาจปรากฏอยู่ในชีวิตของใครก็ได้ ไม่ได้กำหนดอยู่กับบุคคลที่สังคมตัดสินว่าเพียบพร้อมเท่านั้น

ในส่วนของบทสนทนานั้น ทมิฬยันตีใช้บทสนทนาได้อย่างเหมาะสมช่วยในการเล่าเรื่อง ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวต่อเนื่องและมีส่วนสัมพันธ์กับการดำเนินเรื่อง บทสนทนาของทมิฬที่มีต่อตัวละครอื่นๆมีความสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยและแก่นเรื่องอย่างชัดเจน

ในด้านการใช้สำนวนภาษา ผู้แต่งสร้างทมิฬให้เป็นผู้มีวาทีอันเฉียบแหลม วาทศิลป์ของทมิฬในการสนทนาสอดคล้องกับการเป็นผู้มีความรอบคอบในการแก้ไขปัญหาอันเป็นลักษณะนิสัยที่เด่นชัด และมีความสัมพันธ์กับแก่นเรื่องที่ต้องการนำเสนอการเอาตัวรอดด้วยสติปัญญา ในส่วนของการบรรยายและการพรรณนานั้น ผู้แต่งใช้สำนวนภาษาที่เรียบง่ายแต่สามารถสื่อสารความรู้สึกของตัวละครได้เป็นอย่างดี เช่น ตอนที่ทมิฬอาลัยรักกรรมณ สุสานแห่งหนึ่งที่ว่า

จนกระทั่งวันหนึ่ง ฉันเดินตระเวนอยู่แถบนางเลิ้ง แล้วเลยทะเล
เข้าตรอกวัดโสมนัสฯ ซึ่งติดต่อกับบริเวณที่เก็บศพ ก่อด้วยอิฐถือปูน
เป็นแถว แสงแดดยามเย็นกราดไปทั่วบริเวณอันเงียบสงัด ภาพนั้นทำ

ให้ความรู้สึกของฉันพลอยสงบไปด้วยอย่างประหลาด ฉันทอดฝีเท้าให้ช้าลงเดินอ่านชื่อ นามสกุล วันชดะ มรณะ พลังคำนวณอายุไปที่ละคนๆ... หลายคนอายุถึงคราวที่ควรจะสิ้นชีวิตแต่อีกหลายคนยังเยาว์จนน่าใจหาย ฉันหยุดที่ศพหนึ่งอยู่นาน แผ่นจารึกนั้นกล่าวว่า ผู้ที่นอนนิ่งอยู่ตรงหน้าฉันมีศเป็นถึงว่าที่เรือดรี อายุที่คำนวณได้เพียง ๒๑ ฉันเอื้อมมือไปลูบคลำแผ่นปฐน ด้วยความรู้สึกอยากรู้แน่ๆว่า พ่อแม่ พี่ น้อง เขาจะรู้สึกอย่างไรหนอ ในการที่เสียเขาไป...ยังหนุ่มแน่น แสนสวยมาวัยมุด!... ยังหนุ่มยังคะนองนักเพิ่งเรียนจบด้วยซ้ำ...ถ้าเขายังอยู่อนาคตเขาจะก้าวไปอีกไกลใครจะไปรู้ว่าเขาอาจจะเป็นนายพลคนสำคัญ ในภายหน้าก็ได้...แต่บัดนี้ เขาเหลือแต่เพียงซากที่นอนสงบนิ่งผุพังไปกาลเวลา รอที่จะถูกฉาปนกิจ...จากนั้นก็เหลือเพียงกระดูกห่อเดียวถูกทิ้งจมหายสูญไปพร้อมกับชื่อเสียง และเลื่อนไปจากความทรงจำของผู้ที่อยู่เบื้องหลัง... ดอกกุหลาบช่อใหญ่ที่ปักไว้ในแจกันดินหน้าป้ายหีบวแห่ง โรยรา รูปเทียน กล้วย มอดสนิท คงมีใครสักคนที่รักเขามาขึ้นที่ตรงนี้...ที่ๆ ฉันกำลังยืนอยู่...ซบหน้าลงกับปฐนร่ำไห้จนน้ำตาแทบจะเป็นสายเลือด...ก็ศพมาแล้วที่ถูกนำมาบรรจุ ณ ที่เดียวกันนี้ และตรงนี้น้ำตาของใครก็คนที่หลังรดชำระแล้วชำระแล้ว...กุหลาบที่หีบวแห่ง โรยรา คงจะซบหน้าตาของผู้ที่มาสักการะไว้มากมาย ผู้ที่อยู่เบื้องหลังคงจะฝากความรักความอาลัยไว้บนกลีบกุหลาบทุกกลีบ แต่...ไม่ว่าเสียงระอื้นรำพันอย่างใจจะขาดหรือน้ำตาที่หลังแทบเป็นสายเลือด ตลอดจนกลิ่นรูป ควันเทียน ไม่มีวันที่จะปลุกร่างที่นอนสงบอยู่นั้นให้ลุกขึ้นมาได้อีก...เหมือนกรรม...ฉันไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่าจะมีใครจัดการกับศพเขาอย่างไร ป่านะนี่... เขาคงนอนโดดเดี่ยวอยู่คนเดียว ไม่มีกลิ่นรูปควันเทียน... ไม่มีช่อกุหลาบ...มีแต่ดอกกลิ่นทมที่หีบวแห่ง โรยราเพียงดอกเดียวที่เขากำไว้ในมือ ลาก่อนกรรม...ความอดกลั้นของฉันมลายลงในวบนั้นเอง น้ำตาที่แห้งผากมาตลอดอาทิตย์พรั่งออกมา...ฉันซบหน้าลงร้องไห้เหมือนใจจะขาดระอื้นจนสุดหัวใจ... (474-476)

นอกจากนี้ยังมีบางตอนที่ผู้แต่งใช้คำในภาษาต่างประเทศ เช่น คามิกาเซ่ GOLDEN DREAM เป็นต้น และมีการยกบทกวีของ โรเซตตี (ROSSETTI) แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในการสร้างวรรณกรรมไทย เป็นลักษณะของวรรณกรรมสมัยใหม่ที่รับเอาอิทธิพลของภาษาต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง

ในด้านการสร้างตัวละคร ทมยันตีให้ทมเป็นศูนย์กลาง ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวของทมผ่านพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ที่มีกับตัวละครตัวอื่นซึ่งมีความสอดคล้องกับโครงเรื่องที่นำเสนอชีวิตของหญิงสาวคนหนึ่งที่ต้องขายบริการทางเพศด้วยความจำใจ และแก่นเรื่องที่สะท้อนความเป็นผู้หญิงที่มีความคิดซึ่งไม่ได้ถูกกำหนดว่าจะต้องเป็นหญิงชั้นสูงในสังคม แม้แต่โสเภณีซึ่งสังคมมองว่าเป็นภาพลบของความเป็นหญิงก็สามารถเป็นเช่นนั้นได้ การวัดคุณค่าของคนจึงควรวัดจากความคิดมากกว่าสิ่งที่เห็นอยู่ภายนอกเท่านั้น พฤติกรรมของทมมีที่มาที่ไปค่อนข้างชัดเจน การรู้เท่าทันคนอื่นเป็นคุณลักษณะที่เด่นชัดนั้นเป็นผลมาจากการศึกษาเล่าเรียนทั้งในตำราและชีวิตจริง

เห็นได้ว่า รอยมลทิน เป็นนวนิยายที่มีบูรณาภาพ และจัดว่าเป็นนวนิยายเรื่องหนึ่งที่สามารถแสดงพลังทางวรรณศิลป์ได้เป็นอย่างดี

2.3 เลื่อมสลับลาย

เรื่อง เลื่อมสลับลาย กฤษณา อโศกสินเปิดเรื่องด้วยทัศนะของปิ่นปักที่มีต่อการดำเนินชีวิตของพาไลดังนี้ว่า

หล่อนได้แต่นึกสมเพชในใจผู้หญิงทุกวันนี้ ถ้าสวยหน่อยก็มักจะทะนงในความสวยของตนเองจนใช้ความสวยนั้นไปไหนทางต่ำ...ปิ่นปักคิด...แทนที่จะเสริมสวยด้วยความงามอันมิให้เลือกมากมาย เช่น งามด้วยความรู้ความสามารถ และการทำงานอื่นๆซึ่งรอตนอยู่รายรอบ ก็กลับหันไปนิยม ยินดีในรูปแบบที่ค่อยๆ โนม่น้าวตนไปสู่สิ่งที่ฟุ้งเฟ้อหมดเปลือง เปลืองตั้งแต่เนื้อตัวไปจนถึงวิถีชีวิต

(1)

เป็นการเปิดเรื่องที่จะนำไปสู่การดำเนินเรื่องในลักษณะสลับไปสลับมาระหว่างชีวิตของพาไลและปิ่นปัก สอดคล้องกับโครงเรื่องที่กล่าวถึงการแสดงการสวนทางในการใช้ชีวิตของผู้หญิง

สองคนที่มีความแตกต่างกันแทบทุกอย่าง พาไลเริ่มต้นจากความเหลวแหลกไปสู่ทางแห่งความเจริญ ส่วนปีนปึกเริ่มต้นจากการเป็นผู้มีความเพียบพร้อมไปสู่การมีชีวิตในทางตกต่ำซึ่งเป็นตอนจบของเรื่อง นำไปสู่การนำเสนอแก่นเรื่องที่ว่าความผิดพลาดในอดีตเป็นสิ่งที่น่าเห็นใจและควรให้ออกาสในการปรับปรุงแก้ไข โดยนำเอาความผิดพลาดนั้นมาเป็นบทเรียนให้เกิดสติและความรอบคอบในการดำเนินชีวิต ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องชีวิตของตัวเอง ตัวเอง ผู้อ่านสามารถรับรู้พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของตัวเองในทุกๆ สถานการณ์อย่างละเอียดโดยการบรรยายและการพรรณนาของผู้แต่ง นอกจากนี้การบรรยายและการพรรณนาความรู้สึกของนครินทร์ที่มีต่อพาไล ยังแสดงทัศนคติในประเด็นการเรียกร้องให้สังคมตระหนักถึงการตัดสินใจเพื่อมนุษยชาติด้วยกันจากคุณค่าที่อยู่ภายในจิตใจไม่ใช่สิ่งที่เป็นเพียง “เปลือกนอก” ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ในส่วนของบทสนทนานั้น กฤษณา อโศกสินใช้บทสนทนาได้อย่างเหมาะสมช่วยในการเล่าเรื่อง เนื้อหาสาระในบทสนทนาของตัวละครในเรื่องมีส่วนสัมพันธ์กับการดำเนินเรื่อง สอดคล้องกับกลวิธีการดำเนินเรื่อง สามารถถ่ายทอดทัศนคติของผู้แต่งได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะบทสนทาระหว่างนครินทร์กับตัวละครที่นครินทร์มีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้นสามารถสื่อสารทัศนคติของผู้แต่งในประเด็นความยุติธรรมในการตัดสินคนจากความคิดและพฤติกรรมมากกว่าองค์ประกอบภายนอก นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารกันด้วยจดหมายในตอนท้ายซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับตัวละคร โดยไม่ตัดบทบาทเพียงแค่การเดินทางไปใช้ชีวิตยังต่างประเทศเท่านั้น

ในด้านการใช้สำนวนภาษา ผู้แต่งใช้สำนวนภาษาที่ค่อนข้างเรียบง่ายแต่สามารถถ่ายทอดสารทางความคิดได้เป็นอย่างดี ดังเห็นได้ในหลายๆ ตอนของบทประพันธ์ เช่น

สำหรับคนที่เคยเล่นนั้น ความดีคือความยากลำบากเหนือความยากลำบากใดๆ เท่าที่มนุษย์จะพึงรู้สึกลำบาก สำหรับคนหยาบกระด้าง ความละเอียดอ่อนกรุณาคือขวากหนามที่เขาจะไม่สามารถฝ่าฟันก้าวข้ามไปได้ และสำหรับคนที่เคยแต่เตร็ดเตร่ฟุ้งเฟ้อเช่น หล่อนการจำกัดตนเองให้อยู่ในขอบเขตคือความทุกข์ทรมาน (236)

สำนวนภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นการส่งสารที่มีมิตินึกคิดทางปรัชญา โดยเฉพาะปรัชญาที่แสดงความเจริญและตกต่ำอันเกิดจากการมีสติและการขาดสติในการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับแก่นเรื่อง นอกจากนี้ระดับภาษาที่ผู้แต่งเลือกใช้กับตัวละครแต่ละตัวก็มีความเหมาะสมกับภูมิหลัง วิถีชีวิต และสถานการณ์ ดังเห็นได้จากตอนต้นของเรื่องที่ฟาโลยังคงใช้คำพูดที่แสดงถึงความไม่สุภาพ แต่เมื่อเริ่มเปลี่ยนแปลงตัวเองคำพูดเหล่านั้นก็เริ่มหายไปจนกระทั่งหมดไปในที่สุด เป็นต้น

ในการเสนอสารทางอารมณ์ ผู้แต่งสามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงความพยายามอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงตัวเองของฟาโล ความเจ็บปวดของปิ่นปักที่ต้องพบกับความผิดหวังจากชีวิตหลังสมรส ความอึดอั้นของนครินทร์อันเกิดจากทัศนคติในเชิงลบที่มีต่อผู้หญิงอย่างฟาโลซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านทัศนคติของพ่อและแม่ นครินทร์ หรือแม้แต่ความผิดหวังของพ่อแม่ นครินทร์ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของลูกทั้งสอง นับเป็นความสำเร็จของผู้แต่งในการเสนอสารทางอารมณ์

ในด้านการสร้างตัวละคร ผู้แต่งให้ฟาโลและปิ่นปักเป็นตัวละครสำคัญของเรื่องสอดคล้องกับโครงเรื่องที่แสดงการสวนทางกันอย่างสิ้นเชิงของคุณภาพชีวิตของฟาโลกับปิ่นปัก ผู้หญิงสองคนที่มีความแตกต่างกันแทบทุกอย่าง แสดงให้เห็นพัฒนาการของตัวละคร ตัวละครทั้งคู่มีการคิดและหาคำตอบของปัญหาอยู่กับตัวเอง มีการเตือนตนเอง และมีลักษณะนิสัยที่สมจริง เป็นตัวละครที่มีชีวิตคล้ายชีวิตจริง รวมทั้งมีที่มาที่ไปของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างชัดเจน

เห็นได้ว่า **เลื่อมสลับลาย** เป็นนวนิยายที่มีบุรณภาพ สามารถแสดงพลังทางวรรณศิลป์ได้เป็นอย่างดี

2.4 หลงไฟ

ใน **หลงไฟ** ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการสนทนาระหว่างก้านแก้วและลูกค้าที่มาซื้อบริการทางเพศรายหนึ่ง ซึ่งประเด็นในการสนทนานั้นทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงทัศนคติในการดำเนินชีวิตของก้านแก้วที่ถูกครอบงำด้วยลัทธิวัตถุนิยมอย่างคร่ำครวญ การดำเนินเรื่องส่วนใหญ่เป็นการดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ นอกจากนี้ตอนที่ผู้แต่งให้ตัวละครย้อนระลึกถึงอดีต เช่น ตอนที่ชาลานึกถึงภูมิหลังของก้านแก้ว และในตอนท้ายเรื่อง ผู้แต่งก็ใช้การปิดเรื่องด้วยการชี้ให้เห็น โทษภัยของการดำเนินชีวิตในลักษณะดังกล่าวสัมพันธ์

กับการนำเสนอแก่นเรื่องที่ว่า การมีชีวิตอยู่โดยไม่พอดี ปล่อยให้อำนาจของลัทธิบริโภคนิยมเข้าครอบงำกลายเป็นความอยากได้อะไรมีเงินในตัวนั้นยอมนำมาซึ่งความเดือดร้อน

ในส่วนของบทสนทนานั้น บทสนทนาของก้านแก้วกับตัวละครอื่นๆ และบทสนทาระหว่างตัวละครตัวอื่นๆ ที่กล่าวถึงก้านแก้ว สามารถสะท้อนทัศนคติในการดำเนินชีวิตของก้านแก้วที่ถูกครอบงำด้วยลัทธิวัตถุนิยมได้เป็นอย่างดี ผู้อ่านจะสามารถรับรู้ถึงความทะยานอยากที่แสดงรสนิยมอันหรูหราฟุ้งเฟ้อของเธออยู่ตลอดเวลาเป็นการนำผู้อ่านไปสู่แก่นเรื่อง

สำนวนภาษาส่วนใหญ่เป็นภาษาที่ใช้ค่อนข้างเรียบง่าย เหมาะสมกับลักษณะนิสัยและพฤติกรรมตัวละคร

ในการเสนอสารทางอารมณ์นั้นผู้แต่งทำได้อย่างดี ดังที่ผู้อ่านจะรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่า คำพูดและพฤติกรรมของก้านแก้วนั้นแสดงให้เห็นความทะเยอทะยานที่ถูกครอบงำด้วยวัตถุนิยมอันเป็นทางที่นำชีวิตไปสู่ความตกต่ำสอดคล้องกับการนำเสนอแก่นเรื่อง

ในด้านการสร้างตัวละคร ผู้แต่งใช้ก้านแก้วเป็นศูนย์กลางของเรื่อง เนื้อเรื่องดำเนินไปตามลักษณะนิสัย จิตใจ บุคลิกภาพ และปฏิสัมพันธ์ของก้านแก้วที่มีต่อตัวละครอื่นๆ โดยตลอด ก้านแก้วเป็นตัวละครที่มีความสมจริงเพราะเป็นตัวละครที่มีความซับซ้อนทางอารมณ์ มีความขัดแย้งภายในจิตใจ มีลักษณะนิสัยที่สมจริงกับผู้คนในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมโดยไม่สนใจจริยธรรมมากเท่าที่ควร มีการแสดงกลโกงผ่านทางมารยาหญิง มีพัฒนาการของชีวิตที่ถูกครอบงำด้วยวัตถุนิยมเป็นลำดับขั้น รวมทั้งมีความหลากหลายทางอารมณ์ที่เป็นเอกภาพสอดคล้องกันอย่างชัดเจน ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพรวมของความคิดและพฤติกรรมของก้านแก้วได้เป็นอย่างดีจากความสมจริงดังกล่าว

เห็นได้ว่า หลงไฟ เป็นนวนิยายที่มีบุรณภาพ สามารถแสดงพลังทางวรรณศิลป์ได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่านวนิยายทั้งสี่เรื่องเป็นนวนิยายที่มีบุรณภาพ สามารถแสดงพลังทางวรรณศิลป์ได้เป็นอย่างดี โดย หญิงคนชั่ว ใช้การดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ ผู้แต่งถ่ายทอดความรู้สึกของรินได้อย่างดี สามารถเร้าให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมและเกิดความสงสารเวทนาในชะตากรรมของตัวละครอันนำไปสู่การเกิดความคิดว่าคนดีอาจเป็นผู้ที่มีสถานภาพที่สังคมประณามก็ได้ นอกจากนี้ผู้แต่งยังใช้บทสนทนาของรินกับตัวละครทุกตัวแสดงออกถึงความดิ้นรนภายในจิตใจสอดคล้องกับแก่นเรื่องด้วย ในด้านการสร้างตัวละคร ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวของรินผ่านพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ที่มีกับตัวละคร

ตัวอื่นอย่างมีความสอดคล้องกับโครงเรื่องที่นำเสนอชีวิตของหญิงสาวชาวชนบทที่ถูก
หลอกลวงมาขายบริการทางเพศในกรุงเทพฯ

รอยมลทิน ผู้แต่งใช้วิธีการดำเนินเรื่องย้อนไปหาจุดเริ่มต้น ผู้อ่านสามารถรับรู้
ความรู้สึกของทมิที่มีต่อปฏิภริยาอย่างละเอียดได้โดยผ่านความคิดของทมิ ส่งผลให้
รับรู้ได้ว่าทมิเป็นผู้มีความรอบคอบในการแก้ไขปัญหา อันเป็นลักษณะนิสัยที่เด่นชัดที่สุด
สัมพันธ์กับแก่นเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าสติปัญญาอันชาญฉลาดที่นำไปสู่การเอาตัวรอดและ
พัฒนาคุณภาพชีวิตอาจปรากฏอยู่ในชีวิตของใครก็ได้ ไม่ได้กำหนดอยู่กับบุคคลที่สังคม
ตัดสินว่าเพียบพร้อมเท่านั้น ทมิยินดีใช้บทสนทนาได้อย่างเหมาะสม วาทศิลป์ของทมิในการ
สนทนาสอดคล้องกับการเป็นผู้มีความรอบคอบในการแก้ไขปัญหา ในด้านการสร้างตัวละคร
ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวของทมิผ่านพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ที่มีกับตัวละครตัวอื่นซึ่งมี
ความสอดคล้องกับโครงเรื่องที่นำเสนอชีวิตของหญิงสาวคนหนึ่งที่ต้องขายบริการทางเพศ
ด้วยความจำใจ พฤติกรรมของทมิที่มาที่ไปค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะการรู้เท่าทันคน
อันเป็นคุณลักษณะที่เด่นชัดว่าเป็นผลมาจากการศึกษาเล่าเรียนทั้งในตำราและชีวิตจริง

เลื่อมสลับลาย ใช้การดำเนินเรื่องในลักษณะสลับไปสลับมาระหว่างชีวิตของ
พาไลและปิ่นปัก สอดคล้องกับโครงเรื่องที่แสดงความตรงกันข้ามในการใช้ชีวิตของพาไล
ที่เริ่มต้นจากความเหลวแหลกไปสู่ความเจริญ ในขณะที่ปิ่นปักเริ่มต้นจากการเป็นผู้
มีความเพียบพร้อมไปสู่การมีชีวิตในทางตกต่ำ นอกจากนี้การบรรยายและการพรรณนา
ความรู้สึกของนครินทร์ที่มีต่อพาไล ยังแสดงทัศนคติเรียกร้องให้สังคมตระหนักถึงการตัดสิน
เพื่อนมนุษย์ด้วยกันจากคุณค่าที่อยู่ภายในจิตใจไม่ใช่สิ่งที่เป็นเพียง “เปลือกนอก” บทสนทนา
ของตัวละครสามารถถ่ายทอดทัศนคติของผู้แต่งได้อย่างชัดเจน ผู้แต่งใช้สำนวนภาษาที่ค่อนข้าง
เรียบง่ายแต่สามารถถ่ายทอดแนวคิดและสร้างอารมณ์ร่วมให้ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ผู้อ่าน
สามารถรับรู้ถึงความพยายามอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงตัวเองของพาไล ความเจ็บปวดของ
ปิ่นปักที่ต้องพบกับความผิดหวังจากชีวิตหลังสมรส ความอึดอั้นของนครินทร์อันเกิดจาก
ทัศนคติในเชิงลบที่มีต่อผู้หญิงอย่างพาไลซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านทัศนคติของพ่อและแม่ นครินทร์
หรือแม้แต่ความผิดหวังของพ่อแม่ นครินทร์ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของลูกทั้งสอง ในด้านการ
สร้างตัวละคร ผู้แต่งให้พาไลและปิ่นปักเป็นตัวละครสำคัญของเรื่องสอดคล้องกับโครงเรื่องที่
แสดงความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงของคุณภาพชีวิตระหว่างพาไลกับปิ่นปัก ตัวละครทั้งคู่
มีการคิดและหาคำตอบของปัญหาให้ตัวเอง มีการเตือนตนเอง และมีลักษณะนิสัยที่สมจริง

หลงไฟ การดำเนินเรื่องส่วนใหญ่เป็นไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์
นอกจากบางตอนที่ผู้แต่งให้ตัวละครย้อนระลึกถึงอดีตเพื่อแสดงภูมิหลัง ตอนท้ายเรื่องผู้แต่ง

ใช้การปิดเรื่องด้วยการชี้ให้เห็นโทษภัยของการดำเนินชีวิตที่ลุ่มหลงอยู่กับวัตถุนิยมเพื่อให้น่านำเสนอแก่นเรื่องชัดเจน บทสนทนาของก้านแก้วกับตัวละครอื่นๆและบทสนทนา ระหว่างตัวละครตัวอื่นๆที่กล่าวถึงก้านแก้ว สามารถสะท้อนทัศนคติในการดำเนินชีวิตของก้านแก้วที่ถูกรอบงำด้วยลัทธิวัตถุนิยมได้เป็นอย่างดี ส่วนนวนิยายที่ใช้ค่อนข้างเรียบง่าย แต่สามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้แก่ผู้อ่านได้ดี ก้านแก้วเป็นตัวละครที่มีความสมจริงเพราะเป็นตัวละครที่มีความซับซ้อนและหลากหลายทางอารมณ์ ตลอดจนมีความขัดแย้งภายในจิตใจ ผู้อ่านสามารถเข้าถึงความคิดและพฤติกรรมของก้านแก้วได้จากความสมจริงดังกล่าว

คุณค่าทางจริยธรรม

ในการศึกษาวรรณคดี นอกจากจะพิจารณาค่านิยมทางวรรณศิลป์แล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่ไปด้วยอีกด้านคือ คุณค่าทางจริยธรรม เพราะวรรณคดีทำให้มองเห็นความหลากหลายของชีวิต ทั้งยัง “ช่วยให้เราขบปัญหาแห่งชีวิตต่างๆด้วยการสังเกตวิธีดำเนินการของตัวละครในเรื่องเมื่ออยู่ในฐานะคล้ายๆกับเรา และช่วยให้เรารู้เล่ห์เหลี่ยมและความคิดความรู้สึกของบุคคล ชั้น วรรณะ วัย และชาติต่างๆ แล้วยังช่วยให้เราเข้าใจตัวเราเองดีขึ้นด้วย (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2531 : 134) ดังนั้นคุณค่าทางจริยธรรมจึงเป็นพลังที่สร้างให้เกิดความเข้าใจชีวิต

นวนิยายที่ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์เป็นงานที่แสดงชีวิตของโสเภณี อาชีพที่สังคมประณามว่าเป็นภาพลบของความเป็นผู้หญิงเพราะไม่รักนวลสงวนตัว ส่งผลให้เกิดทัศนคติในเชิงรังเกียจมาโดยตลอด แม้นวนิยายเหล่านี้จะถ่ายทอดชีวิตของผู้หญิงดังกล่าว แต่ชีวิตของเธอเหล่านั้นก็สามารถกระตุ้นให้เกิดคุณค่าทางจริยธรรมได้ ดังที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้ดังนี้

1. กระตุ้นให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของสตรีในฐานะมนุษย์

ใน *หญิงคนชั่ว*, *รอยมลทิน*, *เลื่อมสลับลาย* และ *หลงไฟ* ผู้อ่านจะได้สัมผัสความคิดความรู้สึกในทางลบของตัวละครอื่นๆที่มีต่อตัวละครที่เป็นโสเภณีได้อย่างชัดเจน โสเภณีในเรื่องเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจ และจัดเป็นตราบาปหรือเป็นภาพลบของความเป็นผู้หญิง ทั้งๆที่พวกเขาเหล่านั้นแล้วแต่มีสาเหตุเบื้องหลังที่ผลักดันให้ต้องขายบริการทางเพศทั้งสิ้น

ริน จาก **หญิงคนชั่ว** ถูกหลอกล่อให้มาขายบริการทางเพศเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ตลอดทั้งเรื่องผู้อ่านจะสามารถสัมผัสกับความรังเกียจที่สังคมมีต่อรินได้เป็นอย่างดี เช่น ความรังเกียจจากครอบครัวของวิทย์ ความรังเกียจจากเพื่อนบ้านที่ ต.เทพราช เป็นต้น แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้อ่านก็สามารถสัมผัสได้โดยตลอดทั้งเรื่องเช่นกันก็คือ ความมั่งคั่งของจิตใจที่รินมี รินไม่เคยเรียกร้องหาความยุติธรรมใดๆ ให้กับตัวเองในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง แต่รินกลับใช้ความดีที่อยู่ภายในร่างกายที่สังคมประณามว่าชั่วถ่ายทอดมายังสังคม อย่างน้อยก็เพื่อให้สังคมได้เห็นว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เฉพาะบุคคลที่สังคมยกย่อง แต่ “หญิงคนชั่ว” อย่างรินก็เป็นคนดีมีจิตใจงดงามควรค่าแก่การยกย่องเช่นกัน

ทม จาก **รอยมลทิน** ก็เช่นกัน ทมจำเป็นต้องขายบริการทางเพศเพื่อนำเงินไปเป็นค่ารักษาพยาบาลแม่ที่กำลังป่วยหนัก และต้องทำต่อไปเมื่อแม่เสียชีวิต รวมทั้งเพื่อหาเลี้ยงพ่อ ทมเป็นโสเภณีอีกคนหนึ่งที่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางความรังเกียจของสังคมเช่นเดียวกับโสเภณีทั่วไป แม้แต่ญาติพี่น้องของตัวเองที่รู้ถึงสาเหตุที่ทมต้องเป็นโสเภณียังคงมีความรังเกียจแต่สิ่งนั้นกลับไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำให้ทมท้อถอย ทมพยายามสร้างคุณค่าให้กับตัวเองด้วยการยกระดับคุณภาพชีวิตของตัวเองและครอบครัวโดยอาศัยความรอบคอบและความเพียรพยายาม จนในที่สุดทมก็สามารถเอาชนะใจคนเหล่านั้นได้

พาไล จาก **เลื่อมสลับลาย** เป็นตัวละครโสเภณีที่ต้องผจญกับทัศนคติในทางลบของสังคมที่มีต่อโสเภณีอย่างชัดเจน ดังเห็นได้จากครอบครัวของนครินทร์ซึ่งเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่รังเกียจโสเภณี ยกเว้นนครินทร์เพียงคนเดียวที่มีทัศนคติแตกต่างออกไป นครินทร์ไม่เคยคิดซ้ำเติมผู้ผิดพลาดอย่างพาไลแต่กลับมอบความรักและให้โอกาสพาไลในการสร้างคุณค่าให้แก่ชีวิต ทั้งนี้เพราะนครินทร์รู้และเข้าใจถึงความจำเป็นที่ทำให้พาไลต้องขายบริการทางเพศ นครินทร์จึงเป็นตัวแทนของบุคคลที่ให้โอกาสและมองเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่สะท้อนออกมาจากการกระทำและความคิดของบุคคลมากกว่าการตัดสินกันที่สถานภาพภายนอก และสุดท้ายด้วยความดีของพาไลนี่เองที่ทำให้เธอเอาชนะใจบุคคลในครอบครัวนครินทร์ได้

ก้านแก้ว จาก **หลงไฟ** เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่ต้องเผชิญกับความรังเกียจจากสังคมโดยตลอด แต่เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านเราก็จะพบว่าแท้จริงแล้วตัวละครก้านแก้วเป็นตัวละครที่ต้องการความรักแต่ความรักของเธอกลับมีปัจจัยทางเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เป็นข้อจำกัดในการเลือกคนรักที่ต้องมีฐานะดีเป็นหลัก จนอาจกล่าวได้ว่าก้านแก้วเป็นตัวละครที่ไม่มีความรักอย่างแท้จริง นอกจากนี้ก้านแก้วยังเป็นตัวละครที่มีความอ่อนแอ ทั้งนี้เพราะการยอมแพ้ต่ออิทธิพลของวัตถุนิยมจนนำมาซึ่งสาเหตุของความตกต่ำของชีวิต อย่างไรก็ตาม

ก็ตีการพิพากษาความคิดให้กับการกระทำของเธอนั้นก็อาจจะเป็นสิ่งที่คูโหดร้ายเกินไป เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบรอบข้างที่ทำให้เธอต้องมาขายบริการทางเพศ ซึ่งมีความต้องการความอยากได้อะไรก็มี และความต้องการมีชีวิตที่สุขสบายอันเกิดจากปมด้อยที่เธอคิดอยู่เสมอว่าเธอเป็นลูกชานาชากรจน เพียงแต่วิธีการที่เธอเลือกเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นเป็นวิธีการที่สังคมทั่วไปมองว่าเป็นหนทางของคนสิ้นคิด

เห็นได้ว่าตัวละครทั้งสองมีส่วนมีชีวิตอยู่ท่ามกลางทัศนคติในเชิงลบของสังคมที่มีต่อผู้ประกอบการอาชีพโสเภณี ด้วยเหตุนี้นักเขียนในฐานะผู้นำเสนอมุมมองของชีวิตในแง่มุมที่แตกต่างจากสังคมจึงนำชีวิตของโสเภณีมาถ่ายทอดให้กับสังคม โดยสร้างให้ตัวละครเหล่านี้มีความดีอันเป็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่สังคมมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ได้อยู่กับผู้ประกอบการอาชีพโสเภณี และพยายามชี้ให้เห็นถึงปัจจัยเบื้องหลังที่ทำให้จำต้องขายบริการทางเพศ เป็นการเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับโสเภณีจากการพิพากษาของสังคม ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้สังคมเข้าใจและมองเห็นคุณค่าของโสเภณีในฐานะเพื่อนมนุษย์คนหนึ่ง

2. กระตุ้นให้มีสติในการดำเนินชีวิต

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าโสเภณีส่วนใหญ่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางความรังเกียจของสังคม ดังนั้นปัญหาใหญ่ในการดำเนินชีวิตของพวกเธอนั้นคือ การที่ไม่สามารถมีชีวิตร่วมกับคนทั่วไปได้ ทั้งนี้เพราะพวกเธอถูกประเมินค่าว่าเป็นด้านลบของความเป็นผู้หญิง

ริน ทม พาไลและก้านแก้ว ต่างต้องเผชิญปัญหาในการดำเนินชีวิตอยู่เสมอ เพียงเพราะพวกเธอเป็นโสเภณี รินต้องตรากตรำลำบากอย่างหนักตั้งแต่วัยเยาว์จากไปเพราะไม่อาจต้านทานแรงกดดันจากครอบครัวได้ ทมต้องต่อสู้กับความจำยอมที่ต้องหาเงินมาเพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาลแม่ที่กำลังป่วยหนัก พาไลถูกรังเกียจจากครอบครัวของนครินทร์ที่ไม่อาจยอมรับชีวิตในอดีตของเธอ ส่วนก้านแก้วแม้จะไม่สามารถต่อสู้กับอำนาจของวัตถุนิยมจนนำไปสู่ความตกต่ำของชีวิต แต่ชีวิตของเธอก็เป็นตัวอย่างของมนุษย์ที่ต้องต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการเพียงแต่เธอเลือกวิธีการต่อสู้อย่างขาดสติเกินไป

เห็นได้ว่าผู้แต่งได้สร้างให้ตัวละครเอกเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาที่หาทางแก้ปัญหาได้ยากโดยตลอด แต่สุดท้ายก็สามารถค้นหาทางออกของปัญหาได้ตามวิถีทางของตนเอง ยกเว้นก้านแก้วที่แก้ปัญหาอย่างขาดสติจนนำไปสู่ทางแห่งความตกต่ำ

รินต้องต่อสู้กับชะตากรรมอันโหดร้ายอย่างหนักตั้งแต่วัยเยาว์จากไป แต่รินก็ไม่เคยคิดโทษว่าเป็นความผิดของวิทย์ กลับโทษตัวเองว่าเป็นผู้ทำให้เกิดเรื่องราวทั้งหมด รินมี

ชีวิตอยู่เพื่อรอคอยการกลับมาของวิทย์ ด้วยความหวังว่าวิทย์จะเป็นผู้เดียวที่สามารถดูแลลูก อันเป็นผลผลิตผลของความรักได้ ในระยะเวลาอันยาวนานของการรอคอยนั้นผู้อ่านสามารถสัมผัสถึงความยากลำบากในการประทับประคองชีวิตตนเองและลูกของโสภณิคนหนึ่งได้เป็นอย่างดี เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของจิตใจที่ถูกถ่ายทอดออกมาจากชีวิตที่สังคมนิตราประทับว่าเป็นหญิงคนชั่ว

ทมต้องเผชิญกับปัญหาที่เธอไม่อาจหลีกเลี่ยงได้จนนำไปสู่เส้นทางของการเป็นหญิงขายบริการ ต่อมาทมจำต้องขายบริการทางเพศต่อไปเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวเพราะเป็นทางออกที่ดีที่สุดที่เธอไม่ยอมทำ ทมพร้อมที่จะต่อสู้กับทุกปัญหาและทุกคำดูถูกเหยียดหยามเพื่อการมีชีวิตที่ดีกว่า จนในที่สุดเธอก็ได้รับการยอมรับจากสังคมเพราะคุณงามความดีที่ได้สร้างไว้ เป็นการสะท้อนความแข็งแกร่งของจิตใจในการต่อสู้กับความผันผวนเปลี่ยนแปลงของชะตากรรมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ของโสภณิคนหนึ่งที่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางความรังเกียจของสังคม

พาไลต้องพยายามต่อสู้กับทัศนคติในเชิงลบของครอบครัวของคนรักที่มีต่อการดำเนินชีวิตในอดีตของเธอ ความเวทนาของผู้อ่านที่มีต่อพาไลเกิดขึ้นเมื่อเธอพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตที่ตกต่ำของเธอให้กลับกลายมาเป็นชีวิตที่มีคุณค่า แต่ก็ต้องเผชิญกับการดูถูกเหยียดหยามจากสังคม หลายครั้งที่พาไลท้อแท้แต่ทุกครั้งเธอก็ไม่เคยคิดจะยอมแพ้ แม้แต่ครั้งเดียว ทั้งนี้เพราะเธอมีนครินทร์ที่เข้าใจและให้กำลังใจเธอเสมอ การไม่ยอมแพ้เช่นนี้เป็นการสะท้อนความแข็งแกร่งของจิตใจของหญิงขายบริการทางเพศที่สังคมมองว่าสามารถซื้อความสัมพันธ์ทางเพศได้ด้วยเงินและทรัพย์สินมีค่า

ก้านแก้ว เป็นตัวละครที่ไม่สามารถต่อสู้กับอิทธิพลของวัตถุนิยมได้จนนำไปสู่ความตกต่ำของชีวิต ก้านแก้วจะมีอนาคตที่สดใสกว่าริน ทม และพาไล เพราะเธอเรียนจบปริญญาตรีและมีการงานที่สามารถเลี้ยงชีพได้ แต่ทุกอย่างก็เปลี่ยนไปในทางที่ตกต่ำเมื่อเธอเลือกที่จะใช้ชีวิตด้วยรสนิมฟุ้งเฟ้อโดยแลกกับความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้หญิงควรหวงแหน อย่างไรก็ตามชีวิตของก้านแก้วก็สามารถถ่ายทอดความพยายามในการต่อสู้เพื่อยกระดับชีวิตในสังคมแห่งการเอารัดเอาเปรียบได้ดี

ชีวิตของตัวละครเหล่านี้ได้แสดงคุณค่าทางจริยธรรมที่เป็นแรงกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ โดยสะท้อนจากความแข็งแกร่งของจิตใจในการต่อสู้กับอุปสรรคและการเผชิญปัญหาอย่างเข้มแข็งเพื่อต้องการให้สังคมมองเห็นคุณค่าของผู้หญิงที่สังคมประณามและยอมรับพวกเธอในฐานะเพื่อนมนุษย์คนหนึ่ง